

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

**МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АУДИТУ,
АНАЛІЗУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ**
(за матеріалами товариства з обмеженою відповідальністю «Ласий кошик»)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

601-ЕО

10578349

КР

Розробила студентка групи 601-ЕО

Лісна А.І.

Керівник: к.е.н., доцент

Фурманчук О.С.

Рецензент: головний бухгалтер ТОВ
«Ласий кошик»

Кібець С.В.

Засвідчую, що в цій роботі немає
запозичень із праць інших авторів без
відповідних посилань

Лісна А. І.

Підтверджую достовірність даних,
використаних у роботі

Фурманчук О.С.

Допустити до захисту
Завідувач кафедри

Кулик В.А.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 Економічна характеристика та організація обліку на підприємстві.....	5
1.1 Загальна характеристика підприємства: організаційна структура управління та основні види діяльності.....	5
1.2 Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Ласий кошик».....	11
1.3 Аналіз основних економічних показників.....	17
РОЗДІЛ 2 Організація та методика обліку поточних зобов'язань на підприємстві.....	35
2.1 Суть, класифікація, оцінка поточних зобов'язань та відповідальність за їх порушення у період форс-мажорних обставин.....	35
2.2 Організація та методика обліку поточних зобов'язань.....	45
2.2.1 Організація та методика поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.....	45
2.2.2 Методика обліку інших видів поточних зобов'язань.....	51
2.3 Первинний, синтетичний та аналітичний облік поточних зобов'язань.....	54
2.4 Порядок відображення інформації про поточні зобов'язання у фінансовій звітності підприємства.....	74
РОЗДІЛ 3 Методика контролю і аудиту поточних зобов'язань на підприємстві.....	80
3.1 Мета, завдання, етапи, джерела інформації для проведення аудиту поточних зобов'язань.....	80
3.2 Організація та методика проведення аудиту та внутрішньогосподарського контролю поточних зобов'язань.....	85
3.3 Узагальнення результатів аудиту поточних зобов'язань.....	93
РОЗДІЛ 4 Аналіз поточних зобов'язань на підприємстві.....	100
4.1 Мета, завдання і джерела аналізу поточних зобов'язань.....	100
4.2 Аналіз складу і структури поточних зобов'язань.....	106
4.3 Аналіз впливу поточних зобов'язань на платоспроможність та ліквідність підприємства.....	114
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	121
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	124
ДОДАТКИ.....	131

				601-EO 10578349	KP		
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
Розроб.	Лісна А.І			Методика та організація обліку, аудиту, аналізу поточних зобов'язань підприємства (за матеріалами товариства з обмеженою відповідальністю «Ласий кошик»)	Стадія	Арк.	Акрушів
Перевір.	Фурманчук О.С.				2	123	
Н. контр.	Фурманчук О.С.				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка Кафедра ФіББО</i>		
Затверд.	Кулик В.А.						

ВСТУП

Розвиток підприємництва в Україні повністю зумовлене ринковими перетвореннями, що відбуваються у державі. Воно виступає невід'ємною частиною сучасного суспільного процесу, оскільки є рушійною силою економічного прогресу. Перехід до ринкових відносин суттєво розширив права суб'єктів господарювання у галузі фінансово-економічної діяльності. У сучасних умовах підприємство є предметом уваги широкого кола учасників, які зацікавлені в результатах його функціонування.

Як результат, зростає потреба у проведенні своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємства, оцінки його ліквідності, платоспроможності, пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності, а також оздоровлення та виходу із кризового стану.

Однак, уже другий рік Україна страждає від повномасштабного військового вторгнення зі сторони російської федерації, кожен день якого несе надзвичайні людські втрати, знищення та псування майна, що перебуває у власності приватних і юридичних осіб, територіальних громад та держави.

Через форс-мажорні обставини непереборної сили також потерпає український бізнес, оскільки вчасне виконання зобов'язання за договором часто стає просто неможливим. Наприклад, у зв'язку із військовою агресією неможливо постачати товар, здійснити перевезення чи надати певну послугу. Майже кожен населений пункт так чи інакше відчув вплив війни. У таких умовах виконавці зобов'язань (їх працівники) вимушені дбати передусім про власну безпеку, а вже після цього - про виконання поточних та довгострокових зобов'язань.

Той бізнес, що не має змоги відновити роботу частково або повністю, намагається зменшити збитки, зокрема докладаючи зусиль використати інструмент уникнення відповідальності за невиконання або невчасне виконання зобов'язання – форс-мажор.

Метою магістерської дипломної роботи є вдосконалення теоретичних знань з обліку, аналізу, контролю, аудиту та відображення даних первинного обліку у відповідних облікових регістрах.

У процесі виконання дипломної роботи будуть вирішені такі завдання:

1. Ознайомлення зі структурою досліджуваного підприємства, його службами, характером організації діяльності та управління.
2. Надання економічної характеристики діяльності товариства.
3. Проведення аналізу основних техніко-економічних показників.
4. Виявлення сутності, мети, класифікації, принципів, особливостей поточних зобов'язань.
5. Оцінка поточних зобов'язань.
6. Проведення контролю і аудиту поточних зобов'язань.
7. Надання рекомендацій щодо удосконалення обліку поточних зобов'язань.

При написанні дипломної роботи об'єктом дослідження є діяльність ТОВ «Ласий кошик», а предметом дослідження - фінансові відносини, які виникають при побудові системи обліку, аналізу та контролю зобов'язань.

У першому розділі розглянуто умови виробничо-господарської діяльності ТОВ «Ласий кошик». Проведено детальний аналіз техніко-економічних показників діяльності за 2020-2022 роки.

У другому розділі досліджено організацію обліку поточних зобов'язань та форс-мажорні обставини як можлива підстава звільнення від відповідальності за порушення зобов'язань підприємства. Розглянуто наказ (розпорядження) про облікову політику підприємства та його основні положення

У третьому розділі описано методику аудиту та наведено порядок організації відділу внутрішньогосподарського контролю.

У четвертому розділі наведено аналіз поточних зобов'язань підприємства.

Під час виконання дипломної роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: наукового узагальнення, індукції – на етапі збору, систематизації й обробки інформації для проведення дослідження; аналізу, синтезу, графічний – для побудови діаграм; методи вертикального та горизонтального аналізу.

Дипломна робота складається зі вступу, 4 розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Загальна характеристика підприємства: організаційна структура управління та основні види діяльності

У період повномасштабного вторгнення українська економіка зазнала численних травм. На тлі інших видів діяльностей, найбільшу стійкість до викликів війни демонструє саме харчова промисловість.

Хлібопекарська галузь в Україні становить основу харчової промисловості, вирізняючись значними виробничими можливостями, високою механізацією технологічних процесів і різноманітністю асортименту продукції. Ця галузь є ключовою для надання населенню доступу до різноманітних видів хліба та хлібобулочних виробів і відіграє важливу роль у забезпеченні соціальної стабільності в суспільстві.

«Україна буде з хлібом!», - відповів перший віце-президент Всеукраїнської асоціації пекарів Юрій Дученко на запитання про можливий дефіцит хліба в Україні [74].

Об'єктом дослідження виступає Товариство з обмеженою відповідальністю «Ласий кошик», яке є вітчизняним хлібопекарським підприємством, безперервно та стабільно забезпечує населення хлібопекарськими виробами, незважаючи на теперішні умови господарювання. До перейменування мало назву ПрАТ «Роменський хлібокомбінат».

Суб'єкт господарювання зареєстрований в органах державної влади 30 грудня 1996 року, відповідно до запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Центральний офіс знаходиться за адресою: вулиця Прокопенка, буд.8, м. Ромни, Сумська обл., 42000.

Незважаючи на те, що хлібопекарська галузь України є високо конкурентною, досліджуване підприємство – єдиний представник цієї галузі у місті Ромни. ТОВ «Ласий кошик» створене із метою здійснення підприємницької діяльності, яка спрямована на одержання прибутку та максимізації добробуту.

Підприємство самостійно здійснює зовнішньо-економічну активність, яка пов'язана із предметом його діяльності. При її втіленні товариство має право на користування повним об'ємом прав суб'єкта зовнішньо-економічної діяльності відповідно до чинного законодавства України.

Статутний капітал складається з номінальної вартості часток його учасників і становить 13 393 983 (тринадцять мільйонів триста дев'яносто три тисячі дев'ятсот вісімдесят три) гривні та поділений на 1 110 088 (один мільйон сто десять тисяч вісімдесят вісім) простих іменних акцій. Органами Товариства є Загальні збори Учасників та одноосібний виконавчий орган – Директор.

Прибуток товариства є головною умовою, яка забезпечує його розвиток та формується із надходжень від господарської діяльності після покриття усіх витрат. Із балансового прибутку сплачуються проценти по кредитах банків, а також вносяться податки та інші платежі до бюджету. Чистий прибуток у повному володінні ТОВ «Ласий кошик».

Згідно із КВЕД предмет діяльності підприємства зображений на рисунку 1.1.

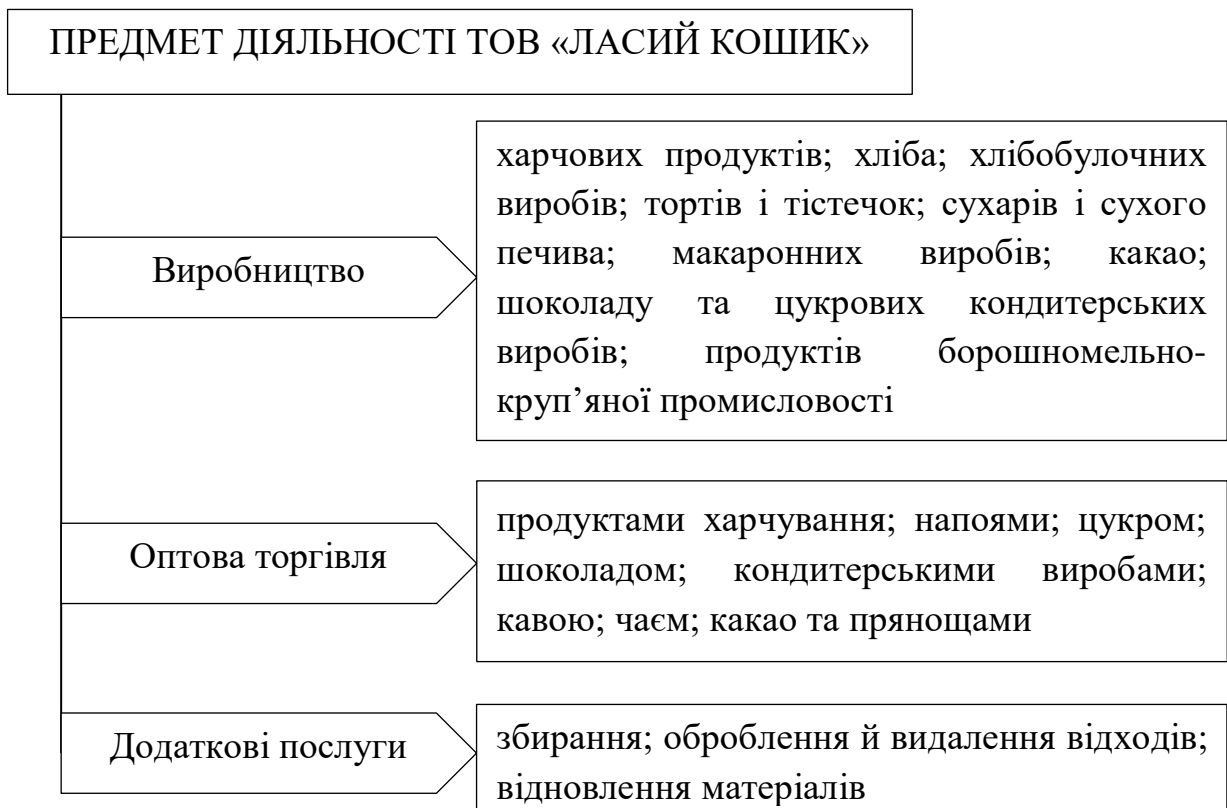


Рисунок 1.1 – Предмет діяльності ТОВ «Ласий кошик»

Згідно ЗУ «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» ТОВ «Ласий кошик» здійснює трудову діяльність на основі укладання трудових договорів та контрактів (стаття 2) [9].

Робітники підприємства забезпечуються належними умовами та охороною праці; наданням відпусток; встановленням обліку їх робочого часу. Мають оплату не нижче встановленого у країні мінімального рівня; соціальні та економічні гарантії (статті 6, 8, 10, 12) [9].

Для досягнення поставлених цілей, суб'єкт господарювання повинен побудувати правильну організаційну структуру, яка має відповідати реальному стану підприємства. Для визначення типу організаційної системи управління, необхідно встановити відповідні зв'язки між складовими, які зображені на рисунку 1.2.



Рисунок 1.2 – Зв'язки між складовими системи управління

Діюча організаційна структура ТОВ «Ласий кошик» є лінійною та ґрунтується на підпорядкуванні підлеглих лише одному керівникові. Лінійна структура базується на засаді єдності розподілу доручень, де розпорядження на виконання віддає керівник.

Функція організації є важливою в управлінні підприємством. Вона представляє собою встановлення постійних і тимчасових взаємин між усіма підрозділами, а також у визначенні порядку й умов функціонування товариства. Велику роль у ефективній діяльності ТОВ «Ласий кошик» відіграє організаційна структура управління, зображена на рисунку 1.3.

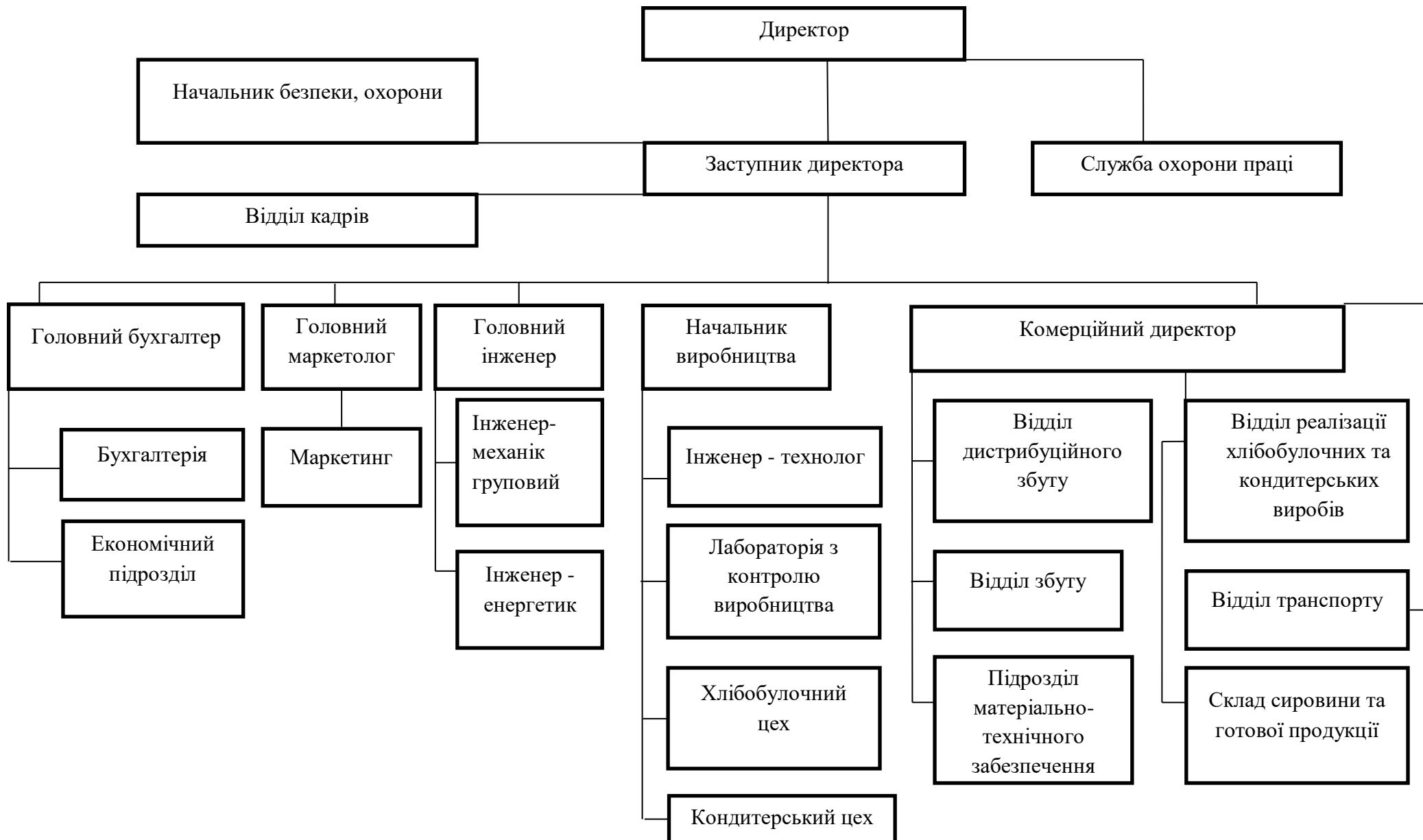


Рисунок 1.3 – Організаційна структура ТОВ «Ласий кошык»

На чолі ТОВ «Ласий кошик» стоїть директор – Саєнко Олександр Іванович, який ухвалює всю діяльність на господарюючому суб'єкті та відповідає за всі питання поточної діяльності Товариства, крім тих, які розглядають на загальних зборах.

На підприємстві виділяють підрозділи, які, в свою чергу, поділені на сектори: виробничий, збутовий, технічний. Вони мають не тільки адміністративно-господарську самостійність, а й право приймати управлінські рішення, які знаходяться в межах їх компетенції.

Підрозділи здійснюють лише свою діяльність, а відділи – функції та обов'язки, які на них покладені. Основним завданням відділів є якнайкраще виконання своїх завдань, щоб бути більш спеціалізованими.

Організація процесів управління Товариства побудована на поєднанні двох принципів управлінських структур: лінійної та функціональної. Відповідно до яких, підрозділ чи працівник підпорядковується своєму керівникові, а також відбувається створення спеціалізованих відділів до кожного із виробничого сектору.

На підприємстві створений апарат із заступників, які є керівниками кожного із підрозділів. Метою їх роботи є підготовка проєктів для прийняття відповідних рішень.

Виробничий сектор складається із відділів, які займаються виробництвом продукції та опановують нові технології. До них відносяться: хлібобулочний і кондитерський цехи та лабораторія з контролю виробництва.

До технічного сектора відносяться відділи, які займаються організацією діяльності та обслуговування Товариства. До збутового сектора - відділи, які займаються реалізацією продукції, як оптом, так і в роздріб, також координують роботу філій та магазинів.

Наскільки ефективно господарюючий суб'єкт формує збутову діяльність залежить:

- результативність роботи;
- рівень іміджу;
- ступінь конкурентоспроможності.

ТОВ «Ласий кошик» реалізує свою продукцію в межах України на місцевий та обласний ринки. Надмірний попит спрямований на хлібобулочні вироби (авторські хліби: «Кирпичик», «Чабата», «Варшавський», «Панський», «Гречаний»), торти і тістечка нетривалого зберігання та різні види печива.

Завдяки відділу маркетингу та правильно побудованій маркетинговій стратегії, зростає обсяг продажів, відкриваються точки збуту, з'являються нові клієнти. Це стало зрозумілим при проведенні аналізу організаційної структури Товариства.

Отже, управління ТОВ «Ласий кошик» є ефективним, забезпечує неперервність процесів та синхронність роботи усіх ланок.

На підприємстві розроблена стратегія розвитку, яка включає: постійне навчання працівників (курси, тренінги); оптимальні умови праці; відведення професійно обладнаних робочих місць; забезпечення кадрами необхідної кваліфікації.

Також на підприємстві існують системи контролю за трудовою діяльністю працівників, що унеможлиблює факти крадіжок. Наприклад, встановлення GPS-навігації на виробничих машинах. Завдяки такій системі легко відстежити місце перебування транспортного засобу, рівень палива та динаміку його використання.

У приміщенні магазину, який знаходиться на території головного офісу Товариства встановлені камери відеоспостереження, для запису входів та виходів з магазину, а також камери, які направлені на касову зону.

Недоліком обраної організаційної структури є складність контролю та велика завантаженість керівника, який повинен мати знання та досвід з усіх функцій управління та сфер діяльності. Це може призвести до недостатньої гнучкості. Також обмежуються не тільки можливості керівника ефективно управляти підприємством, а й ініціатива у працівників нижчих рівнів.

Загалом організаційна структура ТОВ «Ласий кошик» відповідає специфіці, є чіткою та простою (робітники не отримують суперечливих розпоряджень), контроль та дисципліна допомагає кожному працівнику бути відповідальним за виконання поставлених завдань.

1.2 Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Ласий кошик»

Організація бухгалтерського обліку передбачає діяльність керівника господарюючого суб'єкта, яка спрямована на створення, постійне впорядкування і вдосконалення системи бухгалтерського обліку.

Призначенням організації бухгалтерського обліку на підприємстві є удосконалення обробки інформації, розподіл робіт між персоналом бухгалтерії та налагодження праці. Мета і завдання організації бухгалтерського обліку наведені на рисунку 1.4.



Рисунок 1.4 – Мета і завдання організації обліку на підприємстві

У системі управління діяльністю ТОВ «Ласий кошик» бухгалтерський облік займає важливе місце та ведеться від початку реєстрації суб'єкта господарювання.

ТОВ «Ласий кошик» здійснює бухгалтерський, податковий та управлінський облік, а також веде фінансову та статистичну звітності, які відповідають чинному законодавству.

Щоб забезпечити ведення бухгалтерського обліку Товариство самостійно обирає форму його організації. Приклади форм організації бухгалтерського обліку зображені на рисунку 1.5.

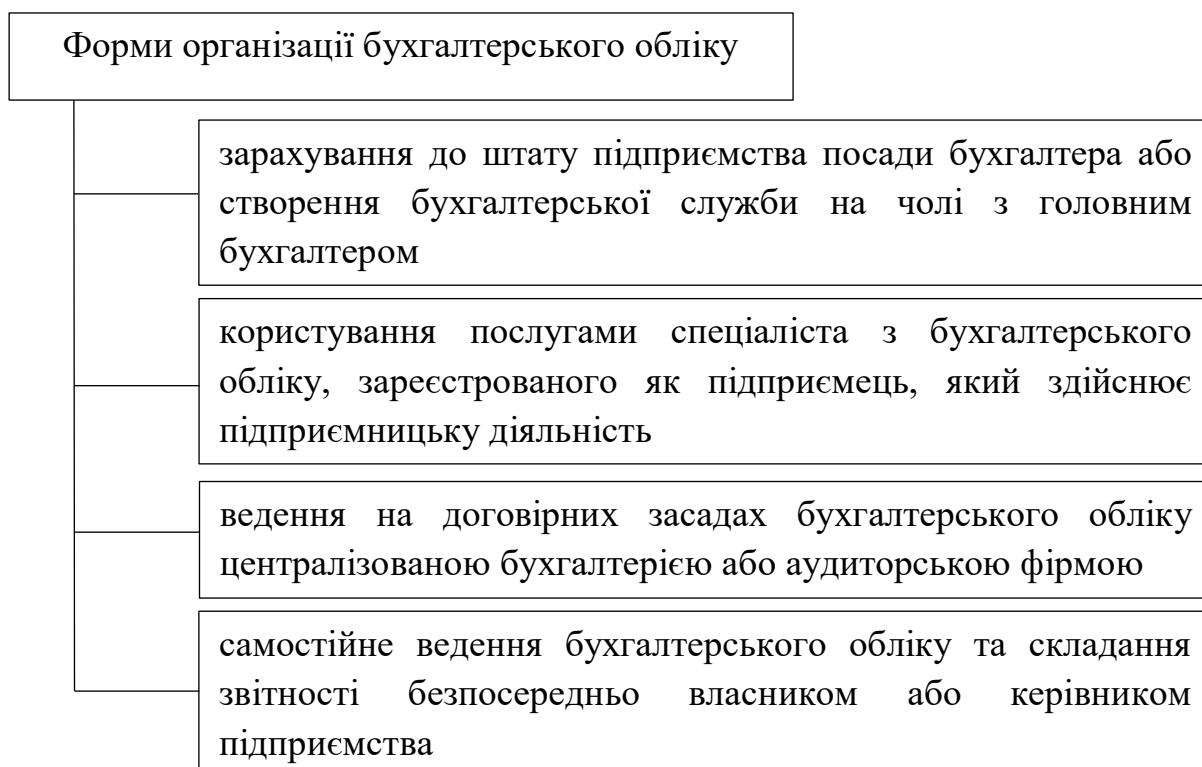


Рисунок 1.5 – Форми організації бухгалтерського обліку

Відповідальність про правдивість наведених даних, правильність ведення та дотримання всіх принципів обліку, несуть директор та головний бухгалтер.

Облікова політика ТОВ «Ласий кошик» була затверджена у 1966 році та оформлена у вигляді наказу, який після затвердження набув статусу юридичного документу. Згідно облікової політики бухгалтерський облік на підприємстві забезпечується бухгалтерською службою на чолі з головним бухгалтером (Додаток А).

Структура бухгалтерії являє собою склад ланок, які виконують різні облікові функції, допомагають забезпечити економічну діяльність господарюючого суб'єкта.

На ТОВ «Ласий кошик» наявна структура бухгалтерії, яка зображена на рисунку 1.6.



Рисунок 1.6 – Структура бухгалтерії ТОВ «Ласий кошик»

Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється бухгалтерією, як самостійною службою. Товариство використовує лінійну структуру, тобто всі виконавці підпорядковуються керівникові - головному бухгалтеру.

Права й обов'язки головного бухгалтера та всіх посадових осіб бухгалтерії визначаються ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також затвердженими посадовими інструкціями.

Посадова інструкція, це один з основних документів відповідно до якого:

- визначається організаційно-правовий статус працівників;
- прописуються всі завдання, права та обов'язки;
- описується кваліфікація, необхідна для продуктивної роботи працівників.

На чолі бухгалтерії ТОВ «Ласий кошик» стоїть головний бухгалтер – Кібець Світлана Володимирівна, яка є правою рукою директора, відповідає за всю бухгалтерію та її ведення. Розпорядження головного бухгалтера щодо становлення та ведення бухгалтерського обліку мають обов'язково дотримуватись усіма працівниками підприємства.

Кожен з працівників бухгалтерії виконує особисті завдання та обов'язки, які зображені на рисунку 1.7.

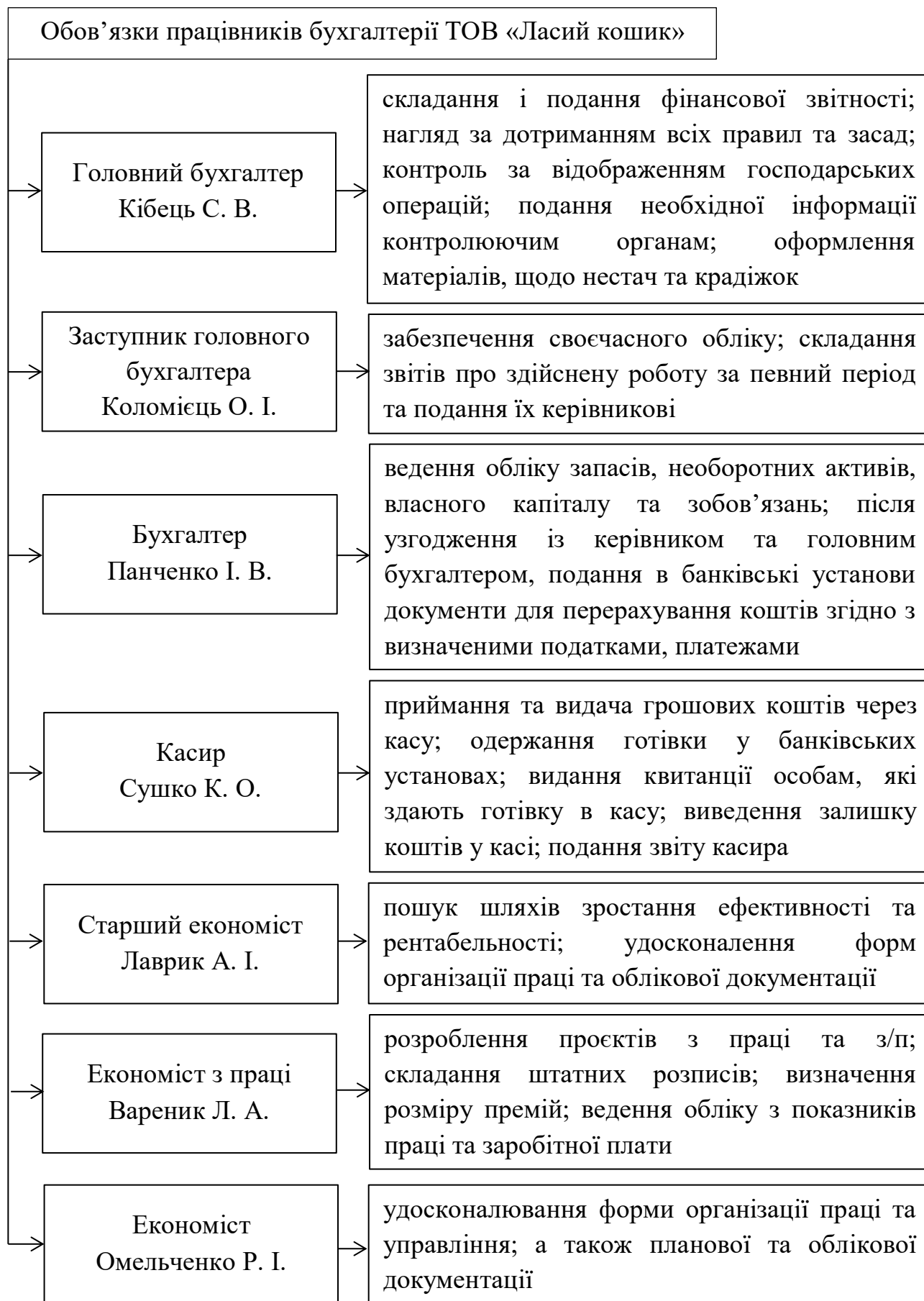


Рисунок 1.7 – Обов'язки працівників бухгалтерії ТОВ «Ласий кошик»

Працівники бухгалтерії відповідають за збереження бухгалтерської документації на всіх етапах документообігу та за своєчасність представлення бухгалтерської звітності відповідним користувачам.

Бухгалтерія пов'язана з іншими відділами господарюючого суб'єкта, оскільки отримує від них потрібну документацію та надає їм економічну інформацію, здійснюючи безпосередній вплив на виконання плану постачання, виробництва, збуту продукції та економічні показники діяльності підприємства.

Для правильної організації обліку необхідно обрати найбільш ефективну форму, для ТОВ «Ласий кошик» - це автоматизована, оскільки великий обсяг економічної інформації потребує ведення обліку з використанням саме комп'ютерної техніки.

Нормативно-довідкову інформацію підприємство створює на дату впровадження АРМБ. Потім її постійно коригують для автоматизації розрахунків і здійснення автоматичних операцій, щоб мати вихідні документи.

За допомогою бухгалтерських програм фахівці отримують миттєвий доступ до всієї необхідної інформації на господарюючому суб'єкті. ТОВ «Ласий кошик» використовує комп'ютерну бухгалтерську програму 1С: Бухгалтерія 8.0., на яку були накладені санкції ще в 2017 році, а у 2022 році після початку повномасштабного вторгнення, заборону користуватися цим програмним забезпеченням на території України.

Інформаційні технології повністю справляються зі своїм основним завданням, як результат, знижується трудомісткість при використанні основних ресурсів.

Позитивний аспект кодування на ТОВ «Ласий кошик» можна відзначити при здійсненні інвентаризації, де:

1. На терміналі збору завантажується довідник з переліком запасів.
2. Встановлюється програма «Інвентаризація майна» (зчитування штрихових кодів проводиться із усіх предметів, що підлягають обліку).
3. У ході перевірки проводиться сканування всіх об'єктів (скануючи відповідний код на екран відображається його назва).

Для покращення автоматизованого обліку матеріальних цінностей, варто установити термінали збору даних та незнімні плівкові етикетки, які мають штрихове кодування.

Протягом звітнього періоду господарюючий суб'єкт повинен дотримуватись обраної форми обліку. У разі її зміни необхідно це зазначити в наказі про облікову політику.

Отже, в організації обліку на ТОВ «Ласий кошик» існують як переваги, так і недоліки. До переваг варто віднести:

1. Наявність автоматизованого обліку. Оскільки, це не тільки забезпечує покращення обліку, швидкість відображення господарських операцій, а й слугує скороченню кількості неточностей та надає можливість їх швидкого виправлення.

2. Дотримання кожним працівником бухгалтерії чітко поставлених завдань та обов'язків. Як наслідок правильне планування робочого часу та вчасне виконання поставлених задач.

3. Наявність сучасної та високоякісної обчислювальної техніки, завдяки якій складання та подання звітності – точне та своєчасне.

Недоліками є:

1. Відсутність контролю за місцем, де здійснюється документування операції.

2. Виконання додаткової роботи працівниками, яка може бути не за їхньою компетентністю (для зменшення витрат на оплату праці, Товариство не наймає потрібних спеціалістів).

3. Неготовність керівництва та персоналу до переходу ведення обліку на нових вітчизняних бухгалтерських програмах.

Рекомендаціями, щодо усунення вищенаведених недоліків можуть бути:

- прийняття на роботу працівника, який буде слідкувати за правильним та вчасним документуванням операцій, або ж ці завдання поручати аутсорсинговим фірмам, які класифікуються на цих питаннях;

- встановлення вітчизняної бухгалтерської програми та проходження навчання по її використанню.

1.3 Аналіз основних техніко-економічних показників

В умовах сьогодення фінансова стійкість підприємств залежить від стабільності їх фінансового становища. Аналіз техніко-економічних показників дає можливість покращити фінансовий стан господарюючого суб'єкта не лише заради функціонування, а із метою розвитку в умовах воєнного стану.

Аналіз фінансової стійкості будь-якого підприємства в умовах звичайної діяльності здійснюється за рахунок аналізу:

- структури майна;
- динаміки зміни активів та джерел їх формування;
- показників ліквідності, фінансового стану, ділової активності та рентабельності [43].

У період війни до прийнятного аналізу підприємств необхідно включити додаткові аспекти, які наведені на рисунку 1.8.



Рисунок 1.8 – Концептуальні основи роботи підприємства в умовах війни

Згідно із наведеними концептуальними основами необхідно налаштувати роботу так, щоб підприємство могло підтримувати свою життєздатність. Однак, без оцінки фінансового стану це зробити неможливо.

Оцінка фінансового стану – узагальнюючий показник економічної діяльності підприємства, що характеризує його ділову активність і надійність, як партнера.

Її метою є пошук резервів зміцнення фінансового стану господарюючого суб'єкта та підвищення рентабельності виробництва.

За допомогою такого аналізу можна провести комплексне системне дослідження економічних явищ і процесів, яке потребує вивчення прояву економічних законів ринкової економіки.

Із отриманням результатів проведеного аналізу можна провести всесторонній розгляд ринкового середовища; спрогнозувати і знайти не тільки необхідні резерви у найближчий час, а й перспективи для розвитку.

Також можна здійснити перелік пропозицій, щодо прийняття управлінських рішень та їх реалізації. Для того щоб дати об'єктивну оцінку результатів діяльності підприємства необхідно провести точні економічні розрахунки та всебічний економічний аналіз.

Метою є визначення фінансового стану підприємства, виявлення і усунення недоліків у діяльності, а також пошук резервів для покращення фінансового становища.

Для більш глибокої характеристики виробничо-господарської діяльності ТОВ «Ласий кошик» необхідно розрахувати основні техніко-економічні показники. Джерелами отримання цих показників є:

1. Дані бухгалтерського обліку і фінансової звітності (Додаток Б, В, Д):
 - форма №1 «Баланс»;
 - форма №2 «Звіт про фінансові результати».
2. Дані статистичної звітності та інші дані:
 - форма №1-підприємництво (Додаток Е, Ж, И);
 - форма №1-ПВ (Додаток К, Л, М).

Для аналізу ефективності діяльності необхідно розрахувати такі показники господарської діяльності: активи, зобов'язання, власний капітал, доходи і витрати, показники рентабельності, трудові показники, показники майнового стану, показники ділової активності, показники ліквідності, показники фінансової стійкості. Використовуючи дані фінансової звітності ТОВ «Ласий кошик» за 2020 - 2022 роки проведемо оцінку основних економічних показників, наведених у таблиці 1.1.

Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Ласий кошик» за 2020-2022 роки

№	Показники	Одиниці виміру	Джерела інформації, розрахунок	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021/2020 абсолютне тис.грн	Темп зростання 2021/2020 %	Відхилення 2022/2021 абсолютне тис.грн	Темп зростання 2022/2021 %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. АКТИВИ										
1.1	Активи всього	тис.грн	Ф.1, ряд. 1300, гр.4	28056,7	34050,2	25098,5	5993,5	121,36	-8951,7	73,71
1.2	Необоротні активи	тис.грн	Ф.1, ряд. 1095	15014	17523,3	18492,9	2509,3	116,71	969,6	105,53
1.2.1	Нематеріальні активи	тис.грн	Ф.1, ряд. 1000	9	6,2	3,4	-2,8	68,89	-2,8	54,84
1.2.2	Незавершені капітальні інвестиції	тис.грн	Ф.1, ряд. 1005	-	-	-	-	-	-	-
1.2.3	Основні засоби	тис.грн	Ф.1, ряд. 1010	15005	17517,1	18033,9	2512,1	116,74	516,8	102,95
1.2.4	Довгострокові біологічні активи	тис.грн	Ф.1, ряд. 1020	-	-	-	-	-	-	-
1.2.5	Фінансові інвестиції	тис.грн	Ф.1, ряд. 1030+1035	-	-	-	-	-	-	-
1.2.6	Інші необоротні активи	тис.грн	Ф.1, ряд. 1040+1045+1090	-	-	-	-	-	-	-
1.3	Оборотні активи	тис.грн	Ф.1, ряд. 1195	13042,8	15260,3	6605,6	2217,5	117,00	-8654,7	43,29
1.3.1	Запаси	тис.грн	Ф.1, ряд. 1100+1110+1115	5475,5	8386,4	3095	2910,9	153,16	-5291,4	36,90
1.3.2	Дебіторська заборгованість	тис.грн	Ф.1, ряд. 1125+1130+1135+1136+1145+1155+1120	6593,5	6462,1	2932,7	-131,4	98,01	-3529,4	45,38
1.3.3	Грошові кошти і їх еквіваленти	тис.грн	Ф.1, ряд. 1160+1165	973,7	411,8	436,5	-561,9	42,29	24,7	106,00
1.3.4	Інші оборотні активи	тис.грн	Ф.1, ряд. 1190+1170	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ										
2.1	Зобов'язання всього	тис.грн	Ф.1, ряд. 1595+1695+1700	14134,5	19015,9	9655	4881,4	134,54	-9360,9	50,77
2.2	Довгострокові зобов'язання	тис.грн	Ф.1, ряд. 1595	860	1909,8	5785,5	1049,8	222,07	3875,7	302,94
2.3	Поточні зобов'язання	тис.грн	Ф.1, ряд. 1695	13274,5	17106,1	3869,5	3831,6	128,86	-13236,6	22,62
2.3.1	Короткострокові кредити	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1600	-	-	-	-	-	-	-
2.3.2	Кредиторська заборгованість за товари	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1615+1605	8393	9313,3	899,3	920,3	110,97	-8414	9,66
2.3.3	Кредиторська заборгованість за розрахунками	тис. грн.	2.3-2.3.1-2.3.2-2.3.3	4881,5	7792,8	2970,2	2911,3	159,64	-4822,6	38,11
2.3.4	Доходи майбутніх періодів	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1665	-	-	-	-	-	-	-
2.3.5	Забезпечення витрат і платежів	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1520+1525+1660	-	-	-	-	-	-	-
3. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ										
3.1	Власний капітал – усього	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1495	13922,2	15034,3	15443,5	1112,1	107,99	409,2	102,72
3.2	Зареєстрований (пайовий) капітал	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1400	12338,60	13394	13395	1055,4	108,55	1	100,01
3.3	Додатковий капітал	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1410	-	-	-	-	-	-	-
3.4	Резервний капітал	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1415	-	-	-	-	-	-	-
3.5	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1420	1583,6	1640,3	2049,5	56,7	103,58	409,2	124,95
3.6	Неоплачений капітал	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1425	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4. ДОХОДИ І ВИТРАТИ										
4.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	Ф.2, ряд.2000, гр3	98769,9	106375,2	59992,8	7605,3	107,70	-46382,4	56,40
4.2	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	Ф.2, ряд 2050, гр.3	(71325,8)	(81600,1)	(46576,1)	10274,3	114,40	-35024	57,08
4.3	Валовий прибуток (збиток)	тис. грн.	Ф.2, ряд 2090 (2095), гр.3	-	-	-	-	-	-	-
4.4	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	Ф.2, ряд 2190 (2195), гр. 3	-	-	-	-	-	-	-
4.5	Прибуток (збиток) до оподаткування	тис. грн.	Ф 2, ряд 2290 (2295), гр. 3	988,3	500,9	498,3	-487,4	50,68	-2,6	99,48
4.6	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	Ф.2, ряд 2350 (2355), гр.3	810,4	410,8	408,6	-399,6	50,69	-2,2	99,46
5. ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ										
5.1	Рентабельність продажу	%	4.3/4.1*100%	-	-	-	-	-	-	-
5.2	Середня вартість активів	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1300 (гр.3+гр.4)/2	26645,1	31054,3	29574,4	4409,2	116,55	-1479,9	95,23
5.3	Рентабельність активів	%	4.6/5.2*100%	0,03	0,013	0,014	-0,017	43,33	0,001	107,69
5.4	Середній розмір власного капіталу	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1495(гр.3+гр.4)/2	11097,2	14478,25	15238,9	3381,05	130,47	760,65	105,25
5.5	Рентабельність власного капіталу	%	4.6/5.4*100%	0,073	0,028	0,027	-0,045	38,36	-0,001	96,43
5.6	Середній розмір власного оборотного капіталу	тис. грн.	Ф.1, ряд 1495+1500+1510+1515 -1095 (гр. 3+ гр. 4) / 2	-1317,4	-1234,35	-2769,2	-83,05	93,70	1534,85	224,34

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
5.7	Рентабельність власного оборотного капіталу	%	4.6 / 5.6 * 100	-0,61	-0,33	-0,15	-0,28	54,10	-0,18	45,45
6. ТРУДОВІ ПОКАЗНИКИ										
6.1	Обсяг реалізованої продукції	тис. грн.	Ф.1-підприємн, р.3, гр. 2	95254,5	98769,6	105121,3	3515,1	103,69	6351,7	106,43
6.2	Середньооблікова кількість працівників	Осіб	Ф.1-підприємн, р.6, р. 600	335	347	261	12	103,58	-86	75,22
6.3	Продуктивність праці одного працівника	тис. грн./ос.	6.1/6.2	185,53	284,63	402,76	99,1	153,41	118,13	141,50
6.4	Фонд оплати праці усіх працівників	тис. грн.	Ф.1-ПВ, р.3, ряд. 5010	-	-	-	-	-	-	-
6.5	Фонд робочого часу	люд-год	Ф.1-підприємн, р.6, р. 601	712301	690235	516370	-22066	96,90	-173865	74,81
6.6	Рівень оплати праці за 1 люд-год	тис. грн/люд-год	6.4/6.5	-	-	-	-	-	-	-
6.7	Середня заробітна плата 1-го працівника	тис. грн.	6.4/6.2	-	-	-	-	-	-	-
7. ПОКАЗНИКИ МАЙНОВОГО СТАНУ										
7.1	Первісна вартість основних засобів на кінець року	тис. грн.	Ф.5, ряд 260, гр.14	-	-	-	-	-	-	-
7.2	Коефіцієнт придатності основних засобів на кінець року	-	1.2.3 / 7.1	-	-	-	-	-	-	-
7.3	Вартість введених в дію основних засобів	тис. грн.	Ф. 5, ряд 260, гр.5	-	-	-	-	-	-	-
7.4	Коефіцієнт оновлення основних засобів	-	7.3/7.1	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
8. ПОКАЗНИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ										
8.1	Капітальні інвестиції за рік	тис. грн.	Ф. 5, ряд 340	-	-	-	-	-	-	-
8.2	Фінансові інвестиції за рік	тис. грн.	Ф 5, ряд 420	-	-	-	-	-	-	-
9. ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ										
9.1	Середній розмір дебіторської заборгованості	тис. грн.	Ф.1, ряд 1120+1125+1130+1135+1136+1140+1145+1155 (гр.3+ гр.4)/2	6226,05	6597,3	4697,4	371,25	105,96	-1899,9	71,20
9.2	Оборотність дебіторської заборгованості	оборот	4.1 / 9.1	15,86	16,12	12,77	0,26	101,64	-3,35	79,22
9.3	Середній розмір кредиторської заборгованості	тис. грн.	Ф.1, ряд 1600+1605+1615+1620+ 1625+1630+1635+1640+1645+1690 (гр3+гр4)/2	14772,45	16889,8	8417,6	2117,35	114,33	-8472,2	49,84
9.4	Оборотність кредиторської заборгованості	оборот	4.2 / 9.3	4,82	4,83	5,53	0,01	100,21	0,7	114,49
9.5	Середній розмір запасів	тис. грн.	Ф.1, ряд 1100+1110 (гр.3+гр. 4)/2	5475,5	8386,4	5740,7	2910,9	153,16	-2645,7	68,45
9.6	Оборотність запасів	оборот	4.2 / 9.5	13,02	9,73	8,11	-3,29	74,73	-1,62	83,35
9.7	Середній період інкасації	дні	365 / 9.2	23,008	22,64	28,58	-0,368	98,40	5,94	126,24
9.8	Середній період розрахунків з кредиторами	дні	365 / 9.4	75,59	75,54	65,97	-0,05	99,93	-9,57	87,33

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9.9	Середній строк зберігання запасів	дні	365 / 9.6	28,02	37,51	44,99	9,49	133,87	7,48	119,94
9.10	Період обороту грошових коштів	дні	9.7 – 9.8 +9.9	-24,56	-15,39	7,60	9,17	62,66	22,99	-49,38
10. ГРОШОВІ ПОТОКИ										
10.1	Чистий грошовий потік від операційної діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3195	-	-	-	-	-	-	-
10.2	Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3295	-	-	-	-	-	-	-
10.3	Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3395	-	-	-	-	-	-	-
10.4	Збільшення (зменшення) грошових коштів	тис. грн.	Ф 3, ряд 3400	-	-	-	-	-	-	-
11. ПОКАЗНИКИ ЛІКВІДНОСТІ										
11.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	1.3.3 / 2.3	0,07	0,0	0,1	-0,1	28,57	0,1	500
11.2	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7-0,8	(1.3.2+1.3.3) / 2.3	0,5	0,4	0,9	-0,1	80	0,5	225
11.3	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0-2,5	1.3 / 2.3	0,9	0,8	1,7	-0,1	88,89	0,9	212,5
11.4	Коефіцієнт мобільності активів	≥ 0,5	1.3 / 1.1	0,46	0,4	0,3	0,0	95,65	-0,1	68,18

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
11.5	Коефіцієнт співвідношення активів	> 1	1.3 / 1.2	0,86	1,0	0,4	0,1	116,28	-0,6	40
12. ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ										
12.1	Коефіцієнт економічної незалежності (автономії)	$\geq 0,5$	3.1 / (3.1 + 2.1)	0,49	0,44	0,62	-0,05	89,8	0,18	140,91
12.2	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\leq 0,5$	2.1 / (3.1 + 2.1)	0,5	0,55	0,38	0,05	110	-0,17	69,09
12.3	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	> 0,5	(1.3 – 2.1) / 1.3	-0,08	-0,2	-0,46	-0,12	250	-0,26	230
12.4	Коефіцієнт маневрування	$\geq 0,5$	(1.3 – 2.1) / 3.1	-0,07	-0,24	-0,2	-0,17	342,86	0,04	83,33
12.5	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу	0,3-0,5	1.2.3 / 1.1	0,53	0,5	0,7	-0,03	94,34	0,2	140
12.6	Коефіцієнт інвестування	-	3.1/1.2.3	0,9	0,8	0,86	-0,1	88,89	0,06	107,5
12.7	Коефіцієнт фінансової стійкості	-	(3.1+2.2)/(3.1+2.1)	0,5	0,4	0,85	-0,1	80,0	0,45	212,5

Розрахунок основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Ласий кошик» за 2020-2022 роки свідчить про наступну їх динаміку.

За результатами проведеного горизонтального та вертикального аналізу структури майна ТОВ «Ласий кошик» протягом 2020-2022 років відбувається зменшення майна за рахунок оборотних активів. Темпи зростання необоротних активів вищі ніж оборотних, а їхня частка у структурі також більша. Порівнюючи 2021 та 2022 роки, майно підприємства зменшилось на 8951,7 тис.грн. (рисунок 1.9).

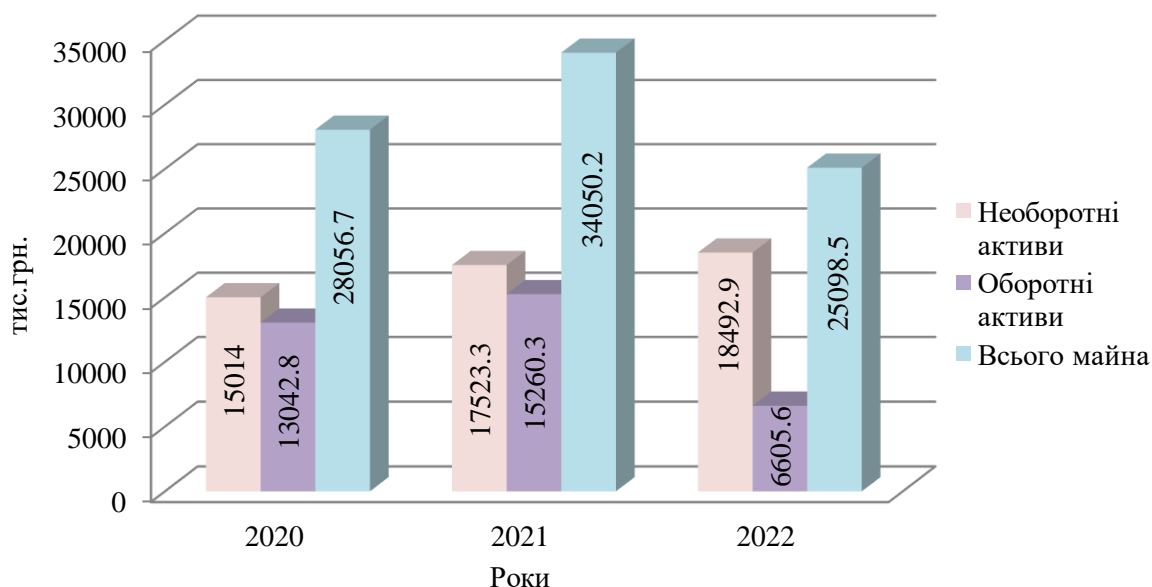


Рисунок 1.9 – Динаміка активів Товариства у 2020 – 2022 рр., тис.грн.

Переважає більшість оборотних активів складається з частки запасів та дебіторської заборгованості. Аналіз динаміки дебіторської заборгованості Товариства у 2022 році засвідчує про її зменшення у 4,5 рази, а саме на 3529,4 тис.грн. Це зменшення варто розцінювати як позитивну динаміку, оскільки це свідчить про те, що дебітори Товариства вчасно погашають свої зобов'язання.

Запаси у 2021 році збільшились на 2910,9 тис.грн., порівняно із 2020 роком. У 2022 році спостерігається зменшення у структурі на 5291,4 тис.грн., що негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Зважаючи на специфіку діяльності підприємства частка запасів у структурі майна є обґрунтованою. Це зменшення пов'язане із різким зниженням попиту на хлібобулочну продукцію.

Необоротні активи формують фундамент господарської діяльності підприємства. При проведенні аналізу необоротних активів ТОВ «Ласий кошик» було виявлено, що протягом досліджуваних років основну частку необоротних активів займають основні засоби, які мали позитивну тенденцію до збільшення.

Основні засоби у 2020 – 2022 роках постійно збільшуються. У 2022 році на 969,6 тис.грн., темп зростання складає 105,53%. Це може свідчити про орієнтацію на створення матеріальних умов для розширення основної діяльності Товариства.

Проведення аналізу структури пасивів є важливим, оскільки в ньому знаходяться фінансові ресурси за рахунок яких сформовано актив підприємства.

За результатами проведеного аналізу структури капіталу Товариства протягом 2020-2022 років відбувається зростання капіталу за рахунок власного.

Власний капітал становить фінансову основу розвитку підприємства. Найбільша частка власного капіталу формується за рахунок зареєстрованого (пайового) капіталу. Протягом трьох досліджуваних років показник постійно збільшується в абсолютній величині. Також збільшення власного капіталу відбувається і за рахунок нерозподіленого прибутку. Це вигідно тому, що з ним не пов'язані ніякі витрати.

Власний капітал підприємства у досліджуваних роках постійно збільшувався. У 2022 році показник зріс на 409,2 тис.грн., темп приросту складає 102,97 %. Це збільшення свідчить про зростання рівня фінансової незалежності Товариства і підвищення його резервного позикового потенціалу.

Переважну частку капіталу складають поточні зобов'язання і забезпечення, які у 2022 році у порівнянні із 2021 роком зменшилися на 13236,6 тис.грн. Зменшення відбулося за рахунок скорочення обсягів виробництва, які були спричинені воєнними діями на території України та погіршенням попиту на продукцію, яку виготовляє Товариство (рисунок 1.10).

Довгострокові зобов'язання і забезпечення мають постійну тенденцію до збільшення. У 2021 році порівняно з попереднім аналізованим роком показник зріс на 1049,8 тис.грн. У 2022 році у порівнянні з 2021 роком частка довгострокових зобов'язань і забезпечень зросла на 3875,7 тис.грн., що свідчить про продовження довгострокового кредиту.

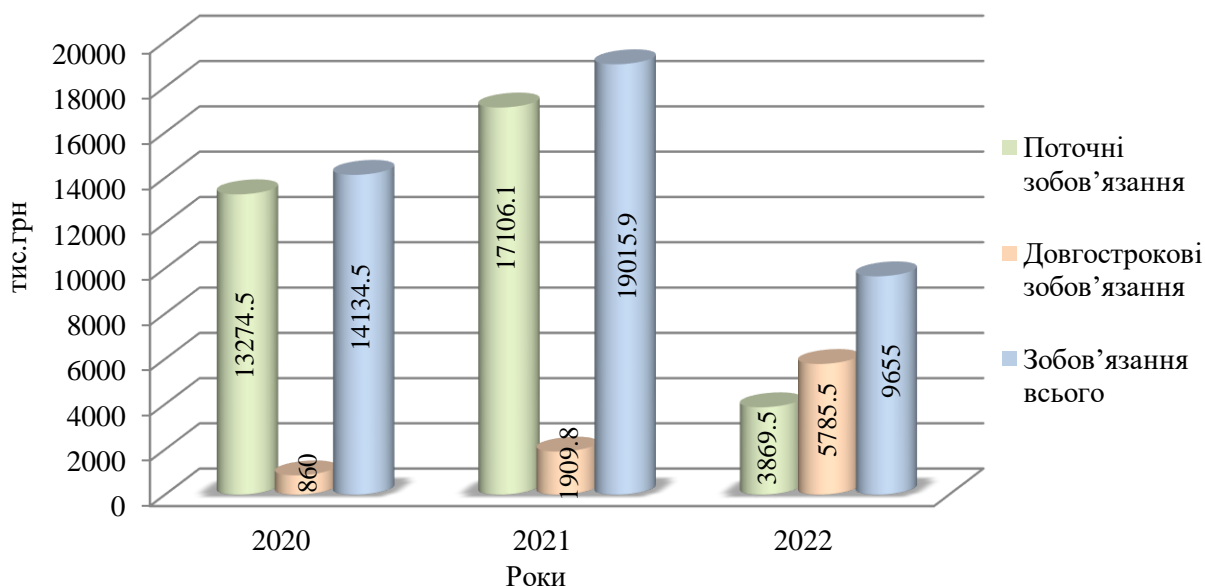


Рисунок 1.10 – Динаміка зобов'язань Товариства у 2020 – 2022 роках, тис.грн.

За результатами проведеного аналізу формування та розподілу доходів ТОВ «Ласий кошик» спостерігається позитивна тенденція змін майже по всіх показниках у 2021 році та негативна тенденція у 2022 році.

Отриманий чистий дохід від реалізації (товарів, робіт, послуг) Товариства за досліджуваний період збільшувався. У 2021 році на 7605,3 тис.грн. Протягом 2022 року чистий дохід від реалізації зменшився до 59992,8 тис.грн., що негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Це відбулося за рахунок зменшення обсягів реалізації продукції, тому що саме у цей період розпочалися воєнні дії.

При проведенні аналізу собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) протягом досліджуваних років відбувалося як збільшення, так і зменшення величини цього показника. У 2021 році собівартість реалізованої продукції становила 81600 тис.грн., що на 10274,3 тис.грн. більше за попередній аналізований рік та на 35024 тис.грн. більше за 2022 рік (рисунок 1.11).

Це збільшення у 2021 році відбулося за рахунок збільшення обсягів реалізованої продукції, а зменшення у 2022 році за рахунок зростання цін на сировину та матеріали, що утворювали основну продукції, яка виготовлялась.

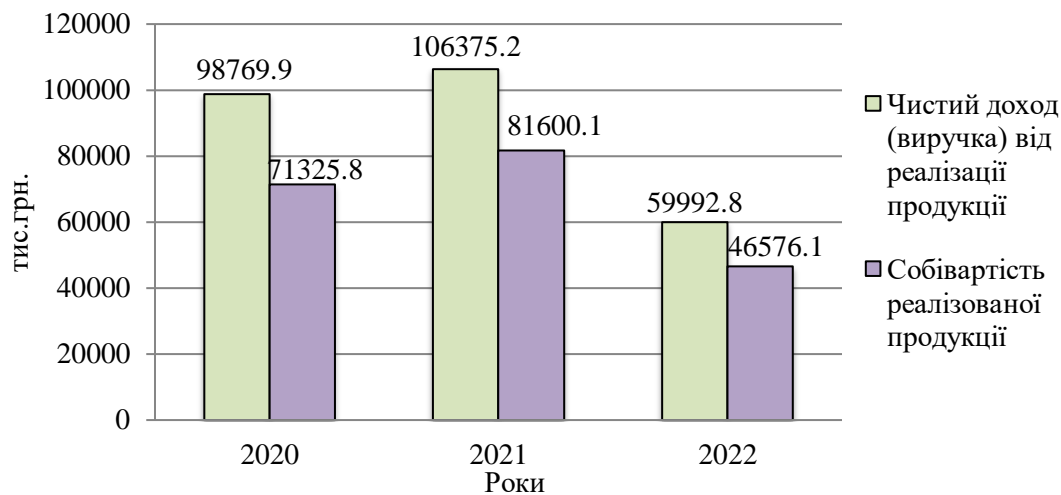


Рисунок 1.11 – Співвідношення чистого доходу та собівартості реалізованої продукції ТОВ «Ласий кошик» у 2020–2022 рр., тис. грн.

Одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва є рентабельність.

Рентабельність продажу характеризує дохідність операційної діяльності підприємства. Здійснивши розрахунок показників рентабельності ТОВ «Ласий кошик», встановлено нерівномірну динаміку.

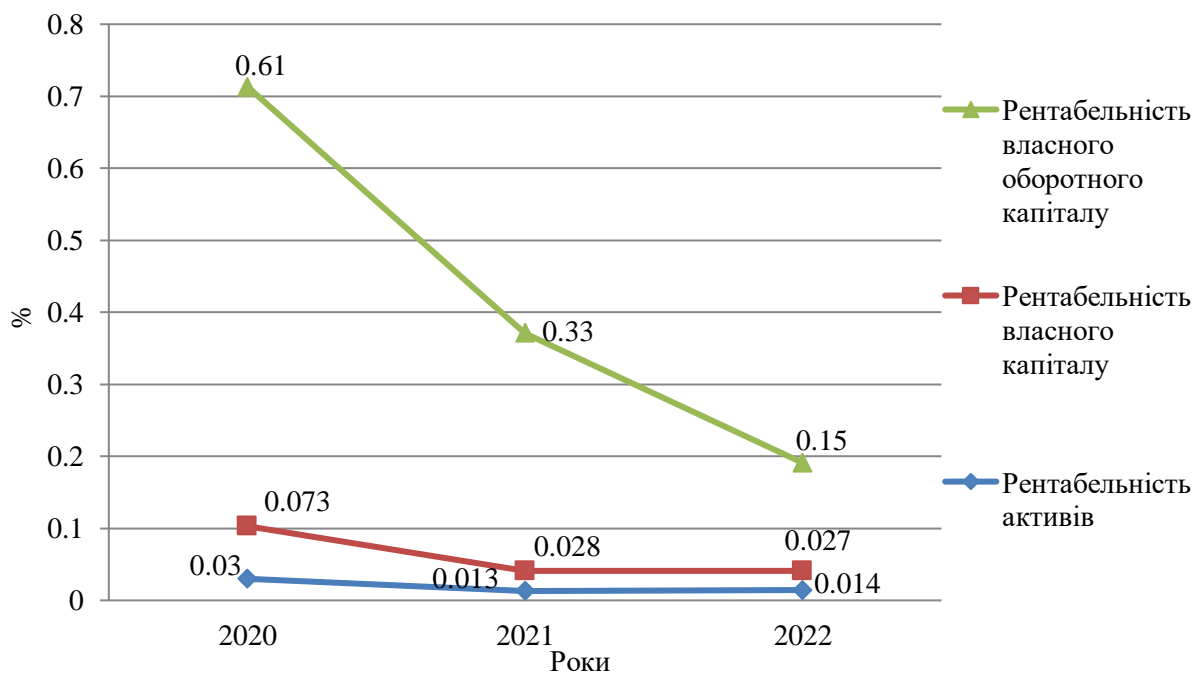


Рисунок 1.12 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «Ласий кошик» у 2020–2022 рр., %

Коефіцієнт рентабельності активів (економічна рентабельність) характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом. Усі розраховані показники рентабельності у період 2022 року знизились (рисунок 1.12).

Описуючи трудові показники, варто зазначити що у 2021 році відбулося збільшення кількості працівників на 12 осіб, що є позитивним для Товариства, оскільки відбувалося відкриття нового магазину, що забезпечило робочі місця. Однак у 2022 році через повномасштабне вторгнення відбулося: скорочення штатних працівників, виїзд робітників за кордон та в інші міста України. Кількість робітників становила 261 особу, що на 86 осіб менше ніж за попередній аналізований рік.

Незважаючи на цей показник, обсяг реалізованої продукції у 2022 році збільшився на 6351,7 тис.грн. порівняно із 2021 роком, що є позитивним для Товариства. Це збільшення відбулося за рахунок зростання попиту на виготовлену продукцію, оскільки хлібобулочні вироби є основною складовою у продуктовій корзині покупця.

Аналіз показників ділової активності (оборотності) свідчить, що протягом досліджуваного періоду відбувалися як збільшення, так і зменшення коефіцієнтів та тривалостей оборотів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2021 році зріс на 0,26 об./рік і становив 16,12 об./рік. У 2022 році показник суттєво зменшився до 12,77 об./рік. Цей процес свідчить про покращення платіжної дисципліни покупців, тобто збільшується швидкість сплати заборгованості підприємству. Показник варто співвідносити із коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості має тенденцію до збільшення протягом 3 аналізованих років. Із 4,82 об./рік у 2020 році до 4,83 об./рік у 2021 році, і до 5,53 об./рік у 2022 році (рисунок 1.13). Зростання цього показника є позитивним та свідчить про покращення розрахунково-платіжної дисципліни Товариства у відносинах з постачальниками, бюджетом,

позабюджетними фондами, персоналом підприємства, іншими кредиторами, а отже про підвищення швидкості сплати заборгованості підприємства.

Після проведеного аналізу цих 2 коефіцієнтів, можна дійти висновку, що перевищення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості над коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості є позитивним в організації розрахунків підприємства.

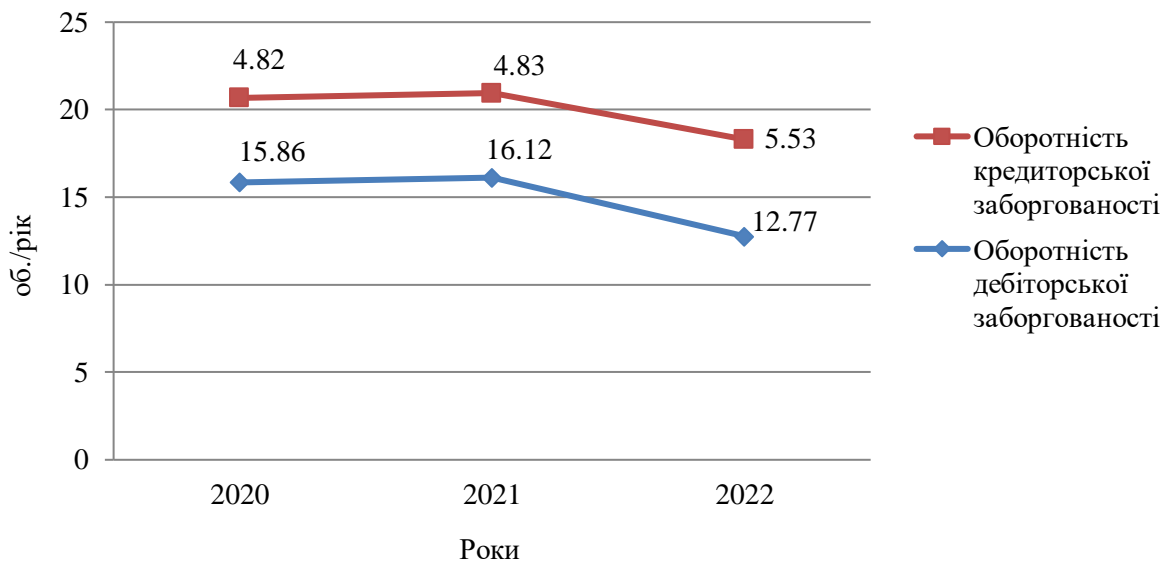


Рисунок 1.13 – Динаміка показників оборотності ТОВ «Ласий кошик» у 2020–2022 рр., об./рік

Дані показують, що, загалом, політика управління дебіторською та кредиторською заборгованостями була якісною і середній період погашення, як дебіторської, так і кредиторської заборгованості залишається на стабільному рівні. Отже, робота Товариства за цим напрямком була ефективною.

Коефіцієнт оборотності запасів стрімко зменшився у 2021 році до 9,73 об./рік, що є негативною динамікою. У 2022 році показник зменшився до 8,11 об./рік. Зменшення коефіцієнта оборотності запасів у 2021 - 2022 роках свідчить про зменшення попиту на готову продукцію.

Період погашення (інкасації) у 2020 році становив 76 днів, у 2021 році – 76 днів. У 2022 році період погашення склав 66 днів, що можна розцінювати як якісну політику управління дебіторською заборгованістю. Середній період погашення протягом 2020-2021 років залишився на стабільному рівні, розмір

дебіторської заборгованості зростав пропорційно обсягу збуту. Це означає, що робота Товариства за цим напрямком була ефективною.

За результатами проведеного аналізу та оцінки ліквідності ТОВ «Ласий кошик» протягом 2020-2022 років відбувається коливання показників ліквідності як до збільшення, так і до зменшення.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2020 році складає 0,07 грн./грн., у 2021 році - 0 грн./грн., а у 2022 році - 0,1 грн./грн. Протягом досліджуваних років коефіцієнт має низькі показники, які не знаходяться в межах нормативного значення, це вказує на те, що підприємство не може вчасно погасити свої борги, якщо термін погашення настане незабаром.

У 2020 році коефіцієнт термінової ліквідності не знаходився в межах нормативного значення, і на кожну гривню поточних зобов'язань припадає 0,5 гривень високоліквідних оборотних активів. У 2021 році ситуація не змінилася і показник компанії становив 0,4 грн./грн. Це означає, що в Товариства були проблеми з платоспроможністю. Однак у 2022 році коефіцієнт зріс до 0,9 грн./грн., що є позитивним для аналізованого підприємства (рисунок 1.14).

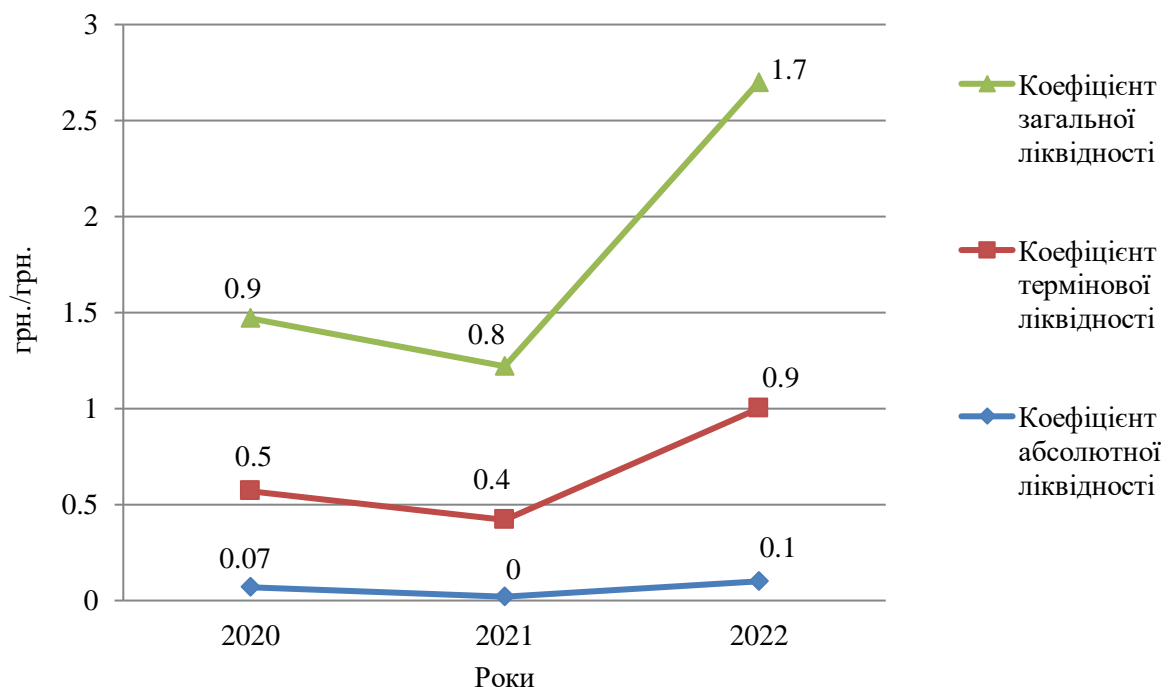


Рисунок 1.14 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Ласий кошик» у 2020-2022 рр., грн./грн.

Значення коефіцієнта загальної ліквідності у 2022 році становить 1,7 грн./грн., то можна зробити висновок, що підприємство володіє значним обсягом вільних ресурсів, які сформувалися завдяки власним джерелам.

Аналізуючи основні показники фінансової стійкості ТОВ «Ласий кошик» виявлено, що коефіцієнт фінансової стійкості підприємства у 2021 році зменшився на 0,1 грн./грн. Низьке значення коефіцієнта говорить про те, що існує певний ризик втрати платоспроможності та про недостатню фінансову стійкість у довгостроковій перспективі. У 2022 році значення коефіцієнта зростає і складає 0,85 грн./грн. ТОВ «Ласий кошик» є фінансово стійким, оскільки 85% активів компанії фінансуються за рахунок постійного капіталу і довгострокових зобов'язань. Це говорить про те, що ризик банкрутства не високий.

Коефіцієнт автономії у 2021 році зменшився до 0,44 грн./грн., у 2022 році відбувається збільшення показника на 0,18 грн./грн. (рисунок 1.15). Це свідчить, що підприємство залежить від позикових коштів і спроможне фінансувати тільки 18% активів за рахунок власних коштів. Оскільки Товариство є платоспроможним і прибутковим варто спробувати реінвестувати прибуток, який отриманий за результатами фінансового року.

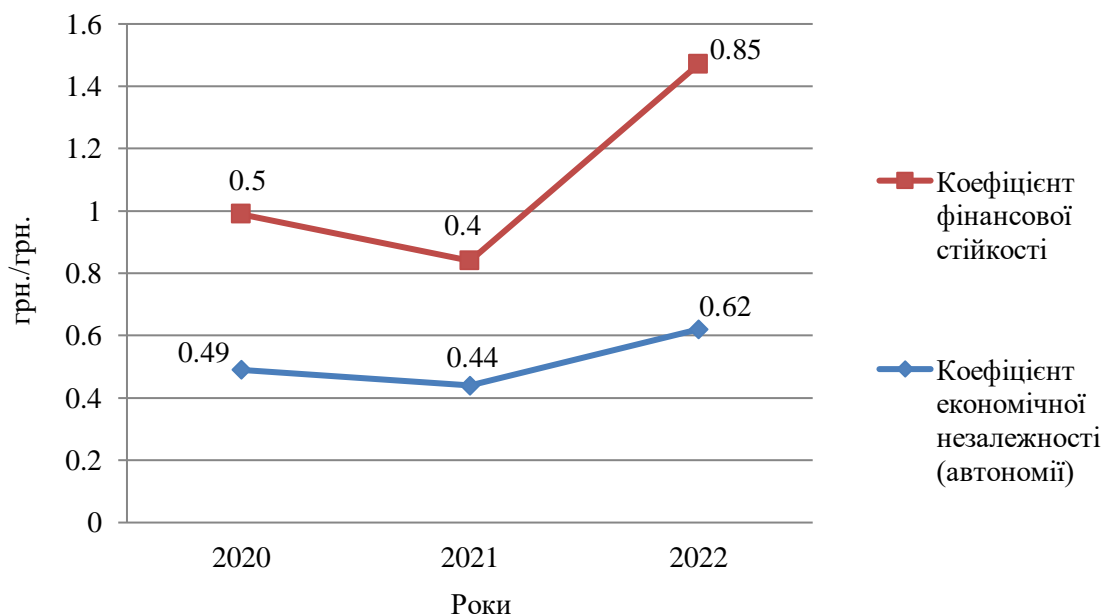


Рисунок 1.15 – Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «Ласий кошик» у 2020 – 2022 рр., грн./грн.

Значення коефіцієнта концентрації позикового капіталу знаходиться в нормативних межах. У 2022 році 38% активів фінансувалися за рахунок позикового капіталу. В умовах стабільної роботи компанії і галузі таке значення говорить про прийнятний рівень фінансових ризиків.

Загалом, можна зробити висновок, що переважна більшість показників ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Ласий кошик» протягом 2020-2022 років знаходяться поза межами норми.

Отже, здійснивши розрахунок основних економічних показників діяльності ТОВ «Ласий кошик» протягом 2020-2022 років встановлено:

1. Перевищення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості над коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості є позитивним в організації розрахунків підприємства.

2. Підвищення рентабельності оборотних активів (факторами є оптимізація структури оборотних активів та підвищення суми чистого прибутку).

3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2022 році суттєво не зріс, що призводить до зростання потреби у фінансових ресурсах.

4. За результатами проведеного аналізу структури і динаміки власного й позикового капіталу відбувається зростання сукупного капіталу за рахунок власного, так і за рахунок позикового.

5. Власний капітал становить фінансову основу розвитку підприємства. Найбільша частка власного капіталу формується за рахунок нерозподіленого прибутку.

6. Товариство володіє достатньою кількістю вільних ресурсів, які були сформовані за рахунок власних джерел.

Здійснивши розрахунок основних економічних показників діяльності ТОВ «Ласий кошик» протягом 2020-2022 років встановлено, що загалом прибутковість у попередньому році змінилася на збитковість у звітному році, що свідчить про те, що у ТОВ «Ласий кошик» є нестійкий фінансовий стан, який залежний від кредиторів. Однак, вагомою причиною цієї ситуації є воєнні дії на території України, які призвели до негативних наслідків діяльності Товариства.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Суть, класифікація, оцінка поточних зобов'язань та відповідальність за їх порушення у період форс-мажорних обставин

Хлібопекарське підприємство «Ласий кошик» у процесі виробничо-господарської діяльності вступає у розрахункові взаємовідносини з іншими господарюючими суб'єктами, організаціями та особами для виконання різних доручень при видачі грошових коштів під звіт та отриманні кредитів. Використовує не тільки власний, а й позиковий капітал, форми якого отримали назву «зобов'язання». Для обліку інформації про зобов'язання у Плані рахунків наведено клас 6 «Поточні зобов'язання». Відповідно до якого поточні зобов'язання поділяють на такі рахунки (рисунок 2.1).

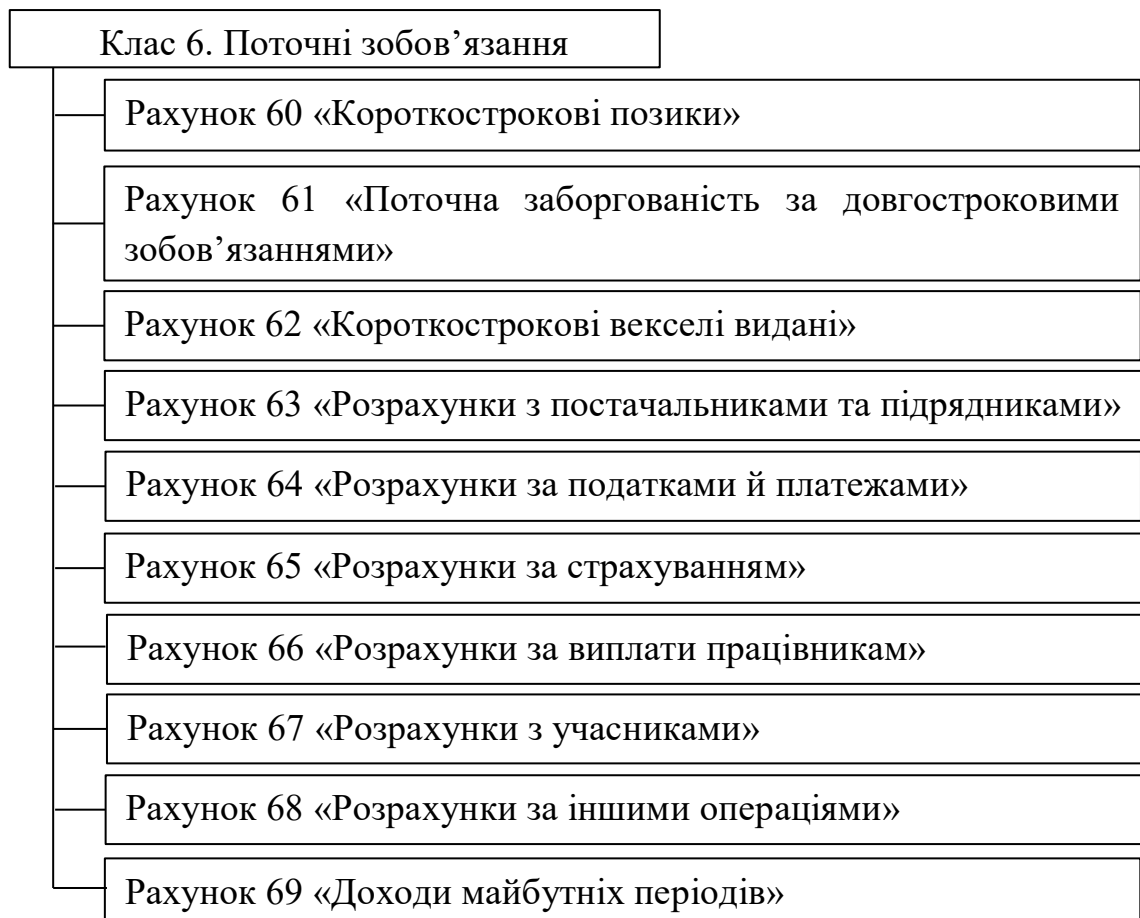


Рисунок 2.1 – Структура класу 6 «Поточні зобов'язання» Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про поточні зобов'язання та розкриття у фінансовій звітності визначає НП(с)БО 1 та НП(с)БО 11, у якому описані загальні положення, визнання та оцінка зобов'язань.

Із рисунка 2.1 видно, що в Плані рахунків та в НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» доходи майбутніх періодів включені до складу поточних зобов'язань, однак це суперечить статті 6 НП(с)БО 11 «Зобов'язання». Тому варто узгодити одну загальну структуру зобов'язань у нормативних документах (мета – об'єктивні дані структури зобов'язань).

Поточні зобов'язання, які мають бути погашені в ході операційного циклу підприємства або протягом дванадцяти місяців з дати балансу, відображаються в балансі за сумою погашення (НП(с)БО 11 «Зобов'язання»). Однак кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги, варто оцінювати за поточною вартістю придбання. Тому що вона зважає на показник інфляції та динаміку цін.

У балансі поточні зобов'язання відображені у III розділі пасиву. Інформація про них є зрозумілою та доступною для всіх користувачів.

Аналіз поточних зобов'язань на основі вищенаведеного розподілу зображено на рисунку 2.2 (враховано методику ведення первинного, синтетичного та аналітичного обліку, а також порядок відображення у звітності кожного їхнього виду).

Із юридичної точки зору, зобов'язання можуть виникати як управлінський правовий акт замовлення, або із господарського договору, котрий укладається за згодою сторін та не суперечить законодавству.

Господарський договір - юридичне джерело договірних господарських зобов'язань. До зобов'язань відносяться цивільно-правові відносини, які є фактом укладання договору, відповідно до цього договір- це юридичний факт.

Господарські зобов'язання поділяються на договірні, зміст яких може залежати як від законодавства, так і за угодами сторін (виникають із договорів, на підставі домовленості) та недоговірні, зміст яких залежить виключно від законодавства або закону та волі однієї зі сторін (виникають за рахунок заподіяння шкоди, одностороннього правочину, безпідставного придбання або збереження майна) [49].

ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

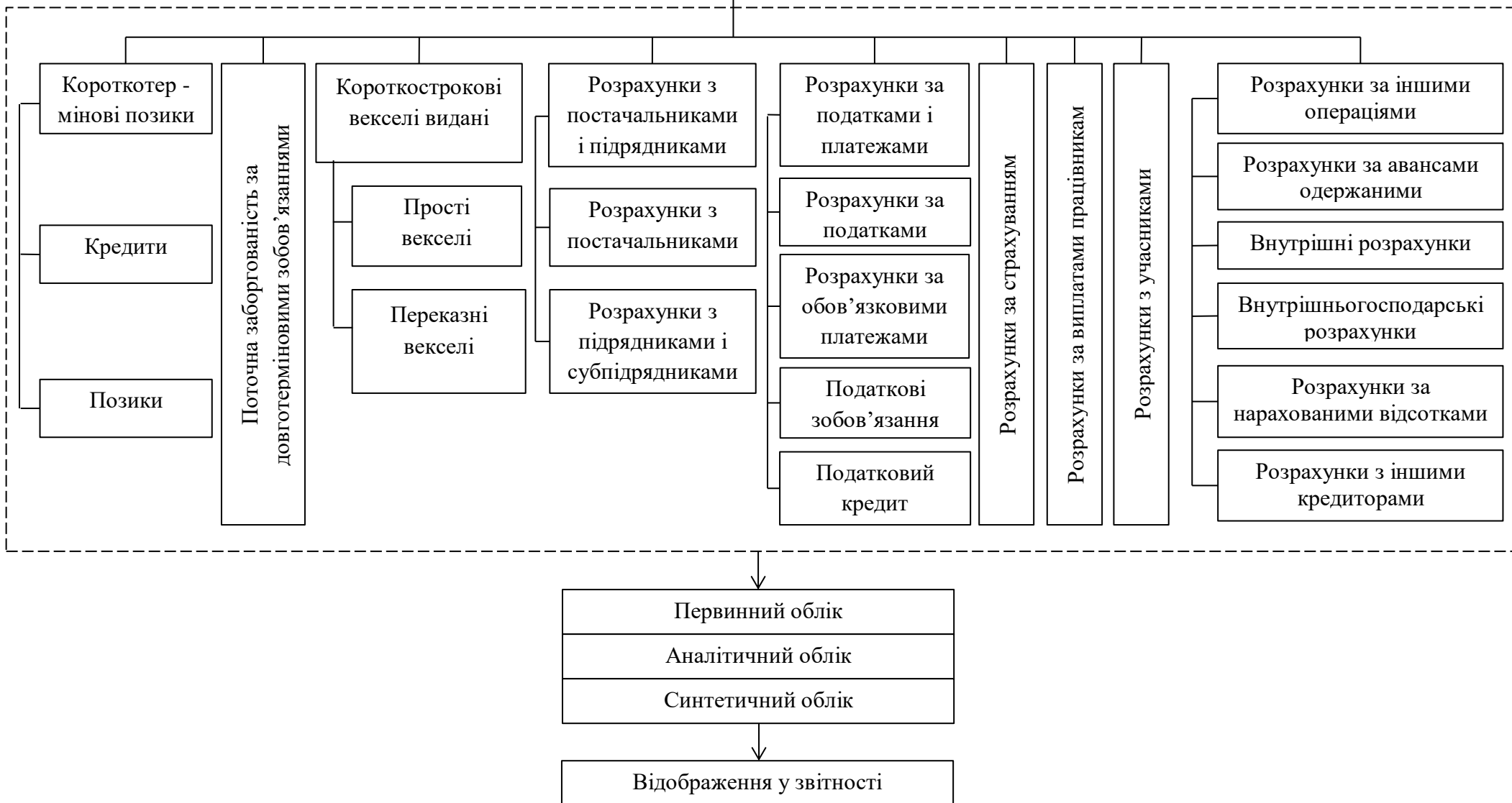


Рисунок 2.2 – Порядок дослідження методики обліку поточних зобов'язань за їхніми видами

Поточні зобов'язання класифікують за виконанням умов погашення, терміном погашення та видами. Ця класифікація наведена на рисунку 2.3.

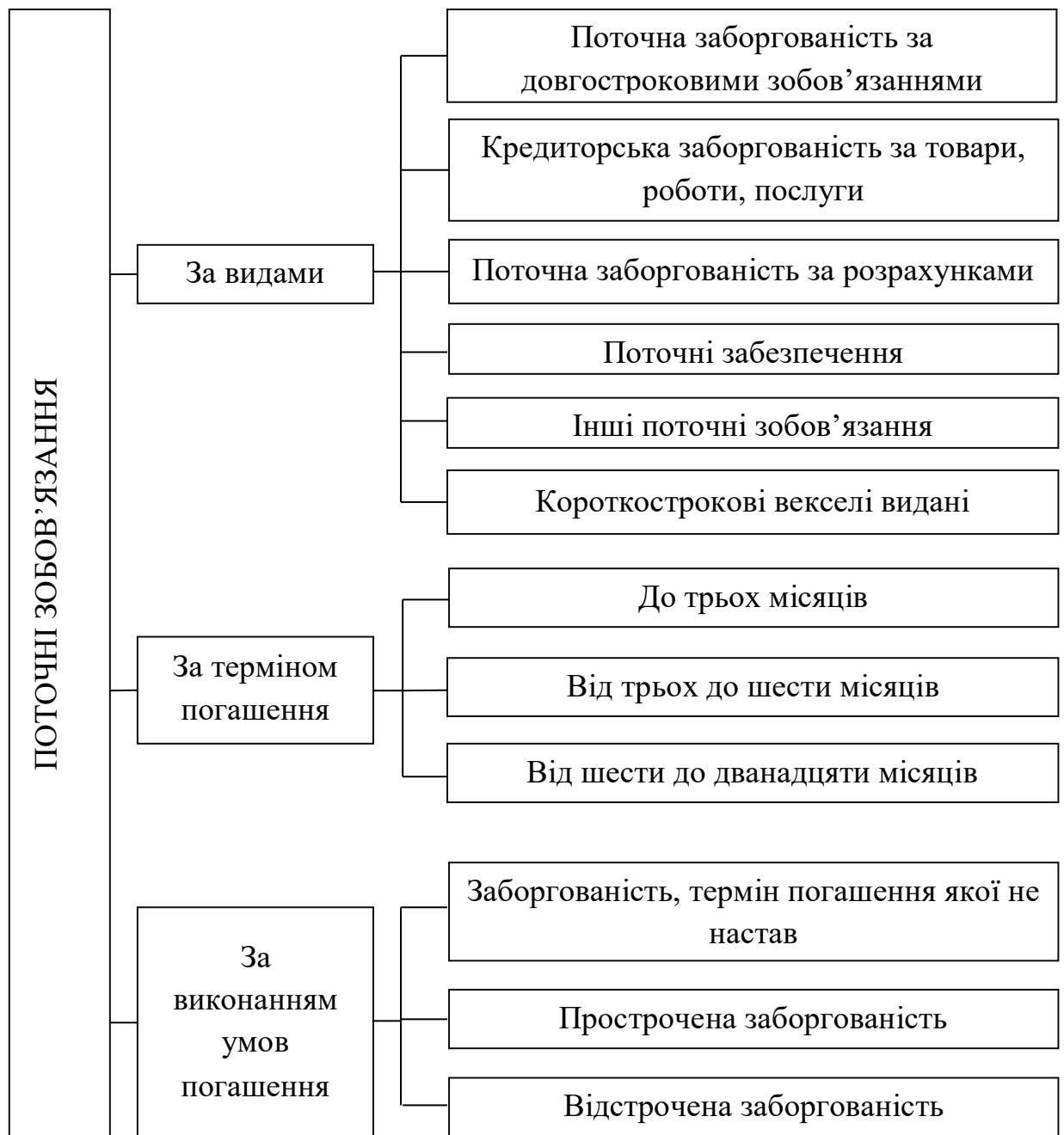


Рисунок 2.3 – Класифікація поточних зобов'язань

Отже, будь-яке зобов'язання з'являється через існуючі борги підприємства або при передачі певних активів чи наданні послуг іншому господарюючому суб'єкту в майбутньому.

Із розвитком процесів глобалізації поширюється тенденція відставання теорії від практики. Насамперед це стосується оцінки, оскільки вона є важливим елементом методології бухгалтерського обліку та відіграє вагомую роль у формуванні облікової політики підприємства. Існують різні види оцінки зобов'язань (рисунок 2.4).

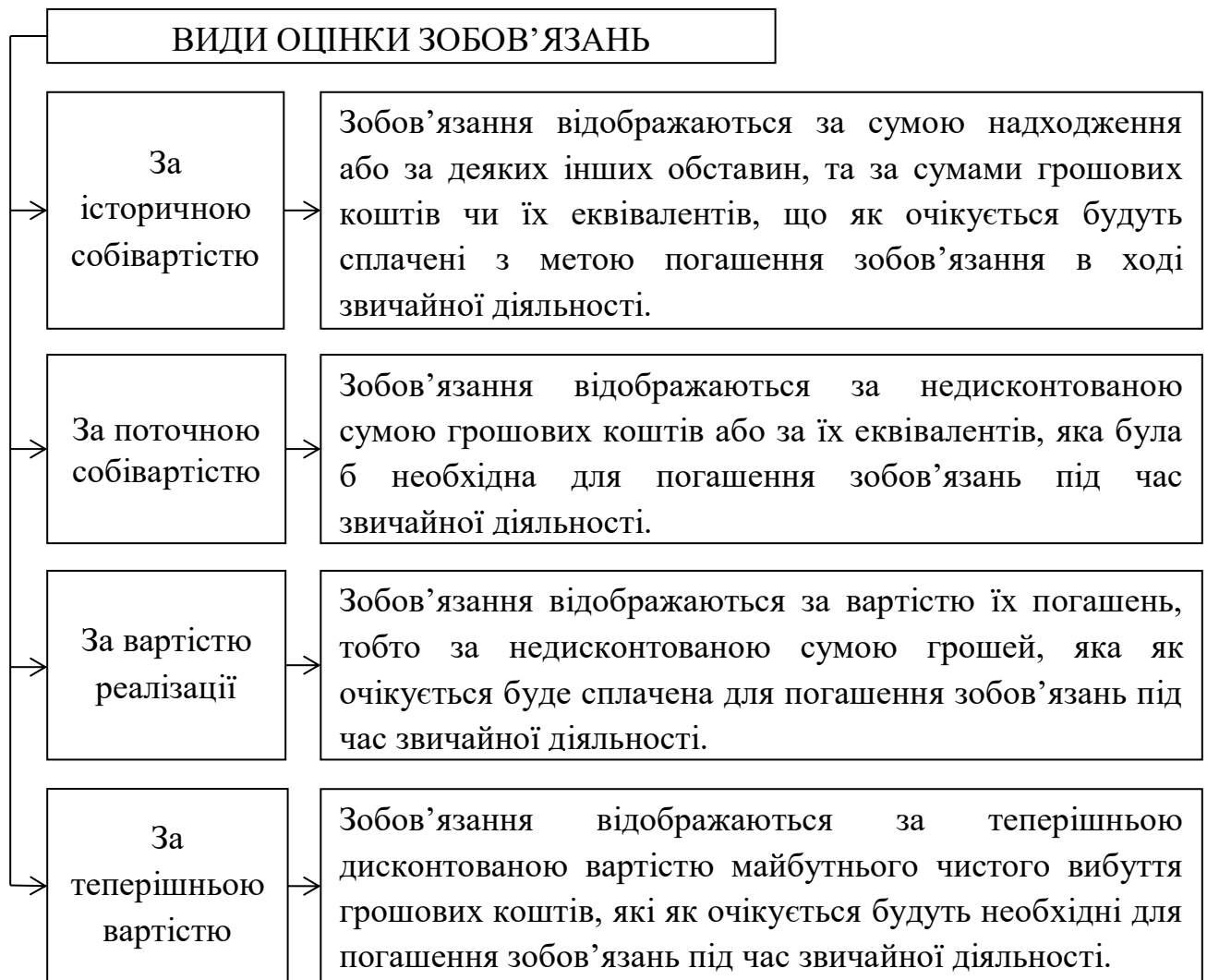


Рисунок 2.4 – Види оцінки зобов'язань

Оцінка зобов'язань здійснюється за допомогою суми коштів, яка необхідна для погашення заборгованості. Також завдяки їм можна отримати достовірну інформацію щодо існуючих ресурсів підприємства. Тому при оцінці зобов'язань необхідно використовувати тільки ті методи, які запобігатимуть завищенню

оцінки активів та доходів, а з іншої сторони, заниженню оцінки зобов'язань і витрат підприємства.

Отже, для складання фінансових звітів, найчастіше використовують саме історичну собівартість, оскільки, вона комбінується з іншими видами оцінки. Завдяки детальній класифікації, внутрішні та зовнішні користувачі можуть освоювати детальну інформацію про зобов'язання (мета – оптимізація). Як результат, існує 2 важливі умови відображення заборгованості:

1. Достовірна оцінка та вірогідність зменшення економічних вигід.
2. Витрачання активів господарюючого суб'єкта у майбутньому.

Відповідно до цього, при прийнятті рішень відносно відображення заборгованості, необхідно дотримуватись точного визначення наведених умов визнання.

Військову агресію росії, яка розпочалася 24 лютого 2022 року на території України, було офіційно визнано, як форс-мажорні обставини.

Форс-мажорні обставини – надзвичайні, невідворотні та об'єктивні обставини для суб'єктів господарської діяльності або фізичних осіб по договорах через які об'єктивно неможливо виконувати зобов'язання, які були взяті на підприємства раніше [70].

Форс-мажор є відомим інструментом кризового договірною реагування, однак, не всі чітко розуміють, що являє собою це визначення.

Аналіз нормативно-правового законодавства надає підстави стверджувати, що єдиного законодавчого визначення терміну «форс-мажорні обставини», а також їх переліку, на сьогоднішній день немає. Аналізуючи положення ст. 141 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» [11], можна виокремити форс-мажорні обставини, які представлено на рисунку 2.5.

В авторському баченні, форс-мажор або обставини непереборної сили – це надзвичайні події, незалежні від волі суб'єкта господарювання, поява яких спричинила об'єктивну неможливість виконати зобов'язання.

У період сьогодення воєнний стан на території нашої країни визнає увесь світ. Незважаючи на це, у разі неможливості виконання зобов'язань, суб'єкт господарювання повинен довести контрагенту справжню наявність форс-

мажорних обставин, через які не було можливості їх виконати. Необхідно обґрунтувати, що з огляду на збройну агресію або воєнні дії не було жодного шансу виконати договірні зобов'язання).

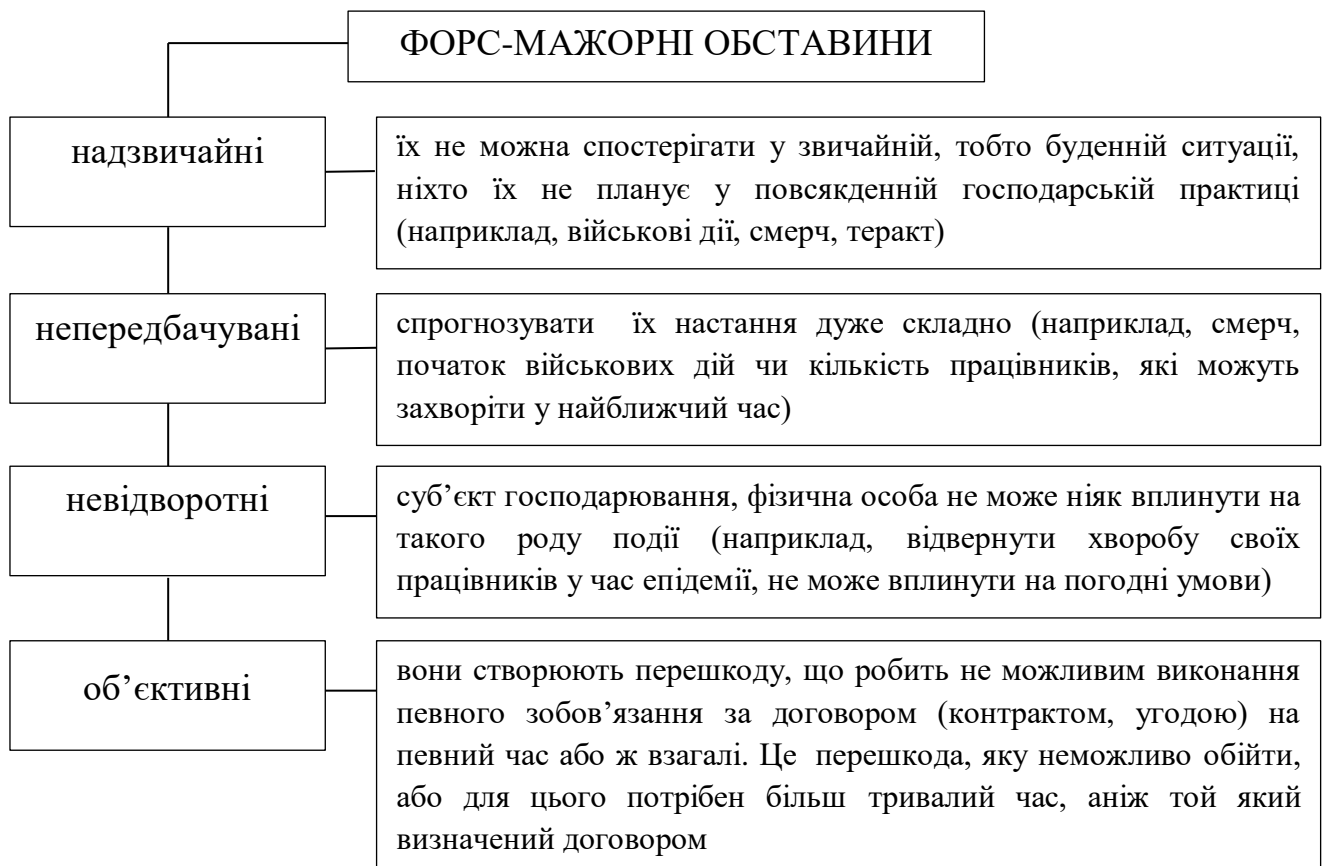


Рисунок 2.5 – Основні види форс-мажорних обставин

Воєнні дії з агресором не можуть звільнити від виконання зобов'язань. Для прикладу, форс-мажор можна застосувати у випадку:

- через руйнування складів немає можливості постачання продукції, котра на них зберігалася;
- на певній території ведуться бойові дії, як результат транспортування продукції зі складу є неможливим.

Однак, контрагенти, на діяльність яких ніяк не вплинули воєнні дії (іноземні партнери), не можуть посилатися на них як форс-мажорна обставина.

Необхідно звернути увагу, що факт форс-мажору не передбачає повного звільнення від зобов'язання, а тільки в окремих випадках дає можливість звільнитися від відповідальності та штрафних санкцій за його невиконання.

Зобов'язання потрібно буде виконати після припинення дії форс-мажору. Розірвати раніше укладений договір можливо, якщо попередньо була домовленість між сторонами.

Доречно розглянути основні нормативно можливі інструменти впливу на договірні відносини для всіх суб'єктів господарювання, які не можуть виконати свої зобов'язання через обставини воєнного часу (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Можливі інструменти впливу на договірні відносини

Інструменти впливу на договірні відносини	Нормативно-законодавче обґрунтування	Сутність інструментів
1	2	3
Наявність істотної зміни обставин	ст. 652 ЦКУ [4]	Є підставою для можливості внесення змін або розірвання договору, у тому числі в судовому порядку. Згідно кодексу, зміна обставин є істотною, якщо вони змінилися настільки, що, якби сторони могли передбачити наявність таких подій, то вони не уклали б договір або уклали б його на інших умовах
Припинення договору через неможливість його виконання	ст. 607 ЦКУ [4]	Договір, який стало неможливо виконати після його укладення, може бути розірваний в судовому порядку. При цьому, неможливість його виконання може бути обумовлена як фактичними обставинами так і юридичними (наприклад, розповсюдження санкцій на контрагента, або заборона певних юридичних дій)
Спеціальні юридичні інструменти, які є специфічними для відповідного виду договору	ст. 762 ЦКУ [4]	Наприклад, орендар може не сплачувати орендну плату у випадку неможливості користування об'єктом оренди або вимагати її зменшення, якщо через обставини, за які він не відповідає, можливість користування об'єктом оренди істотно зменшилася

Зокрема, ці інструменти можуть бути корисними для всіх підприємств та організацій, зокрема і для ТОВ «Ласий кошик» на період дії воєнного стану.

У керівників господарюючих суб'єктів виникають питання, як підтвердити існування форс-мажору? Законодавством зазначено те, що наявність форс-мажорних обставин може бути підтверджено будь-якими доказами, яких на думку суду буде достатньо для встановлення відповідної обставини.

Крім цього, для врегулювання даного питання Торгово-промислова палата України (далі ТПП) видала документ, в якому офіційно визнала існування форс-мажорної обставини військової агресії росії проти України та введення воєнного стану на території нашої країни [11].

Проте, приводів стверджувати воєнну агресію росії форс-мажором для будь-якого договору по всій країні - відсутні, тому що активні військові дії відбуваються не на всій території нашої держави, а воєнний стан принаймні досі не передбачає жорсткого обмеження прав і свобод громадян по всій території України [11]. Саме тому суб'єктам господарювання завжди радять звертатися до ТПП за роз'ясненнями та можливістю визнання форс-мажорними певні обставини, які унеможливили виконання своїх зобов'язань через постійні повітряні тривоги, які лунають по всій території України та порушення через це ритмічності та графіків поставки товарів чи надання певних послуг, навіть якщо на їх території відносно поки що «спокійно».

Переглядаючи укладені договори ТОВ «Ласий кошик», зроблено висновок, що договори й зовнішньоекономічні контракти містять умови, за допомогою яких можна звільнитись від відповідальності за невиконання зобов'язань або надають змогу переносити терміни їх виконання. Обов'язок доведення цих обставин покладається на ту сторону, яка не може виконати зобов'язання. Бажано, щоб всі укладені договори, зокрема як це відбувається на ТОВ «Ласий кошик», узгоджувалися із юристом безпосередньо перед та під час їх укладання.

У статті 218 (частина друга) Господарського кодексу України визначено, що «у разі якщо інше не передбачено законом або договором, суб'єкт господарювання за порушення господарського зобов'язання несе господарсько-правову відповідальність, якщо не доведе, що належне виконання зобов'язання

виявилось неможливим внаслідок дії непереборної сили, тобто надзвичайних і невідворотних обставин за даних умов здійснення господарської діяльності» [2].

Щоб відобразити доходи і витрати, які пов'язані із настанням надзвичайних подій, в бухгалтерському обліку застосовуються рахунки сьомого та дев'ятого класів.

Попри те, що механізм визначення шкоди та збитків буде встановлений лише в майбутньому, варто наголосити, що уже сьогодні вкрай важливо здійснювати фіксацію всіх наявних фактів знищення та пошкодження майна внаслідок військових дій, за допомогою всіх доступних засобів з метою отримання можливості доведення наявності форс-мажорних обставин та тимчасового звільнення від відповідальності за порушення зобов'язань оскільки кожне підприємство, майну якого була або буде завдана шкода, може розраховувати на відшкодування збитків.

Отже, військова ситуація, що склалася в Україні, потребує фактичної зміни побуту та адаптації бізнесу, а також відповідних юридичних дій. Узагальнюючи думки різних науковців, аналізуючи нормативно-правову базу з цього питання, можна надати певні рекомендації суб'єктам господарювання, зокрема ТОВ «Ласий кошик» як діяти в умовах воєнного часу з питань договірних зобов'язань, зокрема:

1. Провести детальний «аудит» наявних на підприємстві договорів (аудит на аналізованому підприємстві жодного разу не проводився), а саме проаналізувати всі свої чинні договори, визначити їхню подальшу долю, застосувати необхідні норми права та обов'язково обговорити всі ці питання із контрагентом. Першим що потрібно зробити – це розділити всі укладені договори на декілька категорій, наприклад: договори, які можна виконати (навіть якщо виконання буде ускладненим); виконання є неможливим тимчасово (наприклад, місто, куди необхідно доставити продукцію, знаходиться у тимчасовій окупації); виконання є неможливим повністю (предмет договору було знищено, контрагент потрапив під санкції, тощо).

2. Після перегляду всіх договорів, необхідно визначитися з юридичною долею кожного з них та застосувати один із визначених вище інструментів, які

дозволять бізнесу призупинити виконання своїх зобов'язань, змінити домовленості з контрагентами або розірвати окремі договори. Застосування форс-мажору регулюється на законодавчому та договірному рівні, тому в авторському баченні, дуже важливо також перевірити положення існуючих договорів на предмет визначеного сторонами порядку його застосування. Наприклад, у конкретному договорі сторони можуть передбачити всі умови одностороннього розірвання договору, якщо тривалість форс-мажору перевищуватиме певний строк.

2.2 Організація та методика обліку поточних зобов'язань

2.2.1 Організація та методика поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги

В умовах сьогодення фінансові кризи суб'єктів господарювання – норма. Однією із причин такого результату є неправильне розпорядження коштами. Вагому роль у їх складі відіграють позикові кошти, до яких відноситься кредиторська заборгованість.

Кредиторська заборгованість за розрахунками з постачальниками і підрядниками – звичне явище, однак її необхідно постійно контролювати. Оскільки, з одного боку, вона дозволить зберігати вільні обігові кошти, але, з іншого – може кардинально відбитися на фінансовій стійкості та платоспроможності господарюючого суб'єкта.

Відтерміновані розрахунки з постачальниками часто є підставою для значної кредиторської заборгованості, яка, в свою чергу, пов'язана з порушенням фінансової та розрахункової дисципліни.

Недосконалість процесу розрахунків може виникати не тільки через неефективне ведення бухгалтерського обліку у розрахункових операціях, а і через можливе шахрайство чи зловживання робітників. Важливо, щоб система бухгалтерського обліку правильно відображала розрахункові операції, задля уникнення помилок, спотворень та гарантувати ефективне управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги.

Основні завдання організації бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги наведені на рисунку 2.6.

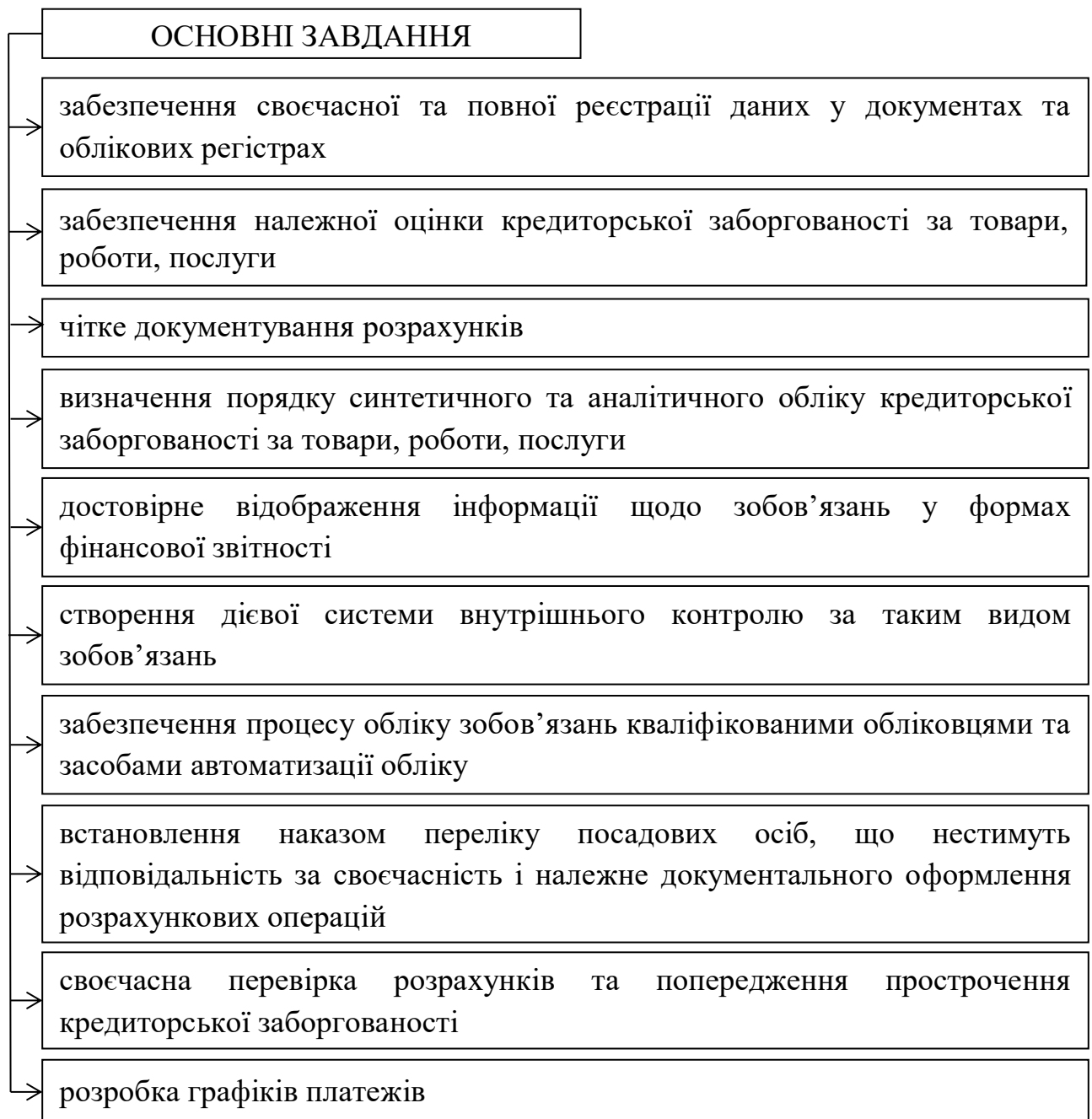


Рисунок 2.6 – Основні завдання організації бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги

У контексті оцінки кредиторської заборгованості, дотримання принципу обачності вимагає використання методів оцінки в бухгалтерському обліку, які мінімізують ризик заниження оцінки зобов'язань. Відповідно до цього принципу,

облік кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги проводиться на основі вартості, яка фіксується у первинних документах на момент її визнання.

При обліку даної заборгованості необхідно визначити методи оцінки зобов'язань в операціях між пов'язаними сторонами, зокрема щодо:

- аргументування податкового кредиту з податку на додану вартість, що виникає за рахунок придбання матеріальних цінностей (робіт, послуг);
- аргументування розміру витрат, які впливають на об'єкт оподаткування податком на прибуток.

Первинні документи – це головні джерела інформації для контролю розрахункових операцій. Здійснення розрахунків із постачальниками та підрядниками базується на наступних документах: накладних, рахунках, рахунках-фактурах, актах приймання-передачі виконаних робіт, товарно-транспортних накладних, тощо (Додаток Н, П).

Інформація про зобов'язання за виконані роботи чи послуги відображається в обліку за рахунок актів приймання-передачі виконаних робіт.

Формування первинних документів для розрахунків за товари, роботи чи послуги залежить від того, як відбувається оплата. Розрахунки можуть здійснюватися як безготівковим, так і готівковим шляхом. Правила та процедури безготівкових розрахунків, що проводяться через участь банків, визначені в Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті.

Безготівкові розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді у формах, наведених у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Форми документів для здійснення безготівкових розрахунків

Назва документу	Характеристика
1	2
Меморіальний ордер	Розрахунковий документ, що формується з ініціативи банку для оформлення операцій щодо списання коштів з рахунку платника і внутрішньобанківських операцій

1	2
Платіжне доручення (Додаток Р)	Розрахунковий документ, в якому міститься письмове доручення платника обслуговуючому банку щодо списання з рахунку визначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача
Платіжна вимога-доручення	Розрахунковий документ, що містить дві частин: верхню – вимоги отримувача до платника щодо сплати визначеної суми коштів; нижню – доручення платника банку, що його обслуговує, про списання зі свого рахунку встановленої ним суми коштів та перерахування її на рахунок отримувача коштів
Платіжна вимога	Розрахунковий документ, який містить вимогу стягувача або в разі договірної сплати отримувача до обслуговуючого платника банку здійснити без погодження з платником переказ встановленої суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача коштів
Розрахунковий чек	Розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку-емітенту, де відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю суми коштів, визначеної в чеку
Акредитив	Договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, що корелюють з умовами акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому банку здійснити цей платіж
Інкасове доручення розпорядження	Розрахунковий документ, який містить вимогу стягувача (органу державної податкової служби) до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача

Відповідальність за точність складання розрахункового документа лежить на особі, яка його оформила та передала для обробки в обслуговуючий банк. Господарюючий суб'єкт має можливість надсилати розрахункові документи до банку як на паперових носіях, так і у формі електронних розрахункових

документів, використовуючи системи дистанційного обслуговування, залежно від технічних можливостей та вимог банку.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками за отримані матеріальні цінності (роботи, послуги) здійснюється за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Заборгованість за отримані від постачальників чи підрядників матеріальні цінності (роботи, послуги) відображається на цьому рахунку у кредиті, а погашення такої заборгованості - у дебеті.

В обліку кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками виникає особливість. Укладення різноманітних договорів (наприклад: постачання, купівлі-продажу, підряду) призводить до створення юридичних зобов'язань, які не відображаються на рахунках та в балансі. Це зобов'язання фіксується в обліку лише після того, як господарюючі суб'єкти розпочинають виконання взятих на себе обов'язків.

Журнал 3 виступає в ролі реєстру для поточних зобов'язань при журнальній формі обліку. Призначений для відображення як розрахункових, так і операцій з визнання та погашення поточних зобов'язань. Для визначення цілей управління зобов'язаннями господарюючого суб'єкта, варто скласти аналітичну таблицю (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналітична таблиця для управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги на основі термінів погашення й виконання умов погашення

Вид заборгованості	Кредиторська заборгованість									
	всього	у т.ч. за термінами погашення, грн.			з неї прострочена, грн.					
		до 3 місяців	від 3 до 6 місяців	від 6 до 12 місяців	термін прострочення			сума, грн.	причини виникнення	вжиті заходи
					до 3 місяців	від 3 до 6 місяців	від 6 до 12 місяців			
Період										

На ТОВ «Ласий кошик» облік розрахунків з постачальниками і підрядниками є автоматизованим.

Станом на 2021 рік величина кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на аналізованому Товаристві становила 9313,3 тис. грн., станом на 2022 рік вона знизилась до 899,3 тис. грн.

Існують ситуації, у яких підприємство розраховується із постачальниками вексями. Векселі до сплати – це зобов’язання погасити певну суму заборгованості до визначеного терміну. Якщо векселі використовуються як засоби платежу із відстроченням дати сплати боргу та засобом кредитування, необхідно нараховувати відсотки [8].

Від способу визначення відсотків векселі поділяють на відсоткові та безвідсоткові (відсотки зафіксовані/не зазначені). Також векселі можуть бути прості і переказні, їх характеристика наведена на рисунку 2.7.

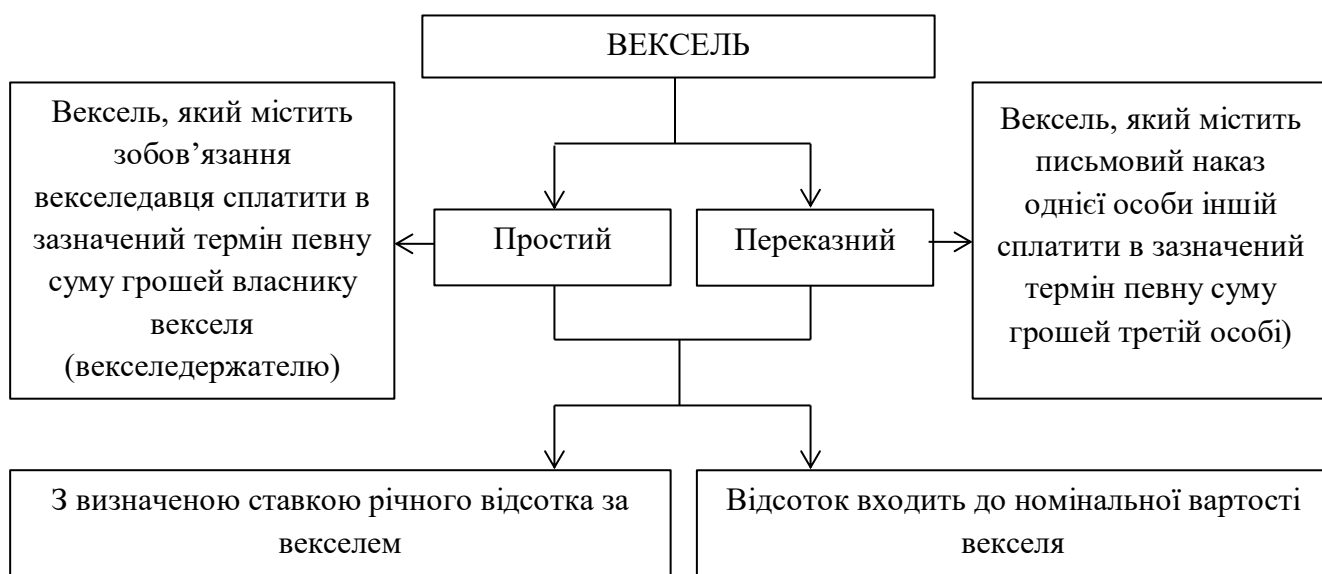


Рисунок 2.7 – Види векселів залежно від умов випуску та обігу

Вексельні бланки – документи суворої звітності тому їх потрібно відображати на позабалансовому рахунку.

Для обліку розрахунків із заборгованістю постачальникам за товари, роботи, послуги за вексями виданими, відведений рахунок 62 «Короткострокові векселі видані».

При здійсненні операцій пов'язаних із вексями користуються первинними документами, які наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Первинні документи при здійсненні вексельних операцій

Операції	Первинні документи
1	2
За простим векселем	<ul style="list-style-type: none"> – договори, що засвідчують зобов'язання щодо векся; – акт приймання-передачі векселів; – довіреність на одержання цінностей; – довіреність на підписання векся; – реєстр виданих векселів.
Облік і контроль за видачою переказного векся	<ul style="list-style-type: none"> – договір між векседавцем і першим векселедержателем; – договір між векседавцем і платником; – довіреність на одержання цінностей; – акт приймання-передачі векся; – довіреність на підписання векся.
Для акцепту переказного векся	<ul style="list-style-type: none"> – акт пред'явлення векся до акцепту; – авізо; – повідомлення про вчинення акцепту.

На ТОВ «Ласий кошик» розрахунки за вексями не здійснюються. Однак, за бажанням керівних ланок, дану форму розрахунків можна використовувати, тому що вексель вважається комерційним кредитом, завдяки якому здійснюється мобілізація недорогих ресурсів для діяльності підприємства.

2.2.2 Методика обліку інших видів поточних зобов'язань

Справедливий розподіл податкового навантаження та грамотне використання податкових платежів є ключовим фактором для стимулювання економічного зростання країни та розвитку українського підприємництва. Податкова система є важливим інструментом у врегулюванні та сприянні розвитку економічних відносин між державою та суб'єктами господарювання.

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків, податки і збори обліковуються на рахунку 64.

Поточні зобов'язання включають зобов'язання перед персоналом. Серед найпоширеніших видів зобов'язань, які виникають у результаті розрахунків із робітниками, є ті, що пов'язані з оплатою праці. Завдяки НП(с)БО 26 «Виплати працівникам» та НП(с)БО 11 «Зобов'язання» встановлено методологію обліку розрахунків із персоналом.

Під терміном «заробітна плата» розуміється винагорода, яку господарюючий суб'єкт виплачує своєму персоналу за виконану роботу. Заробітна плата, як правило, виражається у грошовій формі і розподіляється на три основні види, які наведено на рисунку 2.8.

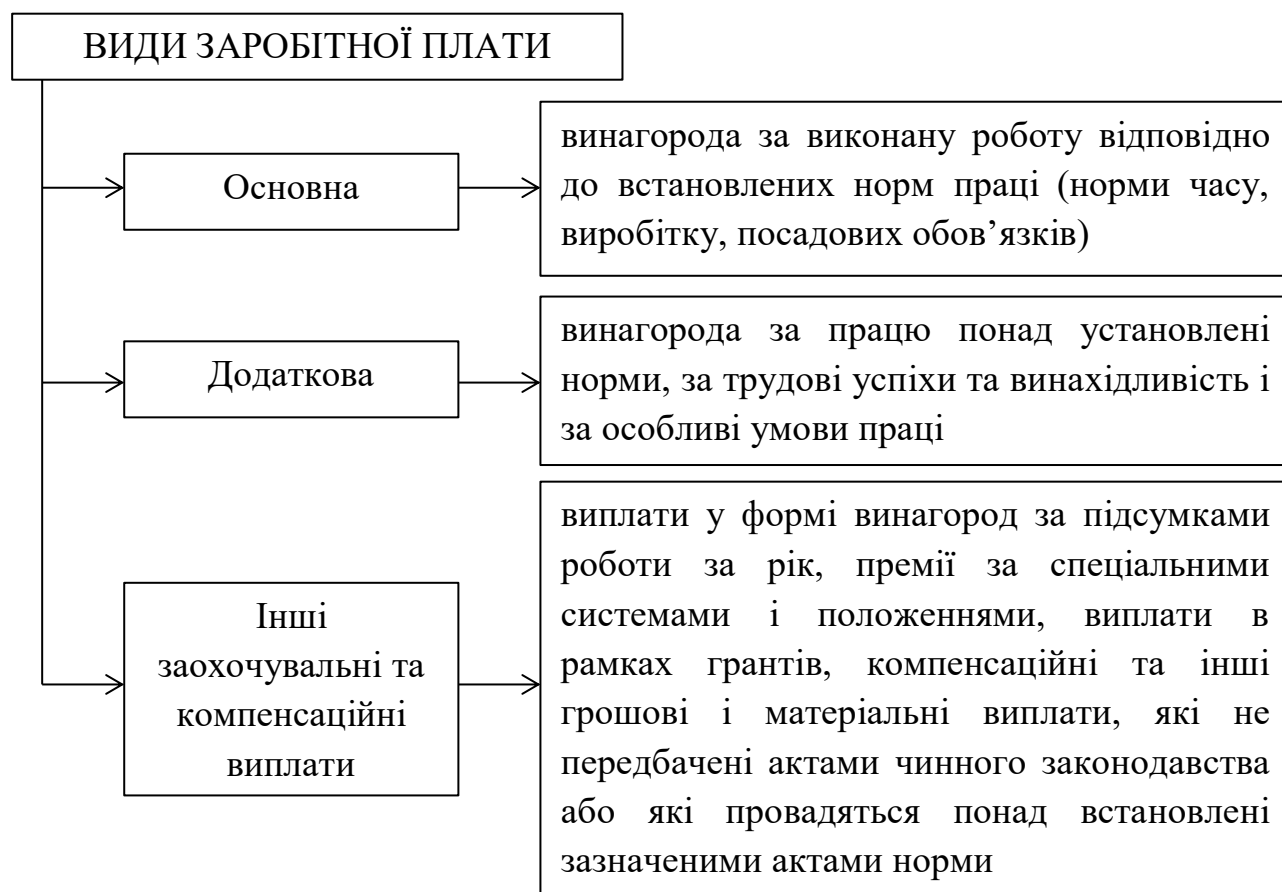


Рисунок 2.8 – Види заробітної плати згідно ЗУ «Про оплату праці»

Табель обліку робочого часу застосовується при погодинній оплаті та є одним із основних первинних документів для обліку робочого часу (не є обов'язковим). На ТОВ «Ласий кошик» також ним користуються.

За допомогою розрахунково-платіжних відомостей відбуваються розрахунки з персоналом щодо оплати праці та здійснюється фіксування суми витрат на її оплату.

Для поліпшення первинних документів з оплати праці можливими напрямками є розробка нових форм, які зважатимуть на особливості діяльності та галузеву специфіку підприємств, ґрунтуючись на існуючих формах.

На ТОВ «Ласий кошик» застосовуються системи оплати праці на годинній та відрядній основі. Тарифна система – це основа, оскільки вона дає змогу встановити відповідність між кваліфікацією робітників, рівнем їх оплати праці.

Поточні зобов'язання, пов'язані з розрахунками з персоналом, виникають внаслідок розходження між часом нарахування зарплати та її фактичною виплатою (облік ведеться на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»). Компанія проводить виплати зарплати персоналу двічі на місяць, з інтервалом не більше 16 календарних днів.

У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні, виплата заробітної плати регулюється особливими умовами. Якщо через бойові дії неможливо виплатити зарплату, цей процес відкладається до відновлення роботи господарюючого суб'єкта. Крім того, підприємства у період воєнного стану не звільняються від відповідальності за порушення термінів виплати зарплати. Необхідно мати вагомні докази, що це сталося через форс-мажорні обставини.

Розрахунки за єдиним внеском пов'язані із нарахуванням заробітної плати, згідно з положеннями ЗУ «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) [7]. Наразі ставка ЄСВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування складає 22% від обсягу фонду оплати праці (його сплата – це витрати підприємства).

У зв'язку з автоматизацією обліку на ТОВ «Ласий кошик» реєстри обліку поточних зобов'язань замінені на відповідні машинограми.

2.3 Первинний, синтетичний та аналітичний облік поточних зобов'язань

Бухгалтерські документи є підтвердженням достовірності та точності облікових даних, а також виявляють помилки в бухгалтерських записах і економічних розрахунках. Як результат, існують особливі вимоги до змісту та оформлення бухгалтерських документів. Тому, розгляд облікових документів, як первинної складової обліково-звітної інформації господарюючого суб'єкта в сучасних умовах, набуває особливої актуальності. Не є виключенням ведення господарюючим суб'єктом обліку поточних зобов'язань, яке чітко зосереджується на документальному оформленні.

Термін «документообіг» описує порядок створення, перевірки та обробки первинних документів у бухгалтерському обліку від їхнього створення до передачі в архів. Якщо цей процес на підприємстві організовано належним чином, це гарантує стабільну роботу бухгалтерії, прозорий обіг та оперативну обробку документації, а також своєчасне прийняття управлінських рішень.

Згідно з Наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88, затверджено Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку.

Документи поділяються на два основні види: первинні та зведені. Відповідно до класифікації поточних зобов'язань, яка була представлена у пункті 2.1, розглянемо документальне оформлення за їх видами.

При здійсненні господарської діяльності виникають взаємовідносини між покупцями та постачальниками, що передбачають укладання різних видів договорів, наприклад купівлі-продажу, надання послуг, виконання робіт або постачання товарно-матеріальних цінностей.

Договір купівлі-продажу є ключовим комерційним документом, через який відбувається оформлення торгівельної угоди. У цьому договорі обидві сторони письмово зобов'язуються про поставку товарів — продавець зобов'язується передати певні майнові цінності покупцеві, а покупець — прийняти ці товари та оплатити їх зазначеною грошовою сумою.

Якщо товар передається покупцеві разом із правом власності на нього, тоді відповідне зобов'язання вважається виконаним. Перед тим, як прийняти товар, проводяться ряд перевірок, які включають: оцінку якості; перевірку комплектації та кількості; огляд технічних умов; аналіз характеристик. Усі ці аспекти обов'язково визначаються у договорі.

При отриманні товару можуть виникати різноманітні невідповідності, які можна класифікувати за такими типами:

- нестача в межах природної втрати під час транспортування;
- нестача з вини постачальника;
- нестача з вини особи, яка супроводжує вантаж.

Існують різні ситуації, коли товар може мати неналежну якість. У таких випадках покупець складає акт, який служить підставою для висунення претензій від покупця до продавця.

Процедура здавання-приймання товарів від постачальників-нерезидентів визначається договором (рисунок 2.9).

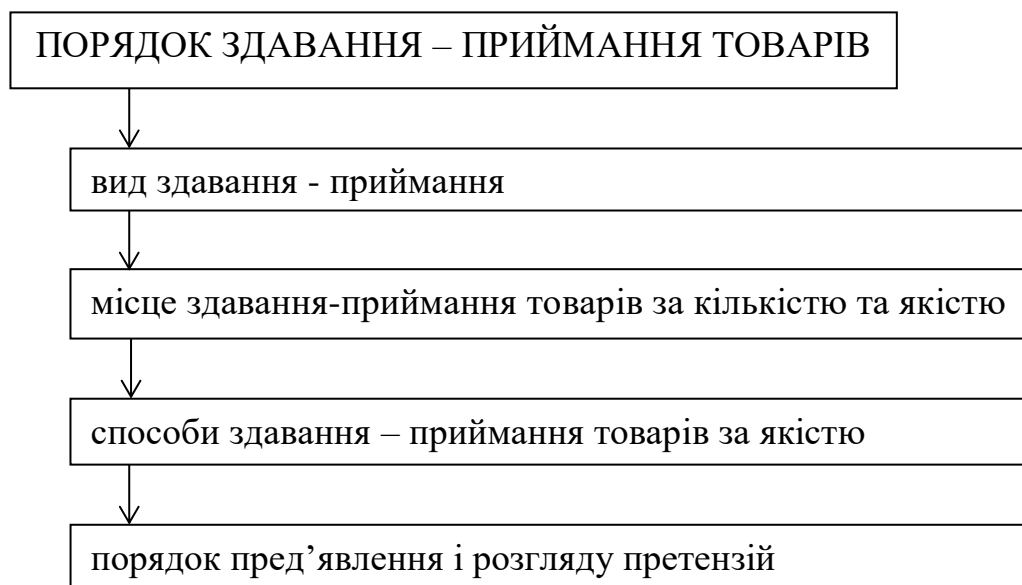


Рисунок 2.9 – Порядок здавання-приймання товарів

Якщо товар надходить від постачальників, його оформлюють за допомогою товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур і подібних документів. Залежно від умов угоди та характеристик товару, до цих документів можуть

долучатися додаткові матеріали, такі як свідоцтва про якість, довідки, різні сертифікати, комплектуючі та кількість товару.

В актах прийому робіт фіксуються відомості, наприклад, якість виконаних робіт, обсяг та терміни їх виконання, вартість. Ці акти використовуються для прийняття виконаних робіт та послуг від підрядника. Документи мають бути належним чином оформлені та підписані обома сторонами – тією, що передає, та тією, що приймає. До категорії документів суворої звітності відносяться бланки довіреностей, які реєструються в Журналі реєстрації довіреностей. Довіреність на одержання цінностей представлена на рисунку 2.10.



Рисунок 2.10 – Характеристика довіреності на одержання цінностей

Суб'єкти господарювання в значній мірі покладаються на кредити, щоб забезпечити фінансову стабільність та здійснювати виробничу діяльність. Роль кредитів, наданих банками, може збільшуватися у різних ситуаціях, таких як відсутність коштів від реалізації продукції чи взагалі їх нестача. Для отримання кредиту підприємство повинно надати банку весь необхідний пакет документів, їх перелік наведено на рисунку 2.11.

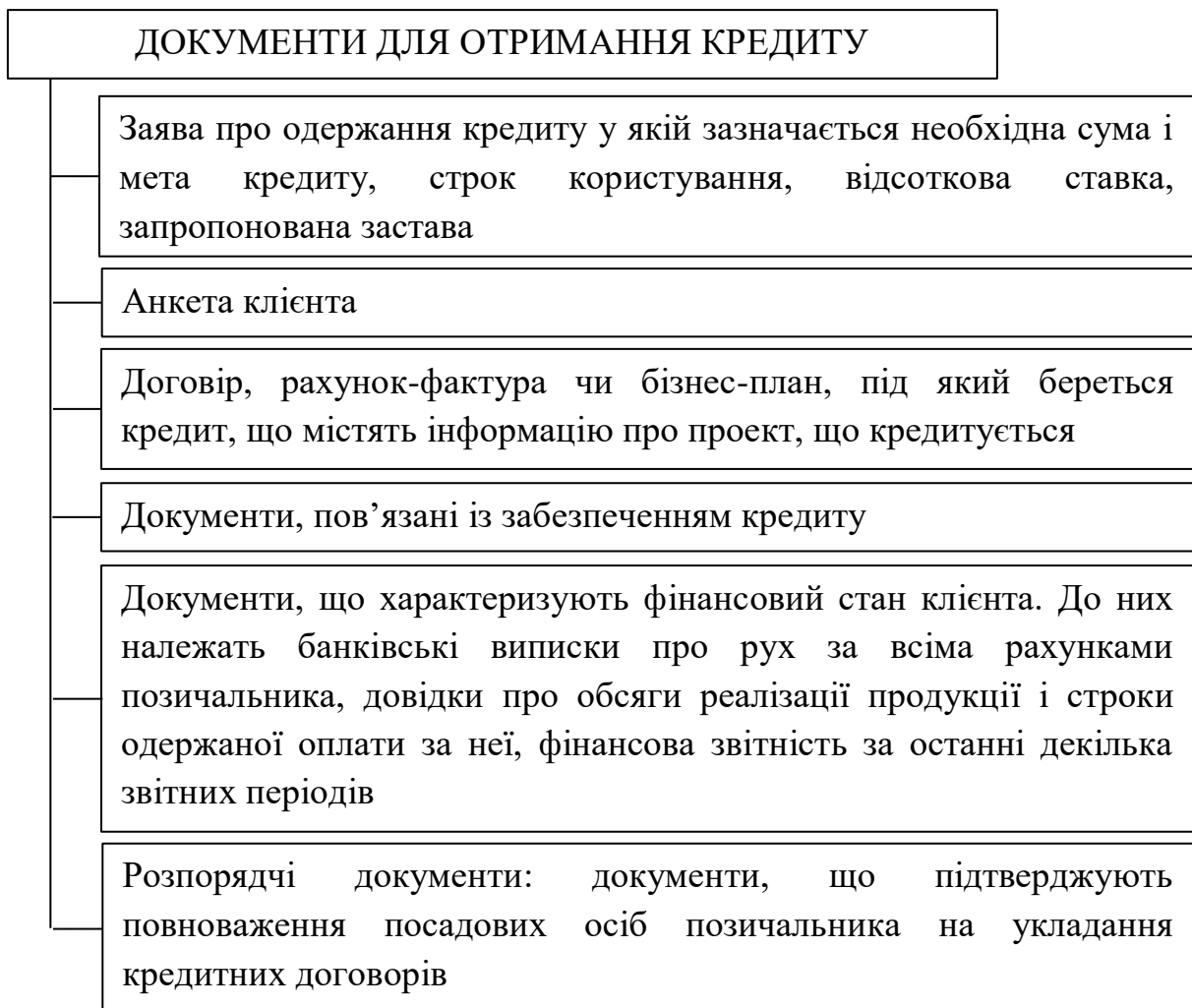


Рисунок 2.11 – Необхідні документи для отримання кредиту

Якщо господарюючий суб'єкт має намір отримати кредит у банку, проте не має поточного рахунку в цьому банку, необхідною передумовою є надання установчих документів. У них повинна бути вказана юридична адреса, представлена картка зі зразками підписів, що підтверджена банком, а також

довідка від банку про залишки коштів на рахунках та інформація про наявність заборгованості за позиками. Після узгодження всіх умов укладається договір.

В обліку отримання кредиту фіксується на підставі виписок банку. Щодо витрат готівкою на господарські потреби, джерелом їх підтвердження можуть бути документи, представлені на рисунку 2.12.



Рисунок 2.12 – виправдувальні документи на витрати готівки

Розрахунки з підзвітними особами фіксуються через відповідне оформлення документів. Для направлення працівника у відрядження, керівник господарюючого суб'єкта видає наказ, у цьому наказі вказується інформація про установу, куди направляється працівник, місце призначення, мету та строк відрядження. Отримання грошей з каси оформляється касовим ордером, а при

перерахуванні коштів з поточного рахунку використовується платіжне доручення (Додаток С, Т).

Відрядження робітника має бути обов'язково зареєстрованим у журналі реєстрації посвідчень про відрядження. Працівник, який отримав готівку для відрядження або господарських витрат, мусить подати звіт про мету використання коштів або повернути їх назад у касу.

Основними документами для обчислення податків є розрахунки бухгалтерії, наприклад на ПДВ використовуються податкові накладні у 2 екземплярах (оригінал передається покупцеві, а копія залишається у продавця товарів).

Докладний перелік документів для оформлення операцій з поточними зобов'язаннями подано у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Документування операцій з поточними зобов'язаннями

№ п/п	Шифр та назва рахунку	Назва документів
1	2	3
1	60 «Короткострокові позики»	Договір, виписка банку, ВКО, платіжне доручення, розрахунки та довідки бухгалтерії, претензії
2	61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»	Виписка банку, платіжне доручення, розрахунки та довідки бухгалтерії
3	62 «Короткострокові векселі видані»	Вексель, виписка банку, ВКО, довідки бухгалтерії, акт приймання-передачі векселів
4	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	Акт про приймання, претензія, накладна, виписка банку, довідки бухгалтерії, рахунок-фактура
5	64 «Розрахунки за податками і платежами»	Розрахунки бухгалтерії, податкова накладна, виписка банку, платіжне доручення, прибуткова квитанція
6	65 «Розрахунки за страхуванням»	Розрахунки та довідки бухгалтерії, виписка банку, платіжне доручення, розрахункова відомість
7	68 «Розрахунки за іншими операціями»	Накладна, рахунок-фактура, розрахунок та довідки бухгалтерії

Аналітичний та синтетичний облік застосовується для задоволення різних запитів та надання інформації про об'єкти обліку як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів.

У своїй діяльності ТОВ «Ласий кошик» користується кредитами банківських установ Ощадбанку, так як власних коштів може не вистачати. Ці взаємовідносини підприємств із банківськими установами базуються на кредитних договорах.

Рахунок 60 «Короткострокові позики» призначений для обліку розрахунків у національній та іноземній валютах за кредитами банків (рисунок 2.13).

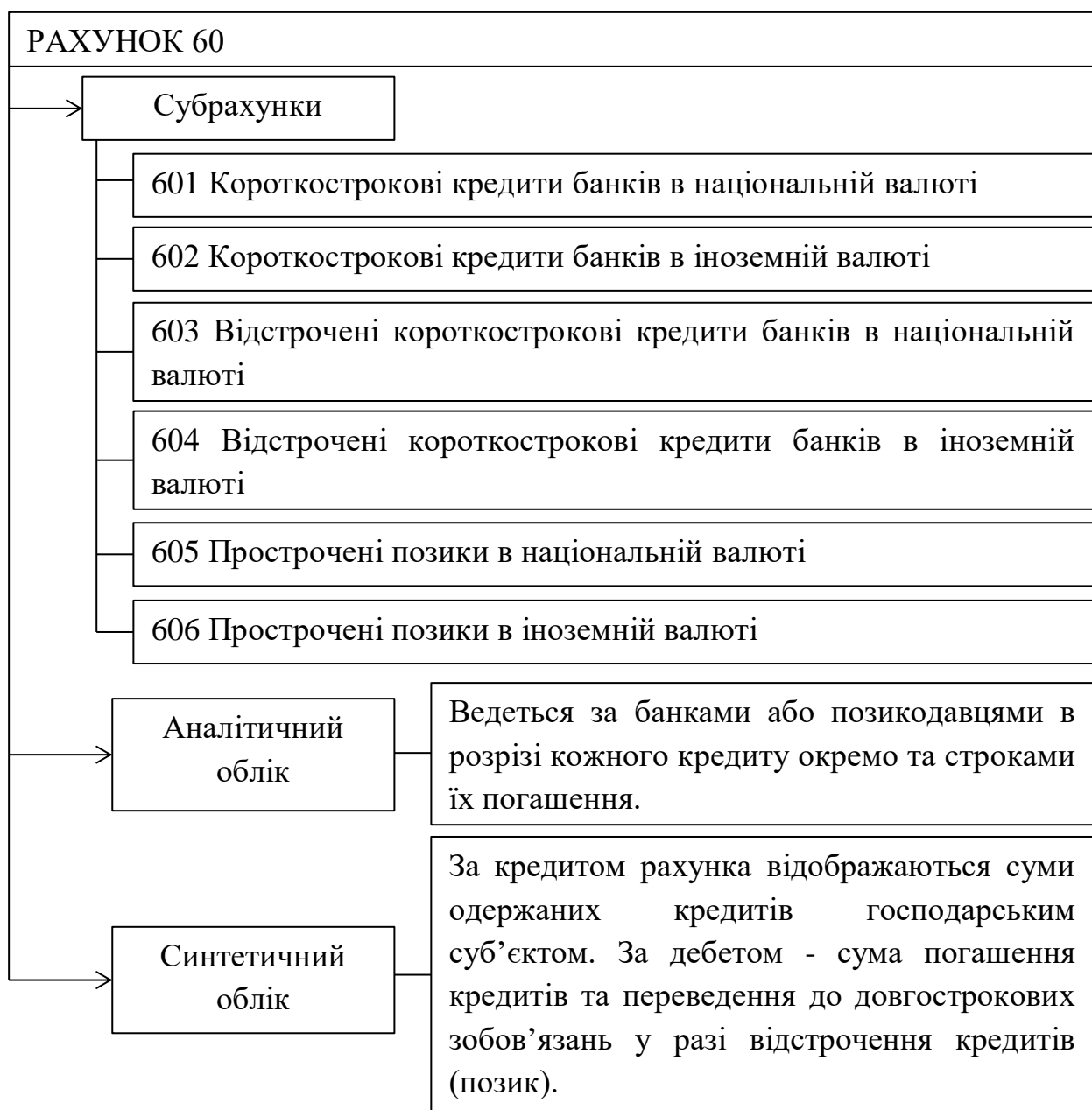


Рисунок 2.13 – Детальна інформація за 60 рахунком

У разі, коли господарюючому суб'єкту необхідно вести облік небанківських позик, бухгалтер може створити додатковий субрахунок або скористатися рахунком 60 (якщо інші види кредитів, крім небанківських позик, не фігурують у балансі).

Кредитові обороти на 60 рахунку відображаються у журналі №2, який ведеться за кредитом рахунків 50-55, 60- 62. Записи у цьому журналі виконуються при отриманні банківських витягів. Під кінець місяця проводиться підрахунок суми кредитових обігів, відзначених у журналі. Після перевірки необхідні дані переносяться до Головної книги.

Поява поняття «сума погашення» створила труднощі у відображенні поточної заборгованості за короткостроковим кредитом. Сумою погашення розуміється недисконтована сума грошових коштів (сума кредиту + процент), яку необхідно виплатити для погашення зобов'язань у діяльності підприємства.

Типову кореспонденцію бухгалтерських рахунків по обліку розрахунків кредитів банків наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку кредитів банків

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відображено отримання підприємством позики	30, 311, 312	60
2	За рахунок позики банку оплачено придбані цінні папери інших підприємств	14	60
3	Проведено розрахунки із постачальниками за рахунок позики банку	63	60
4	Проведено розрахунки з бюджетом по податках за рахунок кредиту банку	64	60
5	Погашено заборгованість перед органами соціального страхування за рахунок позики банку	65	60
6	Погашено заборгованість підприємства перед іншими кредиторами за рахунок позики банку	685	60

1	2	3	4
7	Відображено повернення підприємством суми раніше отриманої позики	60	30 31
8	Погашено заборгованість перед банком за кредит шляхом передачі йому акцій підприємства	60	46
9	Нараховані відсотки за користування позикою банку і віднесено на фінансові витрати	951	684
10	Перераховано банку суму відсотків за користування позикою банку	684	31

Рахунок 61 має назву «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями», його детальний опис наведено на рисунку 2.14.

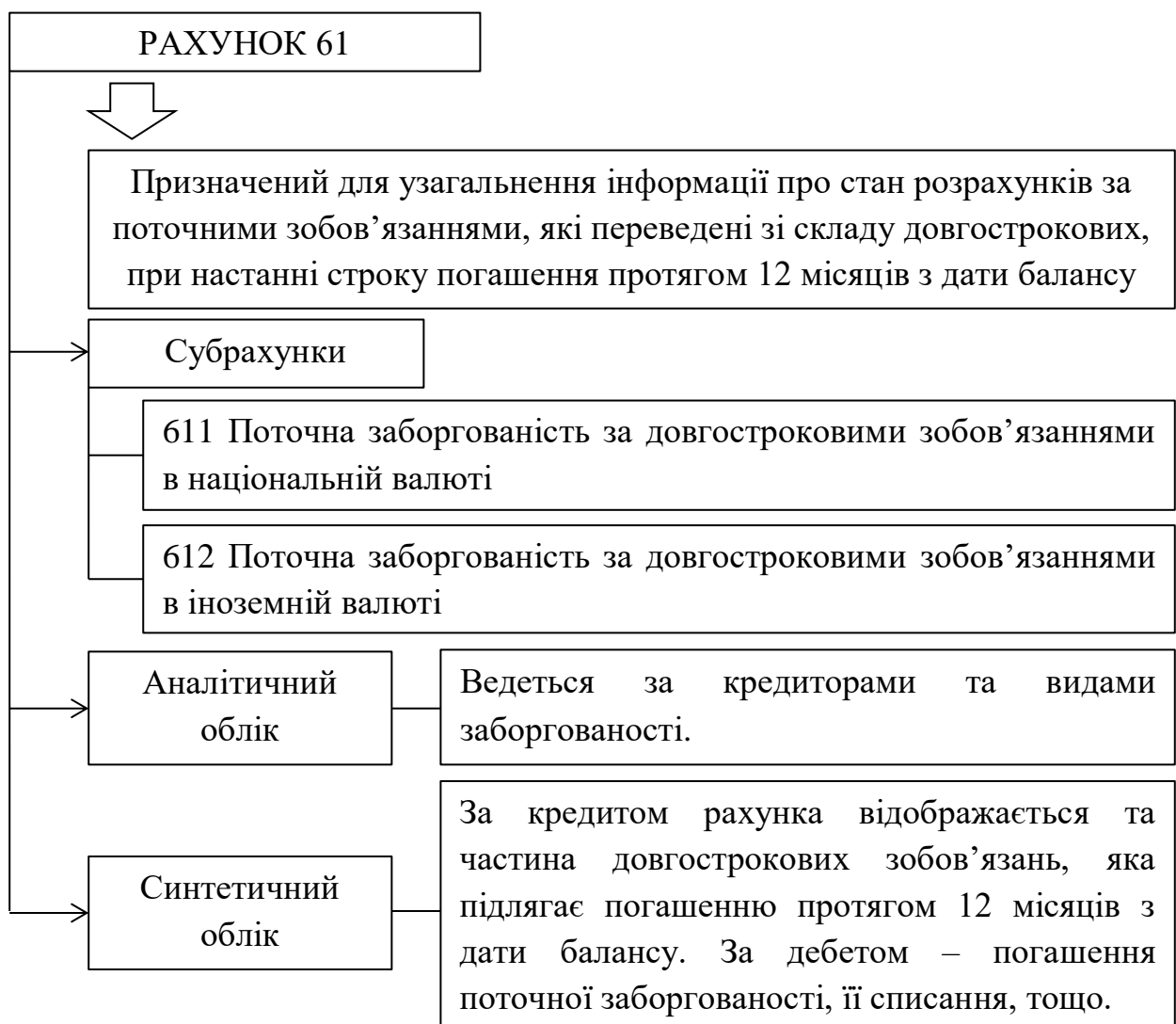


Рисунок 2.14 – Детальна інформація за 61 рахунком

Рахунок 62 має назву «Короткострокові векселі видані» (рисунок 2.15).

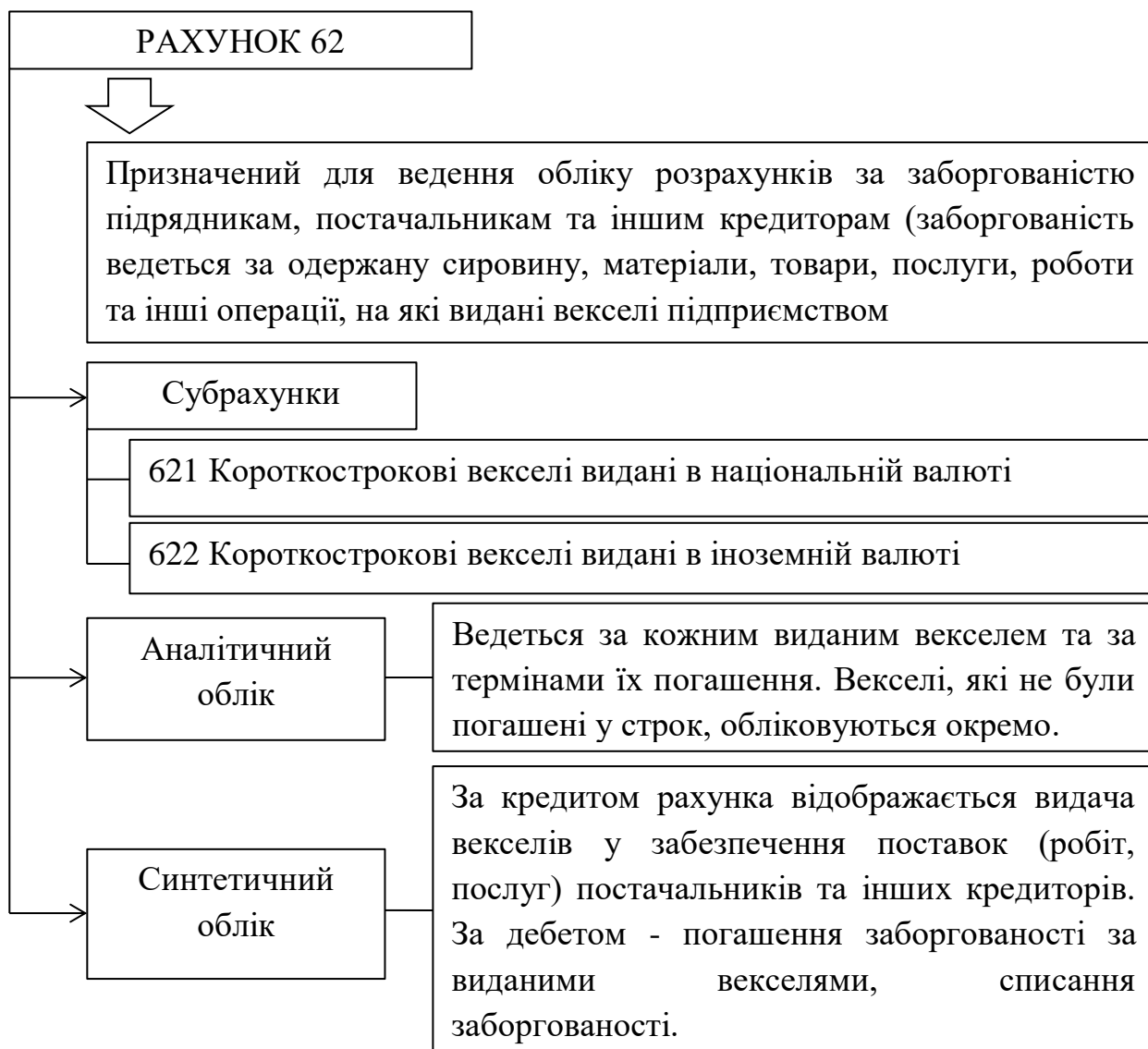


Рисунок 2.15 – Детальна інформація за 62 рахунком

Типова кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку розрахунків з векселями наведена у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку розрахунків з векселями

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Видача векселя (боргового зобов'язання) постачальнику, підряднику або іншим фізичним/юридичним особам	63	62

1	2	3	4
2	Погашення заборгованості за векселем, яка здійснюється готівкою, безготівковими розрахунками (з рахунків у банках)	62	30, 311, 312
3	Одержані позики під векселі	311	60

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (рисунок 2.16).

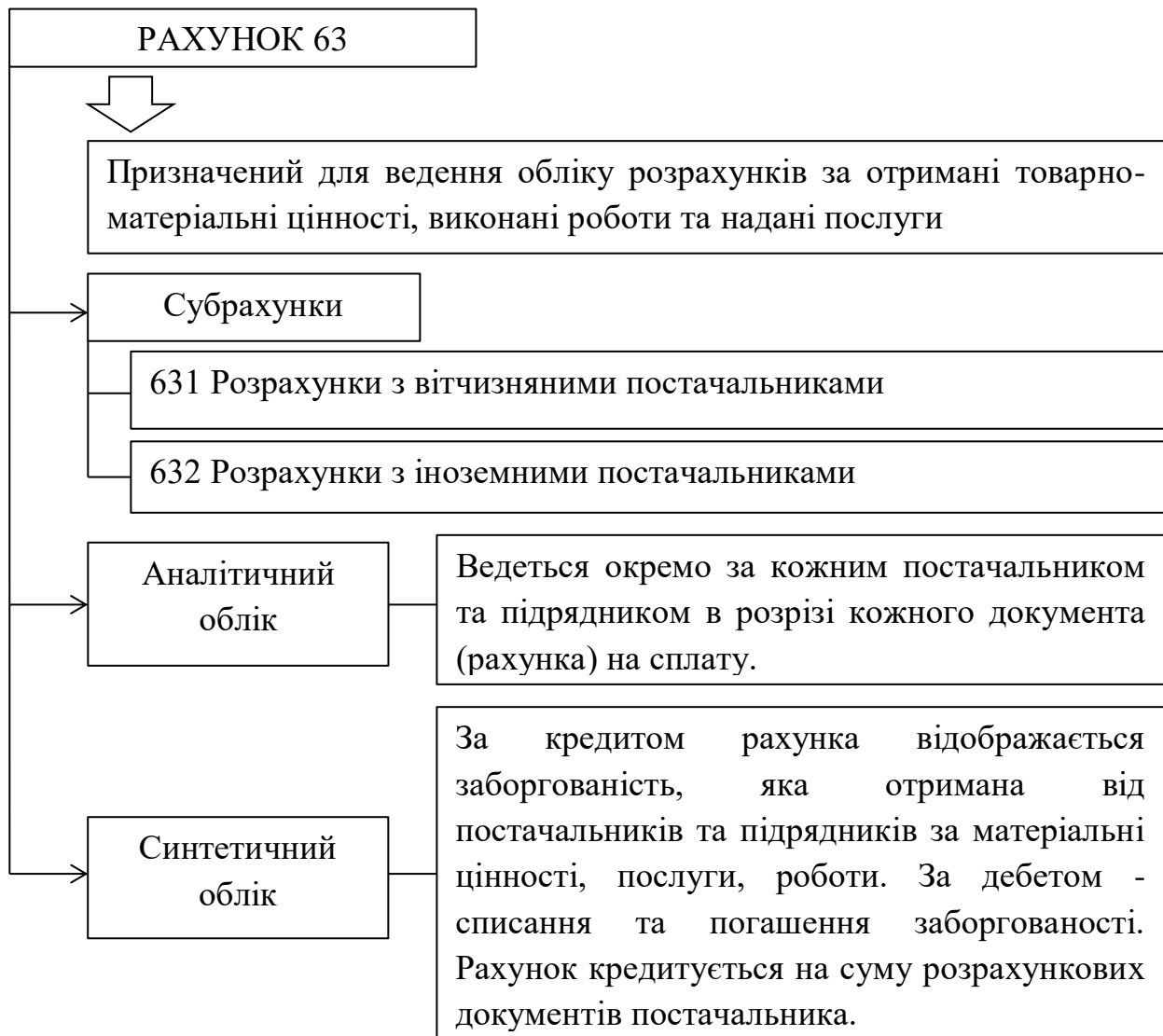


Рисунок 2.16 – Детальна інформація за 63 рахунком

У ході господарської діяльності ТОВ «Ласий кошик» взаємодіє з різними постачальниками та підрядниками. Якщо платежі за матеріальні цінності

здійснені, але товари не були отримані на склад до кінця місяця, компанія відзначає їх прихід по мірі їх надходження, фіксуючи їх вартість на рахунку 63.

Надходження матеріальних цінностей завжди підтверджується відповідними прибутковими документами, які обов'язково підписуються особами, відповідальними за ці цінності.

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками наведена у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Оплачено рахунки постачальників та підрядників: - готівкою з каси; - з поточного рахунка; - акредитивами та чеками з розрахункових чекових книжок; - виданими векселями; - через підзвітних осіб; - за рахунок кредитів банку.	631 631 631 631 631 631	301 311 313 621 372 60
2	Залік сум в зменшення заборгованості перед постачальником по попередньо виданих авансах	631	371
3	Відображено надходження від постачальника основних засобів або вартості виконаних робіт підрядником	15	63
4	Відображення надходження на підприємство від постачальника товарно-матеріальних цінностей	20, 21, 22, 25, 28	63
5	Віднесено на витрати виробництва вартість робіт, виконаних підрядником	23	63
6	Повернуто на підприємство від постачальника раніше перераховані йому кошти	30, 31	63

1	2	3	4
7	Відображено суму недостачі при оприбуткуванні цінностей на склад від постачальника	374	63
8	Визнано підприємством претензії, пред'явлені зі сторони постачальника	948	63

Рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами» Детальна інформація за цим рахунком представлена на рисунку 2.17.

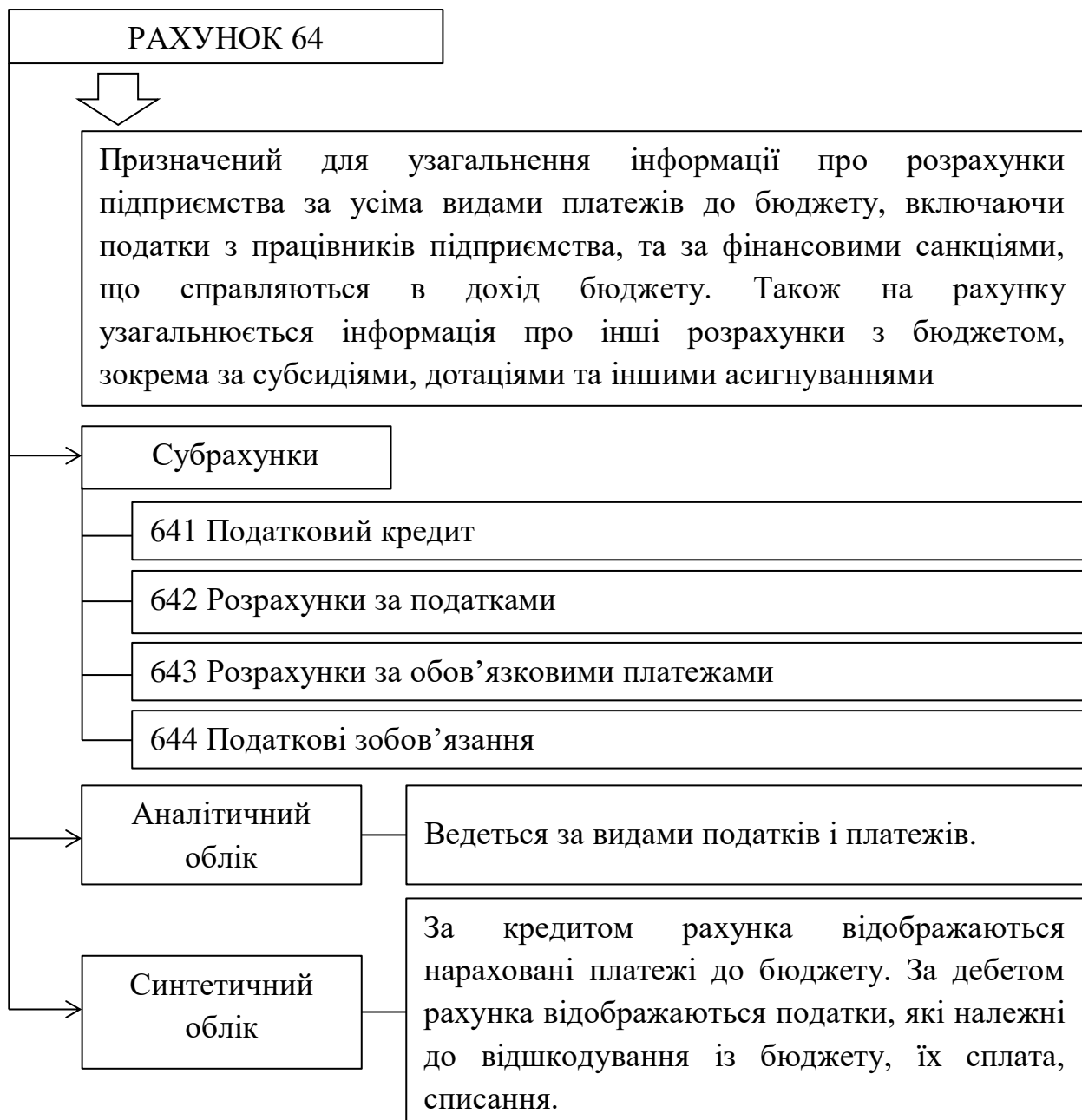


Рисунок 2.17 – Детальна інформація за 64 рахунком

Рахунок 65, має назву «Розрахунки за страхуванням» його детальний опис наведено на рисунку 2.18.

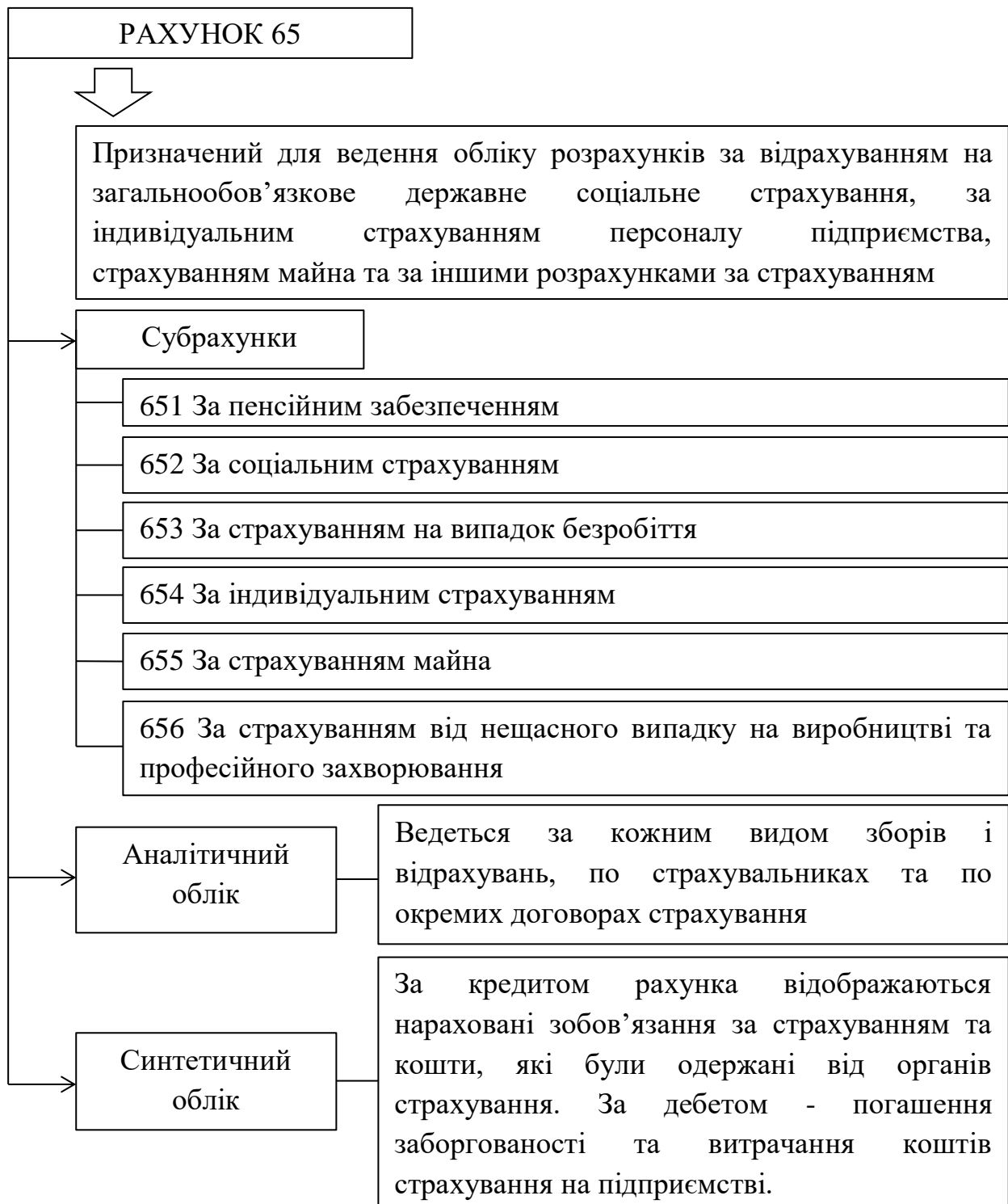


Рисунок 2.18 – Детальна інформація за 65 рахунком

Державне соціальне страхування в основному спрямоване на захист прав та інтересів громадян. Це включає різноманітні форми соціального захисту, такі як

отримання пенсії, компенсації у разі втрати працездатності, підтримка при безробітті, материнські виплати, допомога для догляду за малолітньою дитиною, підтримка інвалідів і багато іншого.

У ТОВ «Ласий кошик» наявні наступні категорії обов'язкового державного соціального страхування: пенсійне; у разі тимчасової втрати працездатності; від нещасних випадків на виробництві; від професійних захворювань, які можуть призвести до втрати працездатності; у разі безробіття та інші види страхування, передбачені ЗУ.

Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування сплачується одночасно з отриманням заробітної плати у банківських установах. Утримання цього збору із громадян, які працюють, відображається по кредиту 651 субрахунку та дебету 66 рахунка. У випадку перерахування коштів до Пенсійного фонду, субрахунок 651 дебетується, а відповідно кредитується рахунок 31 «Рахунки в банках».

Господарські суб'єкти повинні щоквартально складати розрахункові відомості у двох екземплярах. У них слід вказати суму нарахованих та сплачених страхових зборів, а також обсяги витрат, які були здійснені на надання допомоги та оздоровлення працівників, за умови, що фінансування здійснюється за рахунок коштів Фонду.

Рахунок 66 має назву «Розрахунки за виплати працівникам», детальний опис цього рахунка подано на рисунку 2.19.

Ефективна система обліку оплати праці суттєво впливає на трудову дисципліну, сприяючи підвищенню продуктивності праці, покращенню якості продукції та виконанню завдань і послуг, а також зміцненню загального рівня трудової дисципліни на підприємстві.

При розподілі оплати праці та відрахувань здійснюються внесення інформації до Зведеної відомості нарахування та розподілу оплати праці та відрахувань від неї. Це охоплює дані з накопичувальних відомостей, журналів обліку витрат та документів обліку праці. У цій відомості відображаються дані про кількість відпрацьованих людино-годин, суму нарахованої оплати праці та відрахувань.

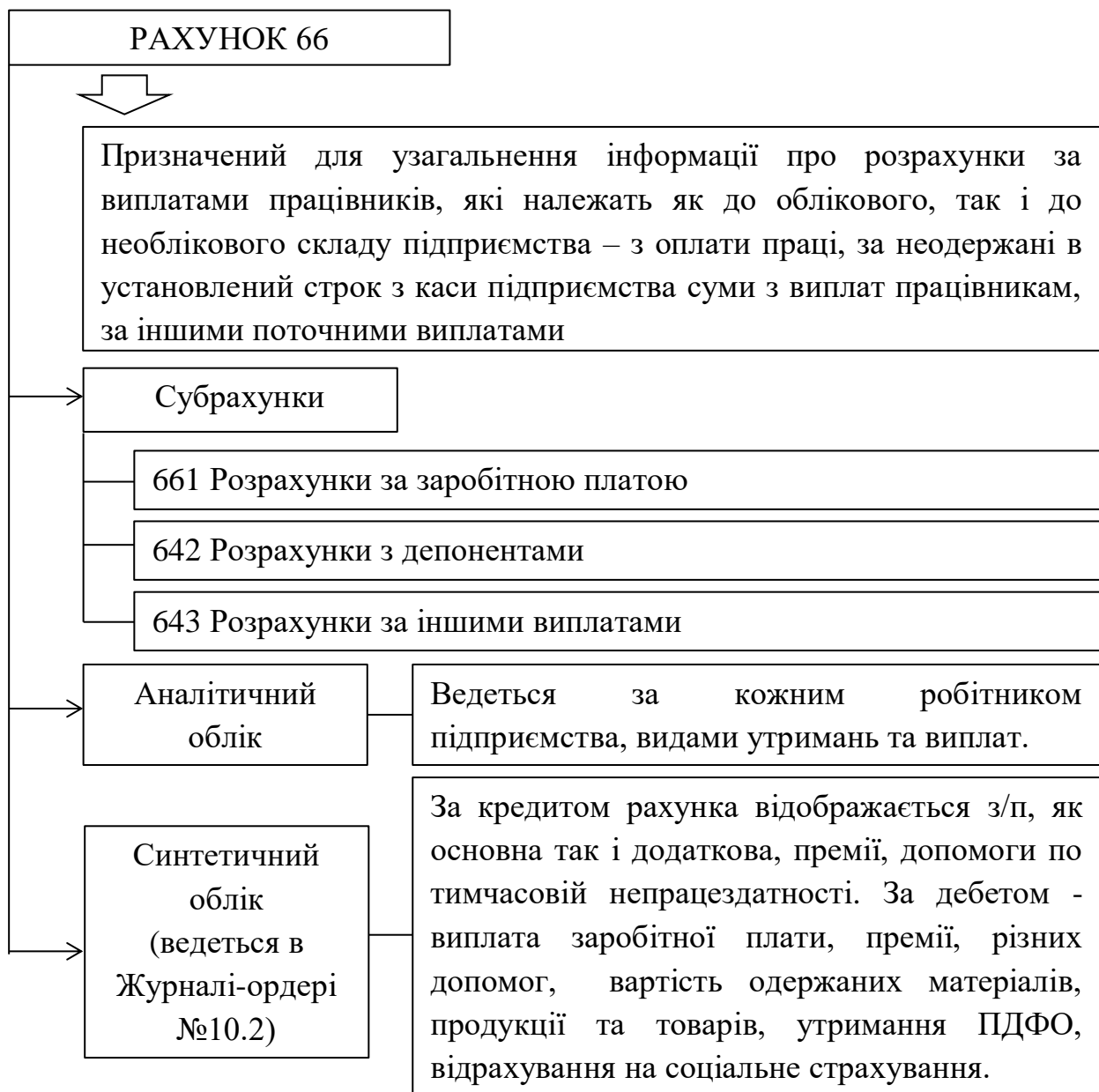


Рисунок 2.19 – Детальна інформація за 66 рахунком

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за виплатами працівникам наведена у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку розрахунків за виплатами працівникам

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Нараховано відпускні за рахунок резерву на оплату відпусток	471	661

1	2	3	4
2	Виплачено депоновану заробітну плату з каси	662	301
3	Нараховано заробітну плату працівникам: - основного виробництва; - зайнятим виправленням браку; - загально виробничому персоналу; - апаратно-управлінського персоналу - зайнятим збутом готової продукції	23 24 91 92 93	661
4	Нараховано працівникам допомогу тимчасової непрацездатності: - за перші п'ять днів хвороби; - за рахунок фонду соціального страхування	23,91,92,93 652	661
5	Виплачена з каси суми, нараховані працівникам	661	301
6	Депоновано не отриману в строк заробітну плату	661	662

Цей Журнал – ордер відкривається на 1 місяць (відображаються: нарахована заробітна плата, суми відрахувань на соціальні заходи).

Для створення підприємства особи вкладають власний капітал. Після отримання прибутку, господарюючий суб'єкт зобов'язаний виплачувати засновникам частину прибутку пропорційно їхньому внеску до статутного фонду. У цьому випадку використовується пасивний рахунок 67, який має назву «Розрахунки з учасниками», його детальний опис представлено на рисунку 2.20.

Дивіденди представляють собою частину прибутку, яку господарюючий суб'єкт розподіляє серед учасників. Чистий прибуток, отриманий підприємством за звітний період, повинен бути розподілений між засновниками відповідно до умов, визначених установчими документами. Виплата дивідендів відбувається відповідно до рішення зборів акціонерів.

Якщо існує заборгованість за дивідендами, то ця сума не відображається в балансі до тих пір, поки не прийнято рішення щодо їх виплати, розмір прибутку

залишається невизначеним. Дивіденди можуть бути виплачені у двох формах: натуральній формі та грошовій, залежно від вибору підприємства.

Щодо товариств з обмеженою відповідальністю, дивіденди виплачуються з чистого прибутку і розподіляються між співвласниками Товариства відповідно до їхніх часток. Учасники ТОВ «Ласий кошик» отримують доходи, пропорційні їхнім часткам у статутному капіталі.

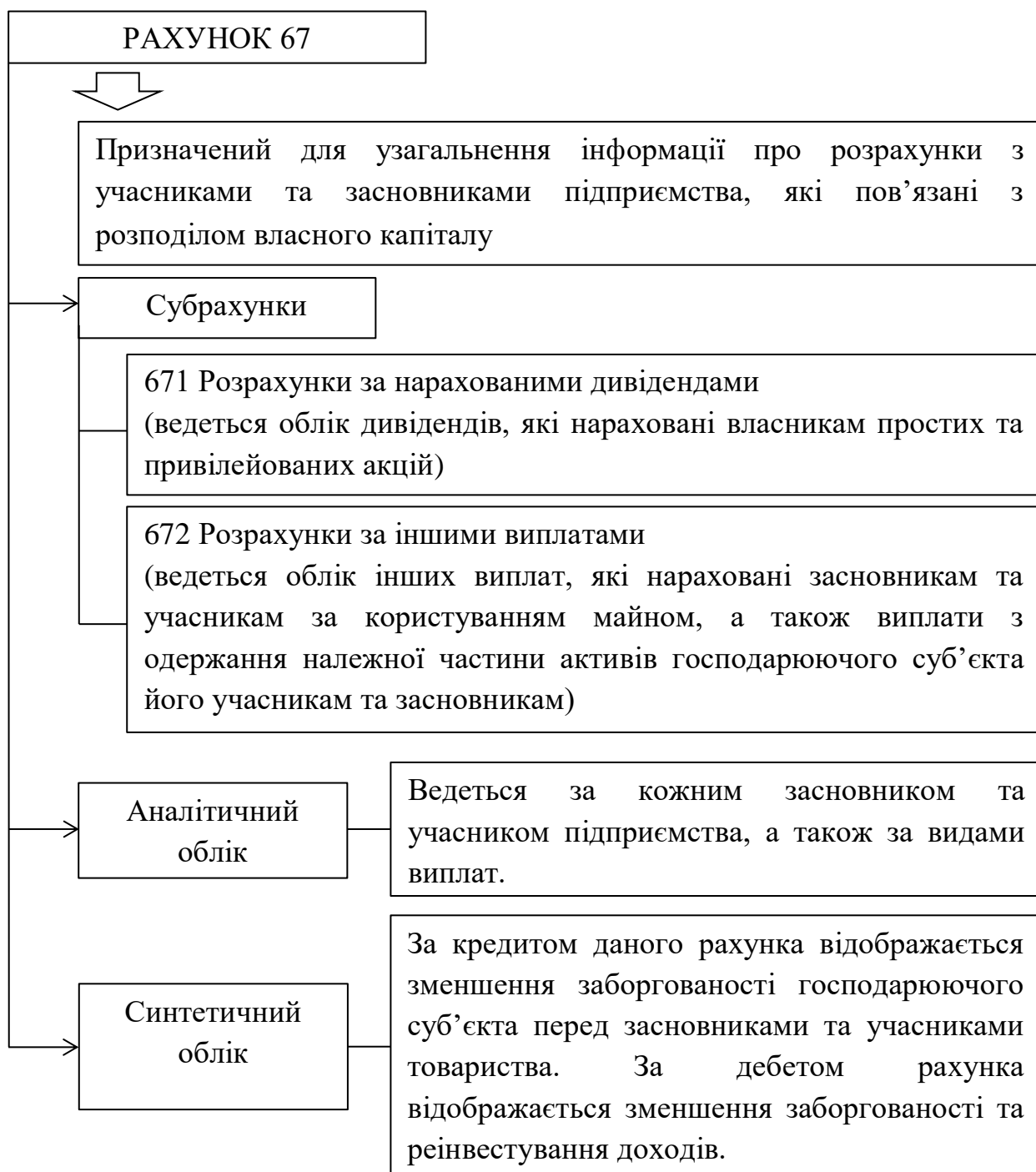


Рисунок 2.20 – Детальна інформація за 67 рахунком

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з учасниками наведена у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку розрахунків з учасниками

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відображено нарахування дивідендів акціонерам підприємства	443	671
2	Відображено утримання податку із суми нарахованих дивідендів	671	641
3	Проведено виплату акціонерам дивідендів після утримання податку	671	30, 31
4	Перераховано до бюджету податок, утриманий із нарахованих дивідендів	641	31
5	Відображено зменшення нерозподіленого прибутку підприємства, який залишився після виплати дивідендів	441	443

Рахунок 68 має назву «Розрахунки за іншими операціями», призначений для ведення обліку розрахунків за операціями, які не можуть бути відображені на рахунках 63-67. Субрахунки 68 рахунку наведені у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Субрахунки 68 рахунку «Розрахунки за іншими операціями»

Субрахунок	Характеристика
1	2
680 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу»	Ведеться облік «Необоротних активів, утримуваних для продажу»
681 «Розрахунки за авансами одержаними»	Облік одержаних авансів під поставку матеріальних цінностей або виконання робіт, рахунків, які були попередньо оплачені покупцями і замовниками
682 «Внутрішні розрахунки»	Облік усіх видів розрахунків із дочірніми підприємствами

1	2
683 «Внутрішньогосподарські розрахунки»	Ведеться облік внутрішньогосподарських розрахунків з виробничими одиницями та відпуском, реалізацією матеріальних цінностей, робіт та послуг, а також виплатою заробітної плати та іншими розрахунками
684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»	Ведеться облік нарахованих відсотків за використання коштів або товарів, які були отримані у кредит, орендні операції
685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	Ведеться облік операцій з різними організаціями, з наймачами квартир, особами, які проживають у гуртожитках

Щодо аналітичного обліку, то він ведеться окремо за господарюючими суб'єктами та фізичними особами, із якими здійснюються розрахунки.

Рахунок 69 має назву «Доходи майбутніх періодів» (рисунок 2.21).

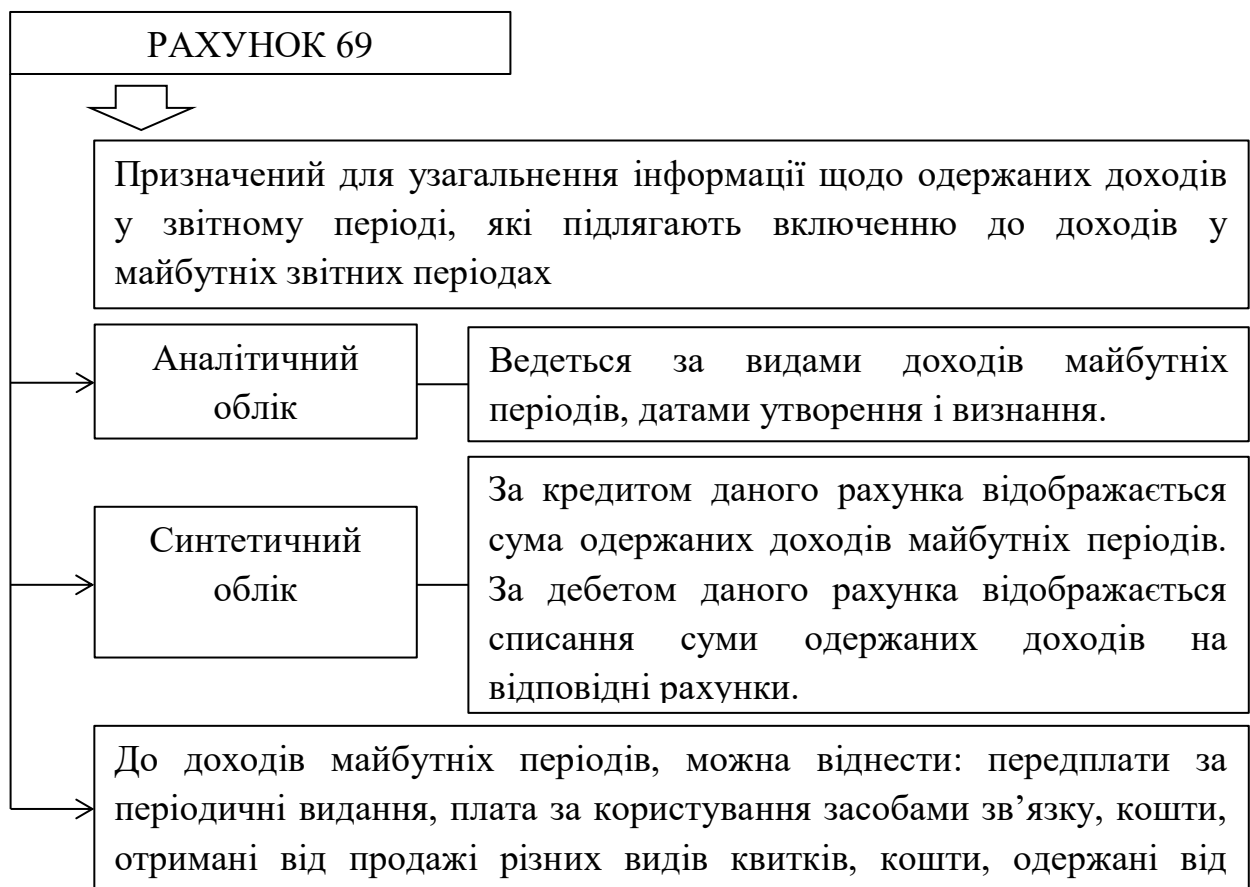


Рисунок 2.21 – Детальна характеристика рахунка 69

Отже, ведення аналітичного та синтетичного обліку поточних зобов'язань являє собою складну документацією та систему рахунків, яка відображає стан та динаміку поточних зобов'язань на господарюючому суб'єкті. У результаті, підприємство повинно постійно перевіряти взаємозв'язок всіх господарських операцій шляхом звірки та контролювати повноту і правильність відображення операцій в обліку.

2.4 Порядок відображення інформації про поточні зобов'язання у фінансовій звітності підприємства

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин спостерігаються значущі зміни в економічному оточенні. У цьому контексті важливість фінансової звітності значно зростає.

При розгляді фінансової звітності важливо не лише аналізувати формування показників та їх використання, але також враховувати вплив, який вона має на управління. Важливо зважати на її місце в загальній структурі всіх видів звітності (податкової, управлінської, статистичної), а також розуміти, хто використовує її інформацію та як саме ця інформація подається зовнішнім користувачам.

Варто зауважити, що якісна фінансова звітність сприяє підвищенню довіри контрагентів до господарюючого суб'єкта, встановлює його як надійного партнера і може впливати на форму та зміст потенційних взаємовідносин з постачальниками, покупцями та іншими зацікавленими сторонами.

У кожного автора своя думка щодо розгляду поняття «фінансова звітність», деякі з них, наведені в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Висловлювання авторів щодо поняття «фінансова звітність»

Автор	Визначення
1	2
Давиденко Н.М.	Фінансова звітність за своїм призначенням має сприяти формуванню цивілізованої ринкової фінансової інфраструктури, виконувати функції інструмента взаємодії суб'єкта господарювання з ринком

1	2
Шеверя Я.В.	Розглядати фінансову звітність у системі інформаційного забезпечення слід як сукупність інформаційних ресурсів, які описують фінансово-господарську діяльність підприємства за допомогою форм та методів, що відповідають якісно-інформаційним характеристикам та принципам формування звітної інформації для аналітичної обробки та є релевантними для прийняття рішень зовнішніми користувачами
Яцко М.В.	Фінансова звітність як джерело інформації не втрачає свого значення, а також еволюціонує, вдосконалюється в міру розвитку суспільства та економіки

Фінансова звітність гармонійно інтегрується з основними функціями менеджменту, наприклад, на етапі організації роботи вона впливає на збір первинних даних, процедури та методи їх обробки в системі фінансового обліку (хоча цей вплив є опосередкованим). У цей період проводиться деталізація завдань і визначаються інформаційні вимоги, пов'язані з діяльністю підприємства.

Фінансова звітність виступає інструментом стимулювання для напрямків управління господарюючим суб'єктом. З її допомогою можна оцінити та проаналізувати досягнуті результати підприємства, а також вносити корективи в управлінські рішення.

Отже, на підприємстві необхідно встановити відповідну систему звітності, яка б забезпечувала його взаємодію із зовнішнім середовищем. Фінансова звітність завжди займає провідне місце серед всіх видів звітності підприємства, оскільки вона спрямована на задоволення потреб користувачів.

Згідно із НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова звітність - це бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [18].

З часом та внаслідок поліпшень на законодавчому рівні, показники фінансової звітності стають все більше значущими. Ця інформація за якісним наповненням надає змогу приймати ефективні управлінські рішення, розробляти стратегію розвитку та управління суб'єкта господарювання.

До 2013 року форми фінансової звітності регулювалися П(с)БО 2 «Баланс» (цей стандарт втратив свою чинність). На сьогодні встановлення вимог до фінансової звітності та регулювання її форм відбувається згідно з НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Із набуттям чинності цього положення обов'язки вказані в Балансі наведені у 3 розділах: II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення; III. Поточні зобов'язання і забезпечення; IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, які утримуються для продажу, та групами вибуття.

На рисунку 2.22 наведено порядок перегрупування розділів Балансу у зв'язку з прийняттям НП(с)БО 1.

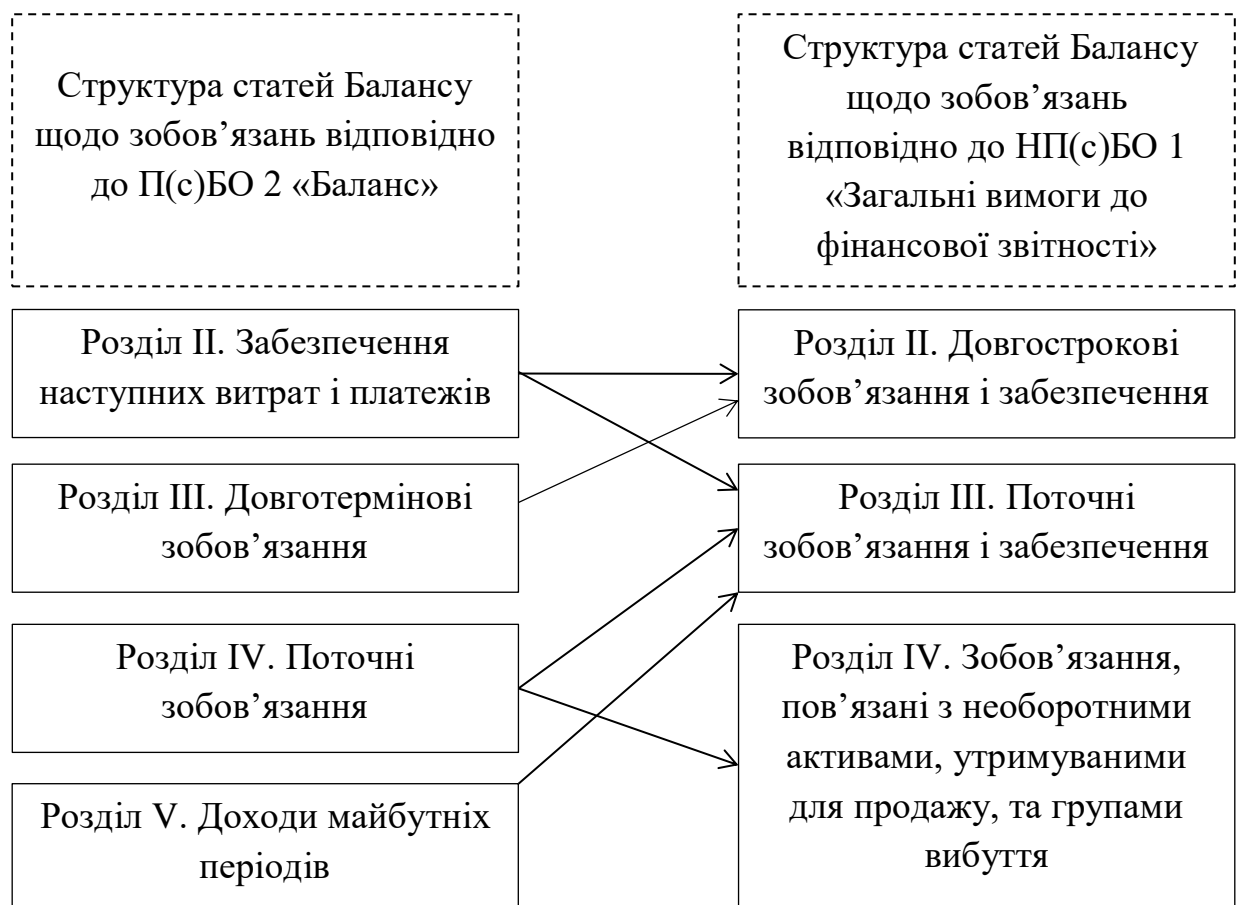


Рисунок 2.22 – Порядок відображення зобов'язань у фінансовій звітності

Для відображення інформації про поточні зобов'язання НП(с)БО 1 визначено рядки, що наведені у таблиці 2.13.

Схема розділу III Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Поточні зобов'язання і забезпечення»

Стаття	Код рядка
1	2
Короткострокові кредити банків	1600
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610
товари, роботи, послуги	1615
розрахунки з бюджетом	1620
у тому числі з податку на прибуток	1621
розрахунками зі страхування	1625
розрахунками з оплати праці	1630
Поточні забезпечення	1660
Доходи майбутніх періодів	1665
Інші поточні зобов'язання	1690

Згідно із П(с)БО, господарюючі суб'єкти мають можливість додавати нові статті до форм звітності, але існують деякі обмеження. Дозволено включати лише ті статті, перелік яких вказаний у додатку 3 до НП(с)БО 1, при цьому необхідним є збереження коду рядка, визначеного у цьому переліку. З приводу поточних зобов'язань, підприємство може додатково заносити такі статті в розділ III Балансу (табл.2.14).

Отже, зобов'язання, що належать до поточних, включено в Баланс достатньо детально, оскільки в більшості вітчизняних господарюючих суб'єктів присутні багато з них. Ця нова форма звітності має перевагу в тому, що заборгованість перед бюджетом з податком на прибуток тепер виокремлена окремим рядком 1621. Завдяки цьому зросте інформаційна цінність звітності, оскільки користувачі тепер можуть оцінити прибутковість підприємства за допомогою даних, наведених у Балансі.

Перелік додаткових статей фінансової звітності в частині розділу III Балансу
(Звіту про фінансовий стан) «Поточні зобов'язання і забезпечення»

Стаття	Код рядка
1	2
Векселі видані	1605
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670

Важливо відзначити, що на окремих субрахунках синтетичних рахунків 63, 64, 65, 68 сальдо в кінці місяця може бути як кредитовим, так і дебетовим. Такі показники в Балансі не згортаються, а сальдо синтетичного рахунку обчислюється розгорнуто за дебетом і кредитом як сума відповідного сальдо на субрахунках.

Із введенням НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» поняття забезпечення припинило існувати як самостійна категорія зобов'язань, і в П(с)БО 11 «Зобов'язання» воно було розділено на дві категорії: одну включено до складу поточних зобов'язань (поточні забезпечення), а іншу - до складу довгострокових зобов'язань. У Плані рахунків та Інструкції до нього забезпечення віднесено до класу, що спільно включається з власним капіталом (клас 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань»), підкреслюючи їх взаємозв'язок.

При впровадженні НП(с)БО 1 у фінансовій звітності № 1 з'явився додатковий розділ IV під назвою «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття». Це впливає з прийняття П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена

діяльність». Крім того, в Інструкції про застосування Плану рахунків були визначені нові субрахунки: 286 «Необоротні активи та груп вибуття, утримувані для продажу»; 680 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу» [13].

Для ефективного здійснення господарської діяльності підприємств варто впроваджувати нові методи та прийоми управління, а також використовувати сучасні технічні засоби для створення різносторонніх інформаційних систем. Ключовим аспектом є впровадження єдиної автоматизованої системи для обліку, аналізу та внутрішнього контролю на підприємстві.

На ТОВ «Ласий кошик» бухгалтерський облік є автоматизованим із використанням бухгалтерської програми «1С: Бухгалтерія 8.0». У цій програмі автоматизовані операції розрахунків із різними контрагентами (постачальниками, підрядниками і т.д.), підзвітними особами, а також операції з обчислення заробітної плати для робітників Товариства, включаючи перерахування заробітної плати на їхні особові рахунки. Можливість проведення аналітичного обліку за різними параметрами в межах одного рахунку визначається під час налаштування програми. Для відповіді на вимоги користувачів інформації з обліку поточних зобов'язань рекомендується внести відповідні субрахунки у Довідники рахунків, визначити кореспонденцію та аналітику.

Отже, застосування автоматизованої обробки облікових даних у розрізі поточних зобов'язань приведе до наступних результатів: швидкого формування та обробки вихідної інформації; зменшення технічних помилок та обсягу ручної праці; можливість забезпечення внутрішнього контролю над поточними зобов'язаннями; зростання ефективності бухгалтерів; вдосконалення процесів ведення обліку; автоматизоване формування показників фінансової звітності.

Належне оформлення операцій з поточними зобов'язаннями вимагає максимальної точності. Первинні документи, регістри, акти та різні форми виступають як доказова база. Оскільки контроль за розрахунками з постачальниками та підрядниками визначає майбутню фінансову стійкість підприємства, вдосконалення та систематичні перевірки процесу документування є важливими. Приклади відповідних документів подано у додатках.

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ І АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Мета, завдання, етапи, джерела інформації для проведення аудиту поточних зобов'язань

Аудит поточних зобов'язань важливий у впровадженні системи контролю, яка охоплює як зовнішній, так і внутрішній аспекти. У цьому контексті слід зауважити, що аудиторська діяльність включає в себе проведення аудиту та надання різноманітних послуг.

Згідно із ЗУ «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудит фінансової звітності - аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [5].

Зобов'язання поділяються на довгострокові та короткострокові, для правильної оцінки, аудитору необхідно їх розмежувати згідно класифікації.

На рисунку 3.1 наведено етапи перевірки поточних зобов'язань, задля отримання повної інформації про них.

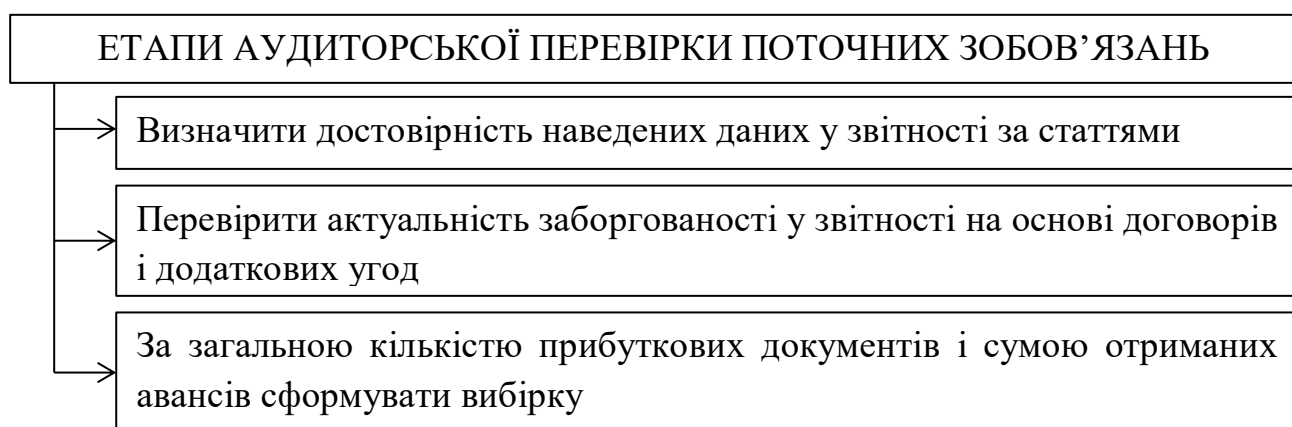


Рисунок 3.1 – Етапи аудиторської перевірки поточних зобов'язань

На кожному етапі аудиторської перевірки визначаються різні завдання, наприклад на першому етапі – укладається договір між аудиторською фірмою та господарюючим суб'єктом. У ньому зазначається вся інформація щодо перевірки.

Здійснення аудиту поточних зобов'язань – складна задача, тому що в цьому розділі може виникати велика кількість помилок, які зроблені умисно. Достовірність та правильне відображення поточних зобов'язань необхідні для користувачів цієї інформації, щоб мати змогу прийняти ефективні управлінські рішення.

Ф. Ф. Бутинець вказує, що операції, пов'язані з поточними зобов'язаннями, відображаються в облікових регістрах та фінансовій звітності наступним способом (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Розкриття інформації по операціях з поточними зобов'язаннями в облікових регістрах та звітності

Шифр та назва рахунку	Регістри обліку	Номер рядка у Балансі
1	2	3
60 «Короткострокові позики»	Журнал 2	1600
61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»	Журнал 3	1610
62 «Короткострокові векселі видані»	Журнал 3, відомість 3.4	1690
63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	Журнал 3, відомість 3.3	1615
64 «Розрахунки за податками й платежами»	Журнал 3, відомість 3.6	1620
65 «Розрахунки за страхуванням»	Журнал 5, 5А	1625
66 «Розрахунки з оплати праці»	Журнал 5, 5А	1630
67 «Розрахунки з учасниками»	Журнал 3	1690
68 «Розрахунки за іншими операціями»	Журнал 3, відомість 3.5	1690

Будь-яка аудиторська процедура здійснюється за рахунок МСА. Аудиторська фірма ставить перед собою ціль – виконати оцінку інформації, щодо правильності ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Завдяки МСА 530, МСА 505 та МСА 230 здійснюється перевірка аудиту поточних зобов'язань, оскільки єдиного документу для проведення цього процесу не існує. Аудит поточних зобов'язань на ТОВ «Ласий кошик» передбачає правильне ведення та формування інформації про поточну заборгованість.

За допомогою міжнародного стандарту 505 «Зовнішні підтвердження» (описано процес одержання аудиторських доказів для зовнішніх користувачів) аудитор може сформулювати відповідні докази.

Аудит розрахунків із постачальниками та підрядниками є важливим елементом у проведенні цілісного аудиту поточних зобов'язань. Мета та етапи проведення аудиту подані на рисунку 3.2.

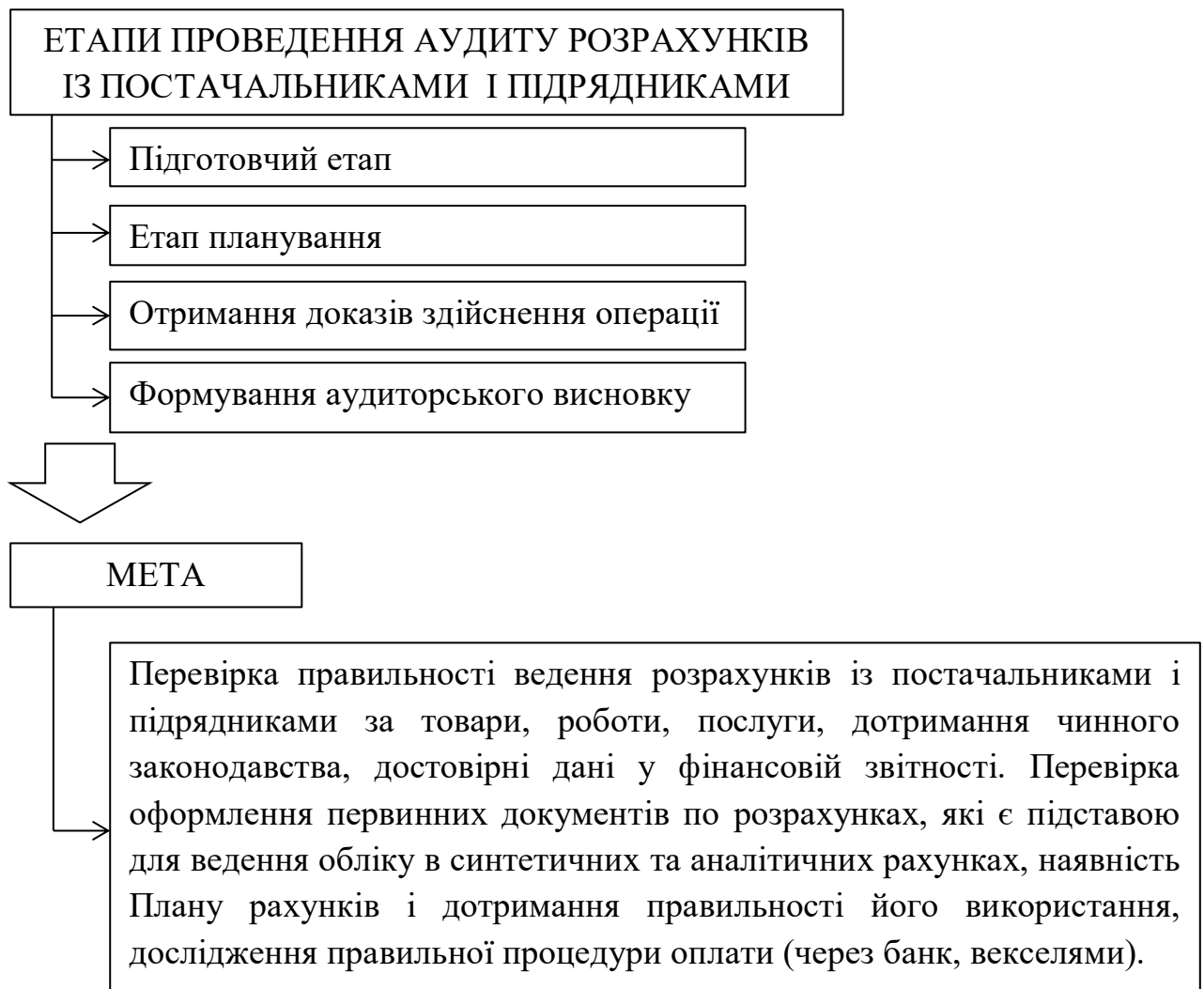


Рисунок 3.2 – Етапи та мета проведення аудиту розрахунків із постачальниками і підрядниками

Щоб здійснення цього аудиту було вдалим, необхідно не тільки визначити план, розділи якого зображені на рисунку 3.3, а й скласти програму, у якій наведено методи та прийоми перевірки.



Рисунок 3.3 – План проведення аудиту розрахунків із постачальниками і підрядниками

При проведенні аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками аудитор мусить визначити точну кількість постачальників та підрядників, щоб мати змогу перевірити залишки на рахунках. Однією із причин виникнення шахрайства та можливих помилок у розрахунках є знаходження господарюючого суб'єкта під фінансовим тиском від постачальників.

Джерелами інформації при проведенні аудиту виступають:

- нормативно-правові документи;
- документи отримані в бухгалтерії підприємства;
- документи податкових розрахунків.

Якщо у аудитора немає можливості здійснити аудит усієї інформації, він використовує принцип екстраполяції. Екстраполяція – це процес розглядання певної вибірки даних і позиціонування усіх результатів на всі об’єкти, визначені для перевірки [39].

Процес дослідження вибірки включає етапи, наведені на рисунку 3.4.

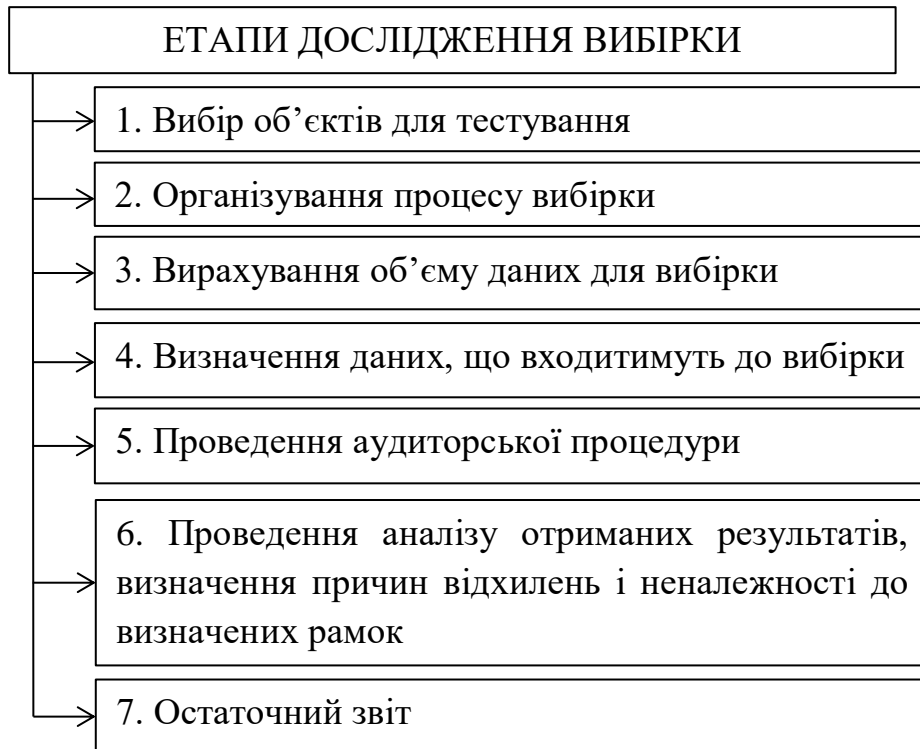


Рисунок 3.4 – Перелік етапів процесу дослідження вибірки

За останні роки в нашій країні присвячується значна увага покращенню організації внутрішньогосподарського контролю поточних зобов’язань, на це вказують численні публікації науковців. Однак, практично не висвітлюється питання внутрішнього аудиту та проблем, пов’язаних із аудитом поточних зобов’язань. Якщо опиратися на дослідження, на великих господарюючих суб’єктах практично відсутні спеціалізовані служби внутрішнього аудиту.

Формування цієї служби є трудомістким процесом, у ході якого необхідно враховувати економічну ефективність діяльності служби, методи компенсації витрат на аудит, а також розмір господарюючого суб’єкта та його грошові перспективи.

Отже, аудитор, після проведення аудиту, повинен зробити висновок перевірки розрахунків із постачальниками і підрядниками. У ньому наводяться:

- правильність оформлених первинних документів;
- достовірність ведення бухгалтерського обліку;
- точне використання аналітичних і синтетичних рахунків;
- порядок відображення у фінансовій звітності;
- правдивість наданої інформації у примітках до фінансової звітності.

3.2 Організація та методика проведення аудиту та внутрішньогосподарського контролю поточних зобов'язань

Унаслідок фінансової кризи та воєнного стану на території нашої країни у аудиторів відбувається зростання зацікавленості до якості зобов'язань господарюючих суб'єктів, яка зумовлена залученими коштами. Тому аудит у період сьогоднішнього – невід'ємна частина.

Аудит поточних зобов'язань – необхідний компонент не тільки при проведенні перевірки правильності ведення бухгалтерського обліку, а також для достовірного відображення зобов'язань у фінансовій звітності.

Цей вид аудиторської перевірки орієнтується на оцінку обліку та виявлення різних помилок і зловживань, які можуть бути допущені працівниками господарюючого суб'єкта, як навмисно, так і випадково.

Проведення різних етапів аудиторської перевірки в Україні регламентується МСА. Як зазначалося у попередньому підпункті, не існує стандартів для регулювання саме аудиту поточних зобов'язань.

При характеристиці об'єктів аудиту використовують: МСА 230 «Аудиторська документація»; МСА 500 «Поняття і види аудиторських доказів»; МСА 505 «Зовнішні підтвердження»; МСА 530 «Аудиторська вибірка».

Важливий фактор оцінки поточних зобов'язань – точність. Задля його досягнення здійснюється перевірка та дослідження належних договорів та документів. Оцінка поточних зобов'язань на дату балансу здійснюється за вартістю погашення.

Джерела аудиту поточних зобов'язань наведені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Джерела аудиту поточних зобов'язань

Назва	Джерела
1	2
Первинні документи	<ul style="list-style-type: none"> - кредитні договори; - договори купівлі-продажу; - платіжні доручення; - накладні; - накладні-вимоги; - прибуткові і видаткові касові ордери; - акти про приймання матеріалів; - наряди; - акордні наряди
Облікові реєстри	<ul style="list-style-type: none"> - журнали 2 та 3; - відомості до них у разі ведення обліку за журнальною формою або відповідні машинограми при автоматизованій формі обліку
Основна документація	<ul style="list-style-type: none"> - наказ про облікову політику; - внутрішня звітність; - дані інвентаризації; - результати попередніх аудиторських перевірок; - аналітичні дослідження щодо діяльності підприємства
Дані обліку по рахункам	<ul style="list-style-type: none"> - 60 «Короткострокові позики»; - 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»; - 62 «Короткострокові векселі видані»; - 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»; - 64 «Розрахунки за податками й платежами»; - 65 «Розрахунки за страхуванням»; - 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»; - 67 «Розрахунки з учасниками»; - 68 «Розрахунки за іншими операціями» в розрізі субрахунків та аналітичних рахунків
Фінансова звітність	<ul style="list-style-type: none"> - форма № 1 «Баланс»; - форма № 4 «Звіт про рух грошових коштів»; - форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»

При здійсненні планування аудиторської перевірки, приклад якого наведено на рисунку 3.3, необхідно дотримуватись сталих принципів, які зображені на рисунку 3.5.



Рисунок 3.5 – Принципи аудиторської перевірки при проведенні планування

Проведення аудиторської перевірки поточних зобов'язань важливо для власників та керівників підприємств, кредиторів та інвесторів. Тому варто здійснювати аудит саме на основі новітньої методики, яка включає всі види зобов'язань.

Більша кількість дослідників схиляється до загальноприйнятого поняття методики аудиту, але якщо розглядати аудит зобов'язань господарюючого суб'єкта, то він має свої специфічні особливості.

Як результат, варто зауважити, що методика аудиту зобов'язань підприємства здійснюється за рахунок застосування: аналітичних процедур, звірки залишків, відстеження останніх документів та записів. На рисунку 3.6 подано комплексну методику аудиту зобов'язань господарюючого суб'єкта у сучасних умовах ведення діяльності.



Рисунок 3.6 – Комплексна методика аудиту зобов'язань підприємства в сучасних умовах господарювання

Отже, наведена методика аудиту зобов'язань господарюючого суб'єкта в сучасних умовах:

- зважає на всі складові зобов'язань залежно від економічних суб'єктів, перед якими воно виникає;
- дає можливість аудитору висловити свою незалежну думку щодо достовірності відображення даних, виявити помилки та наявність злочинів.

Як результат допомагає розробити заходи щодо мінімізації або повного уникнення таких випадків.

Наступним важливим етапом перевірок є внутрішньогосподарський контроль, завдяки якому можна не тільки правильно налагодити діяльність на господарюючому суб'єкті.

Організація системи внутрішньогосподарського контролю – це налагоджений та чіткий процес, потребує постійного удосконалення. Також він характеризує комплекс заходів (орієнтація на інформування управлінського складу, поради у прийнятті вірних рішень, допомогу у складанні фінансової звітності), за допомогою яких удосконалюється система внутрішньогосподарського контролю.

Організація внутрішнього контролю поточних зобов'язань є ключовим аспектом. Впровадження цього процесу на підприємстві дозволить отримати численні переваги, такі як:

- точне документування розрахунків;
- повна та вчасна реєстрація даних;
- контрольований процес здійснення різних операцій, тощо.

Для досягнення найвищої ефективності в організації внутрішнього контролю поточних зобов'язань рекомендується використовувати основні принципи продуктивності. Їх виконання гарантує успішне та спрямоване на спільні цілі функціонування системи внутрішнього контролю поточних зобов'язань. Ці принципи представлені на рисунку 3.7.

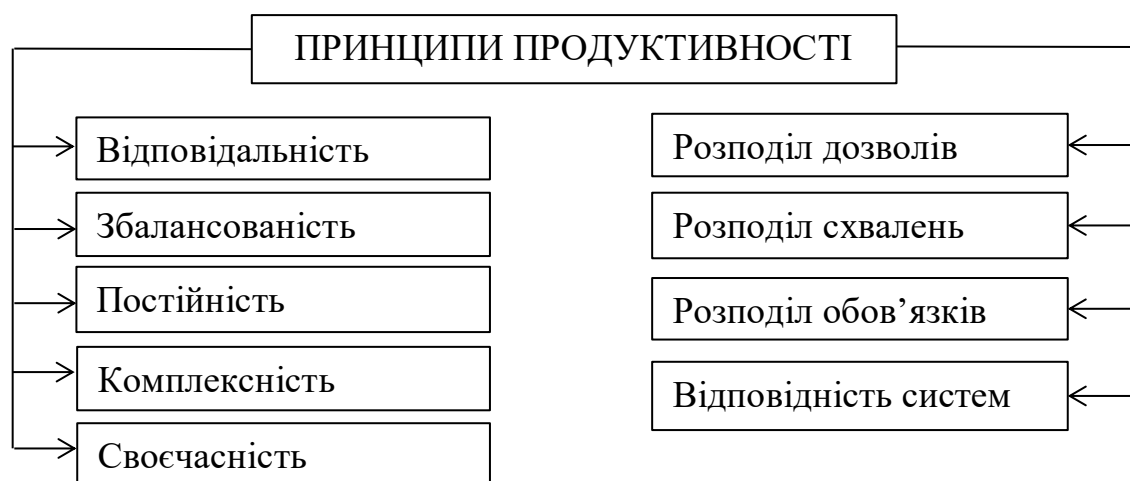


Рисунок 3.7 – Основні принципи продуктивності організації внутрішнього контролю поточних зобов'язань

Якщо компанія приділяє увагу виконанню цих принципів, це гарантує стабільність суб'єкта господарювання, ефективну діяльність, збереження ресурсної бази і потенціалу, які в подальшому можна ефективно використовувати. Також відбувається формування системи інформаційного забезпечення, а робота різних підрозділів підприємства стає більш ясною, злагодженою та продуктивною.

Додатковим важливим елементом у впровадженні внутрішнього контролю операцій, пов'язаних з поточними зобов'язаннями, є визначення об'єктів підприємства. Бухгалтерський облік служить як засіб контролю та водночас виступає його об'єктом. Відповідно до цього об'єкти контролю, які охоплюються бухгалтерським обліком, повинні збігатися з об'єктами обліку.

Об'єкти контролю, що підпорядковуються бухгалтерському обліку, включають предмети, явища, дії посадових та матеріально відповідальних осіб і процеси. Ці аспекти повинні відповідати функціям бухгалтерського обліку [36].

У рамках внутрішнього контролю поточних зобов'язань на ТОВ «Ласий кошик» слід розглядати елементи облікової політики Товариства, які зображені на рисунку 3.8.

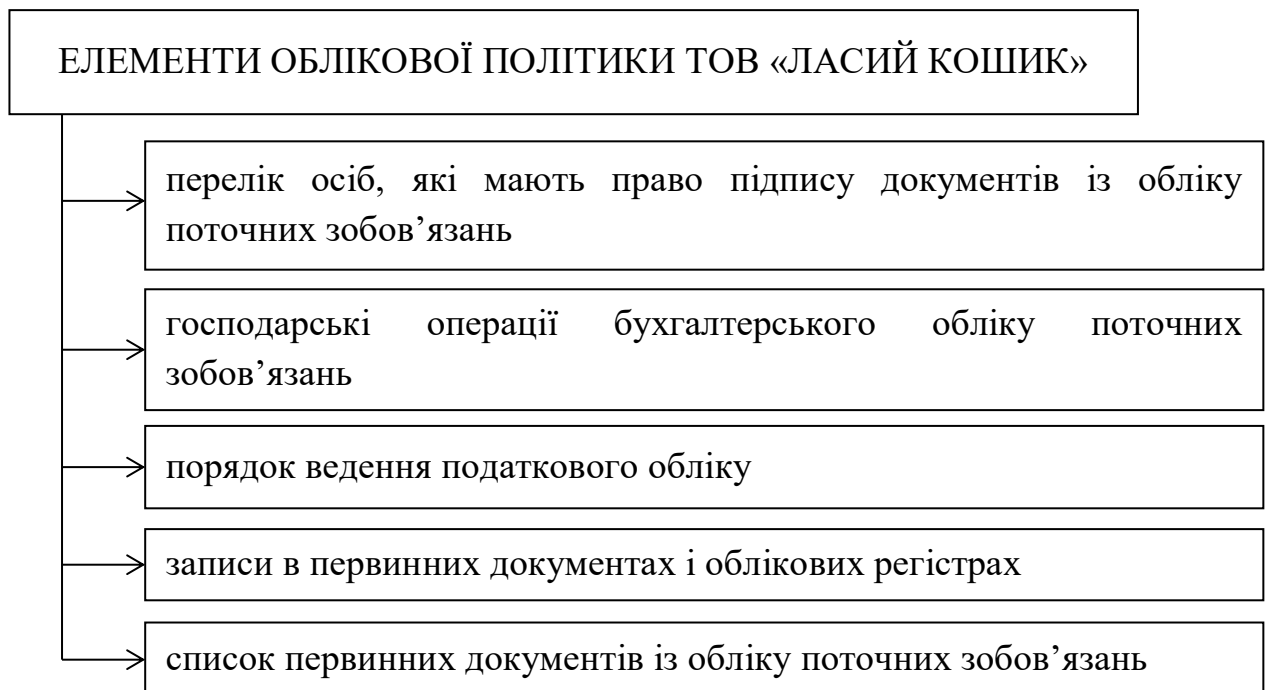


Рисунок 3.8 – Елементи облікової політики на ТОВ «Ласий кошик»

Якщо відповідальні особи вміють комбінувати вказані елементи, то внутрішній контроль стає значно ефективнішим. Метод - це використання загальнонаукових та власних методів контролю.

Для розробки методики внутрішнього контролю щодо поточних зобов'язань операцій на ТОВ «Ласий кошик» необхідно визначити тему та завдання цього контролю. Метою контролю Товариства є забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку щодо утворення поточних зобов'язань. Здійснення правильного обліку поточних зобов'язань повинно відповідати принципам облікової політики, а також забезпечувати повне та вчасне відображення господарських операцій, як в облікових регістрах, так і в журналах - ордерах.

Прийоми контролю на ТОВ «Ласий кошик» зображені на рисунку 3.9.

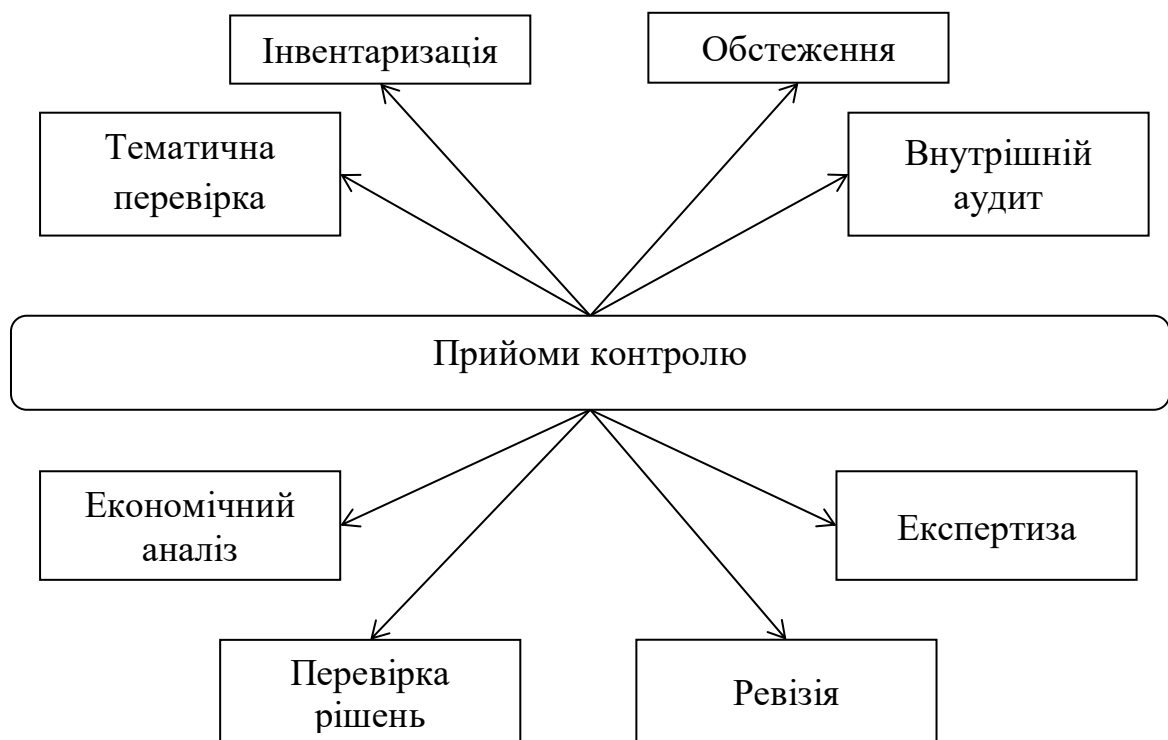


Рисунок 3.9 – Прийоми контролю на ТОВ «Ласий кошик»

На досліджуваному суб'єкті усі потрібні договори повинні бути зареєстровані у відповідних журналах. За допомогою контролю на підприємстві «Ласий кошик» можна:

- перевіряти законність та обґрунтованість проведення операцій з поточними зобов'язаннями і визначати рівень їхньої повноти та точності у відображенні;

- оцінювати реальний обсяг зобов'язань перед кредиторами;
- здійснювати внутрішній контроль щодо коректного оформлення документів з поточними зобов'язаннями і визначати їх точність;
- ефективно оцінювати стан синтетичного та аналітичного обліку поточних розрахунків в Товаристві, забезпечуючи якісне відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку, облікових регістрах та фінансовій звітності;
- проводити контроль за додержанням господарським суб'єктом чинного податкового законодавства України у зв'язку з операціями, пов'язаними із грошима та іншими розрахунками.

Останнім елементом у системі внутрішнього контролю є процес управління поточними зобов'язаннями, який враховує принципи ефективного контролю, включаючи роль суб'єктів контролю (наприклад, управлінський персонал).

Один з ключових етапів контролю над поточними зобов'язаннями Товариства полягає в ухваленні вірних рішень на основі результатів перевірок та їх подальшої реалізації. Контроль вважається завершеним, коли всі можливі наслідки виявлених відхилень виправлені і прийняті заходи для поліпшення фінансової діяльності господарюючого суб'єкта.

При аналізі методів контролю поточних зобов'язань ТОВ «Ласий кошик», необхідно використовувати комп'ютерну форму контролю. Саме завдяки цьому, над операціями із поточними зобов'язаннями можна буде швидко отримати інформацію про нарахування та виплати відсотків за кредитами; обґрунтованості придбання матеріалів; достовірності операцій із короткостроковими кредитами й позиками; достовірності актів звірки для підтвердження кредиторської заборгованості (Додаток У); правильності проведення розрахунків із податковими органами та органами соціального страхування, тощо.

Отже, з дотриманням вищезазначених правил, ведення бухгалтерського обліку буде здійснюватися згідно з чинним законодавством нашої країни. За рахунок внутрішнього контролю над операціями із поточними зобов'язаннями робота на господарюючому суб'єкті буде координованою та виконуватиметься правильно.

3.3 Узагальнення результатів аудиту поточних зобов'язань

Кінцевим етапом, після виконання усіх аудиторських процедур, є здійснення аналізу пасивів (мета – визначення фінансової стійкості та платоспроможності господарюючого суб'єкта). Ці показники оцінюються за допомогою використання коефіцієнтів ліквідності. Учені визначають три основних коефіцієнти ліквідності: поточної, швидкості та абсолютної, які широко обговорюються у науковій літературі.

Для здійснення аналітичних процедур потрібна інформація, яка міститься у формах фінансової звітності № 1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати».

Для оцінки поточних зобов'язань доцільно розрахувати коефіцієнти ліквідності.

1. Розрахунок коефіцієнта поточної ліквідності відображено у формулі 3.1.

$$K_{пл} = \frac{OA (p.1195)}{ПЗ (p.1695)}, \quad (3.1)$$

де OA – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

2. Розрахунок коефіцієнта швидкої ліквідності представлено у формулі 3.2.

$$K_{шл} = \frac{OA (p.1195) - З (p.1100) - ПБА (p.1110) - ВМП (p.1170)}{ПЗ (p.1695)}, \quad (3.2)$$

де З – запаси;

ПБА – поточні біологічні активи;

ВМП – витрати майбутніх періодів.

3. Розрахунок коефіцієнта абсолютної ліквідності наведено у формулі 3.3.

$$\text{Кал} = \frac{\text{ГК(р.1165)}}{\text{ПЗ (р.1695)}}, \quad (3.3)$$

де ГК – грошові кошти та їх еквіваленти.

На основі наведених формул проведемо розрахунки показників ліквідності ТОВ «Ласий кошик», які наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Коефіцієнти ліквідності ТОВ «Ласий кошик» у 2020 – 2022 роках

Показник	Оптимальне значення	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021/2020	Відхилення 2022/2021
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,0 – 2,5	1	0,8	1,7	- 0,2	0,9
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7 – 0,8	0,6	0,4	0,9	- 0,2	0,5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,3	0,07	0	0,1	- 0,07	0,1

Аналізуючи коефіцієнт поточної ліквідності спостерігається позитивна тенденція до збільшення. У 2021 році показник становив 0,8 грн./грн., що на 0,9 грн./грн. менше ніж за наступний досліджуваний рік. На кінець 2022 року у підприємства залишилось 1,7 гривень на кожен гривню поточних зобов'язань. Значення показника не відповідає нормативному, однак є не критичним, тому не веде до зниження довіри до компанії та банкрутства у разі системної кризи ліквідності. Щоб підвищити значення поточної ліквідності варто працювати над підвищенням суми оборотних активів та зниженням суми поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2020 році знаходився в межах нормативного значення і становив 0,6 грн./грн. У 2022 році досліджуваний показник збільшився до 0,9 грн./грн. Дані показують що на кожен гривню поточних зобов'язань припадає 0,9 гривні високоліквідних оборотних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Ласий кошик» у 2021 році складає 0 грн./грн., а у 2022 році - 0,1 грн./грн. Протягом досліджуваних років коефіцієнт має низькі показники, які не знаходяться у межах нормативного значення. Це вказує на те, що підприємство не може вчасно погасити свої борги, якщо термін погашення настане незабаром.

Отже, платоспроможність досліджуваного суб'єкта господарювання є на середньому рівні. Показники ліквідності у 2022 році значно покращились у порівнянні із попередніми роками. Такі значення коефіцієнтів свідчать про можливу відсутність проблем Товариства із платоспроможністю. Однак, у разі кризи, підприємство не зможе погасити кредиторську заборгованість за рахунок грошових засобів.

Під час проведення аудиторської перевірки аудитор готує різноманітні робочі документи, які служать основою для оформлення аудиторського висновку, який є завершальним етапом аудиторської перевірки та представляє собою найбільш відповідальний етап процесу, у якому аудитор аналізує підсумкові висновки, оцінює виявлені помилки.

При складанні аудиторського звіту необхідно використовувати виявлені під час перевірки зауваження та рекомендації щодо виправлення знайдених відхилень, які фіксуються у робочих документах. Функції цих документів наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Характеристика аудиторського звіту та аудиторського висновку

Ознака порівняння	Аудиторський висновок	Аудиторський звіт
1	2	3
Поняття	Офіційний документ, засвідчений підписом та печаткою суб'єкта аудиторської діяльності, який складається у встановленому порядку за результатами проведеного аудиту і містить думку аудитора про достовірність досліджених ним фактів	Офіційний підсумковий документ, який містить конфіденційну інформацію та засвідчує факт виконання умов договору разом із замовником

1	2	3
Користувачі	Треті особи (інвестори, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, статистичні та податкові органи), замовник	Власник, керівництво господарюючого суб'єкта, загальні збори акціонерів
Мета складання	Надання висновку про повноту та достовірність фінансової звітності, що перевірялася, недоліки в системі бухгалтерського обліку та контролю суб'єкта господарювання	Доведення до керівництва господарюючого суб'єкта інформації про недоліки в системі бухгалтерського обліку і контролю, що може призвести до помилок в звітності та надання рекомендацій керівництву щодо їх виправлення
Нормативне регулювання вимог	МСА 700 (переглянутий) «Висновок незалежного аудитора щодо повного пакету фінансових звітів загального призначення»; МСА 701 «Модифікація висновку незалежного аудитора»; МСА 720 «Інша інформація в документах, що містять перевірені фінансові звіти»; МСА 800 «Аудиторський висновок при виконанні завдань з аудиту спеціального призначення»	Вимоги до документу визначаються на рівні суб'єкта аудиторської діяльності
Випадки надання	Обов'язково при проведенні обов'язкового аудиту та у випадку необхідності при проведенні ініціативного аудиту	У випадку необхідності та передбачення у договорі такої форми узагальнення результатів

При складанні угоди про надання аудиторських послуг, клієнт має право особисто визначати, у якій формі буде відбуватися узагальнення результатів перевірки.

Відповідно до МСА 700 «Висновок незалежного аудитора щодо повного пакету фінансових звітів загального призначення» аудиторський висновок повинен включати таку інформацію: заголовок; адресат; вступний параграф; відповідальність управлінського персоналу за фінансові звіти; відповідальність

аудитора; аудиторська думка; інші обов'язки стосовно надання висновку; підпис аудитора [21].

Основні правила формування аудиторського висновку згідно МСА 700 зображено на рисунку 3.10.

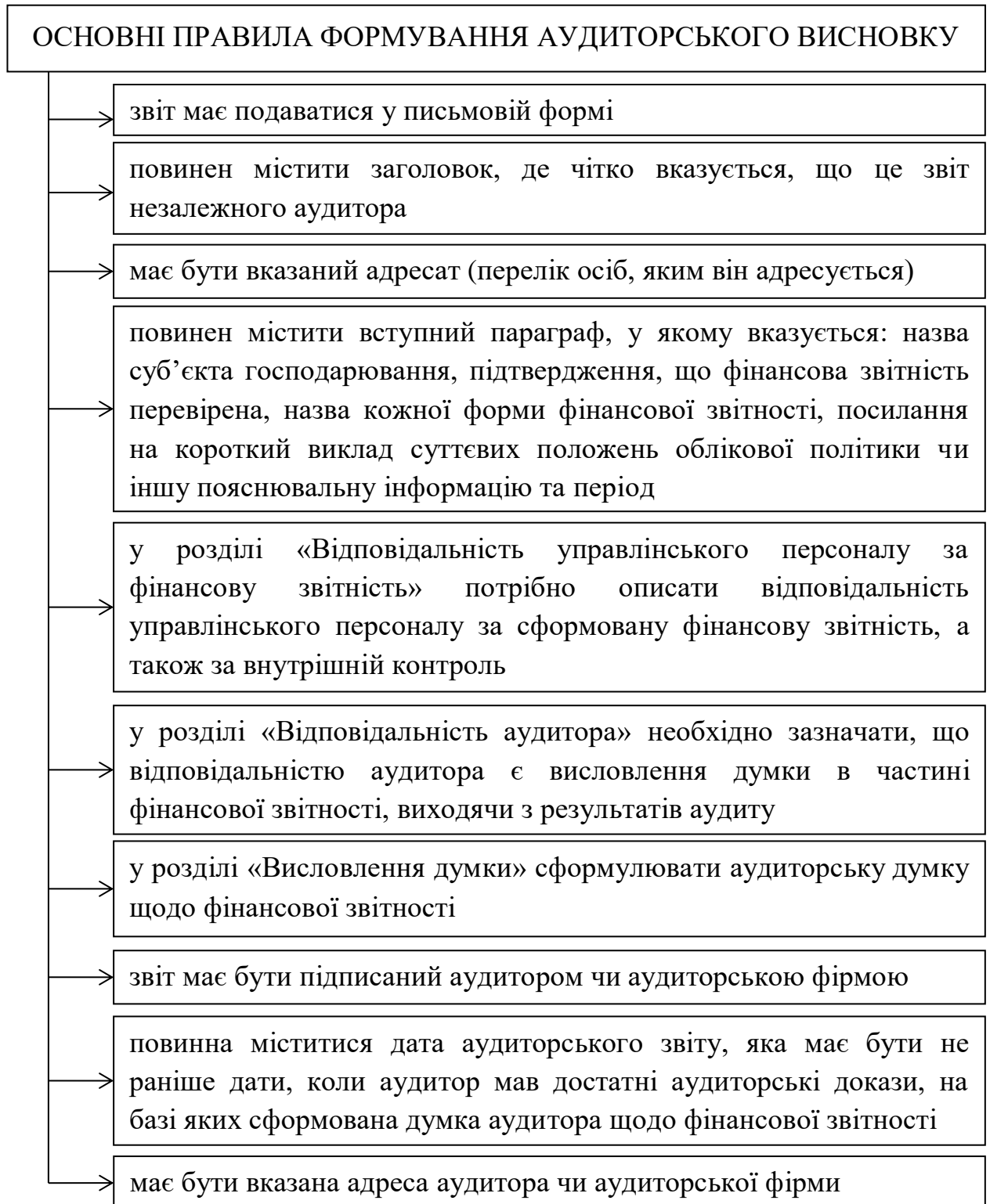


Рисунок 3.10 – Основні правила формування аудиторського висновку

Згідно з МСА 701 «Модифікація висновку незалежного аудитора», в окремих випадках аудитор може внести зміни до свого аудиторського висновку шляхом додавання пояснювального параграфу, у якому описані конкретні питання, які впливають на фінансову звітність.

У МСА 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора» виділяють три типи модифікованих висновків, характеристика яких наведена на рисунку 3.11.



Рисунок 3.11 – Типи модифікованих висновків аудитора

Також у цьому стандарті вказано, що аудитор повинен змінити свою думку в аудиторському висновку у випадках:

- якщо помічені значущі відхилення;
- якщо аудитор немає повної можливості отримати прийнятні аудиторські докази для висловлення думки, що фінансова звітність в цілому не містить значущих відхилень.

Згідно із МСА 706, якщо аудитор має намір звернути увагу користувачів на конкретні статті фінансової звітності, які вважає важливими, він додає пояснювальний параграф (лише за умови отримання повних аудиторських доказів).

Зазвичай пояснювальний параграф розташовується після параграфа «Висловлення думки». У ньому точно наводиться обговорювана тема і вказується, що думка не була модифікована у зв'язку з розглядовою справою.

У разі виявлення бажання аудитора вказати питання, яке не було включено до фінансової звітності, проте, воно має суттєве значення, для цієї інформації відведений параграф «Інші питання», який розташований після описаних вище параграфів.

Пояснювальний параграф в аудиторському звіті стає необхідним у випадку форс-мажорних подій, або у передчасному застосуванні нових стандартів НП(с)БО та МСФЗ.

Отже, аудит поточних зобов'язань відіграє ключову роль у процесі аудиторської перевірки та є її обов'язковою частиною, оскільки саме поточні зобов'язання впливають на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

Завдяки аудиту поточних зобов'язань здійснюються вагомі рішення із підтвердження достовірності та об'єктивності інформації, яку надає підприємство щодо цього виду зобов'язань. Цей аспект допомагає користувачам зробити обґрунтовані рішення, знижує суттєві ризики щодо прийняття неефективних управлінських рішень, підвищує ступінь довіри до господарюючого суб'єкта, сприяє привертанню інвестицій та встановленню нових партнерських зв'язків, а також створює позитивний імідж та надійну репутацію організації.

РОЗДІЛ 4 АНАЛІЗ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

4.1 Мета, завдання і джерела аналізу поточних зобов'язань

Продумані управлінські рішення - головні фактори бізнесу. Основною частиною цього процесу є аналіз зобов'язань. Існує багато причин, які потребують спеціального аналізу, а саме: комерційна організація починає володіти придбаними активами; кошти для тимчасового відчуження отримані та передані контрагенту, як компенсація вартості активів. Як результат, персонал компанії повинен проводити розширений аналіз.

Метою аналізу поточних зобов'язань є повне виявлення резервів, завдяки яким буде зростати ефективність господарюючого суб'єкта, а також розробка нових заходів, у разі їх відсутності.

До етапів аналізу поточних зобов'язань належать: причини їх виникнення; розмір та структура; закономірності використання. На основі цих відомостей науковці виокремлюють три основні функції аналізу поточних зобов'язань, які представлені на рисунку 4.1.

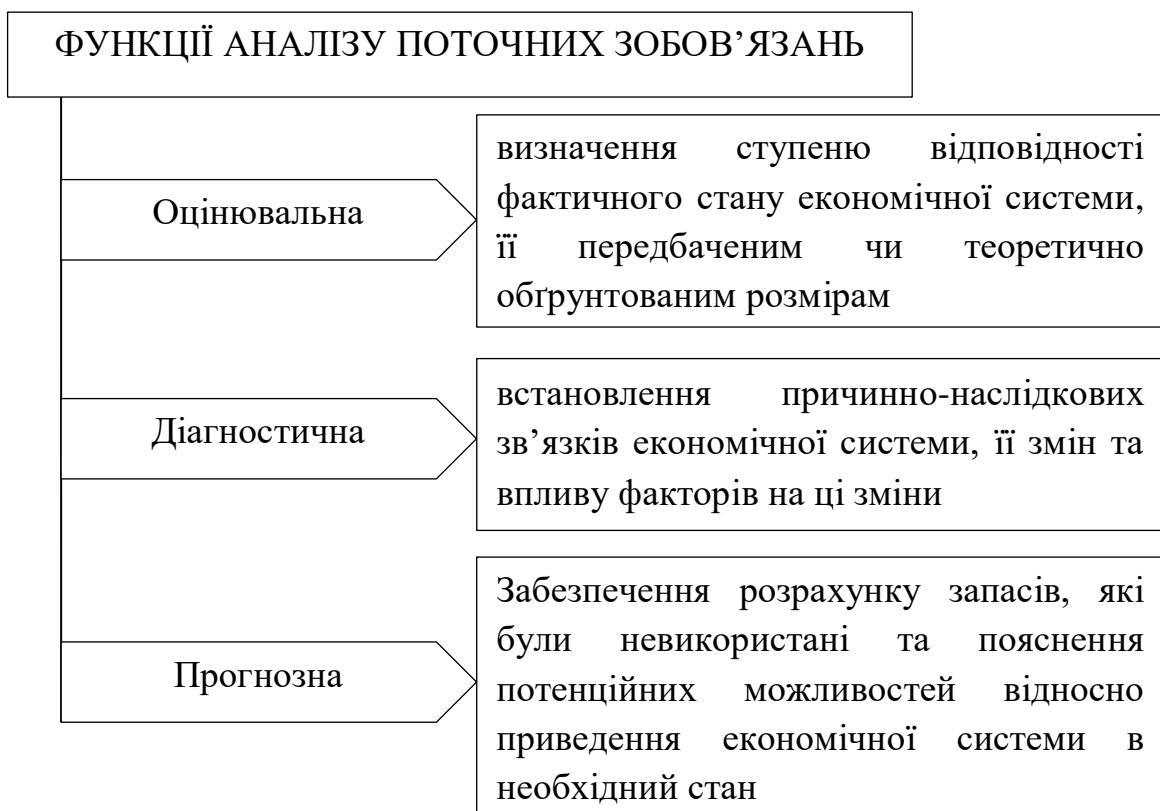


Рисунок 4.1 – Функції аналізу поточних зобов'язань

Важливим завданням економічного аналізу поточних зобов'язань є передбачення очікуваних результатів економічної діяльності господарюючого суб'єкта та виявлення потенційних можливостей для збільшення виробництва та зниження витрат на собівартість товарів.

Використання функцій економічного аналізу дозволяє вирішити широкий спектр завдань. До прикладів завдань, які можуть бути виконані на підприємстві за допомогою цього аналізу, входять:

- оцінка явищ;
- дослідження та покращення зв'язків між підприємствами;
- розкриття невикористаних резервів;
- підсумовування результатів аналізу;
- прийняття належних управлінських рішень.

Також необхідним етапом дослідження питання аналізу поточних зобов'язань є правильне розмежування та розуміння способів здійснення цього виду аналізу, який поділяється на зовнішній та внутрішній. Цей поділ та його характеристика зображені на рисунку 4.2.



Рисунок 4.2 – Економічний аналіз за способом здійснення

Згідно з характером та цілями аналізу використовують різноманітні джерела інформації, такі як:

- фінансові звіти;
- статистичні дані;
- інформацію з управлінського та бухгалтерського обліку;
- первинні облікові документи (вибіркові дані);
- експертні оцінки.

Одним із ключових ознак успішного управлінського рішення є здатність сформулювати тенденції розвитку економічної системи. У результаті потрібно ефективно виконувати функції аналізу та враховувати всі поставлені цілі.

Для більш точного та ефективного аналізу поточних зобов'язань, необхідно, щоб він відповідав основним критеріям, які наведені на рисунку 4.3.

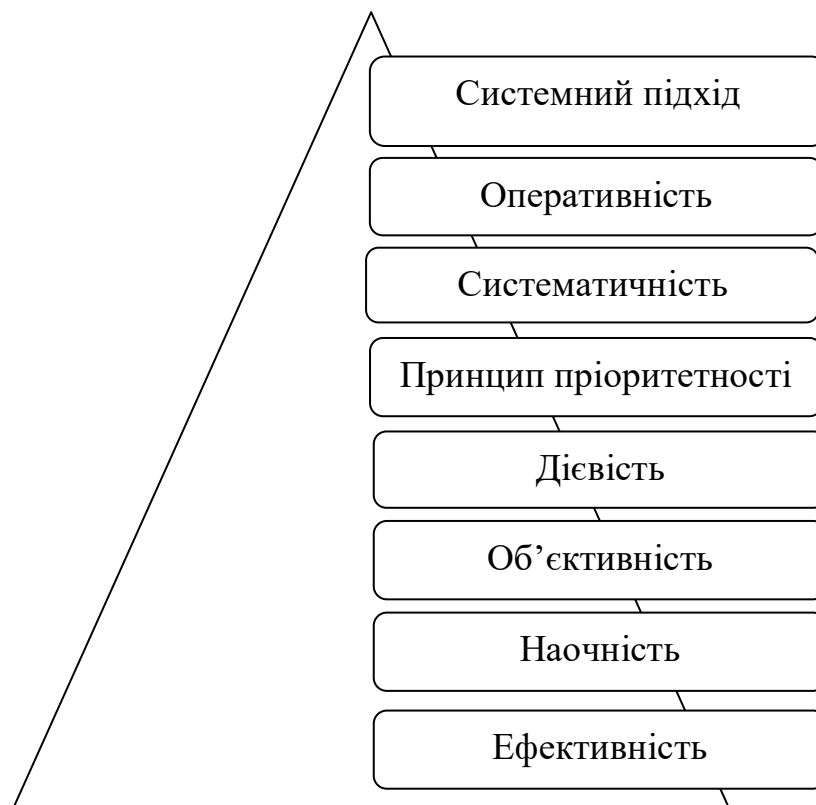


Рисунок 4.3 – Вимоги до аналізу поточних зобов'язань

Для досягнення всіх поставлених цілей та успішної реалізації завдань, господарюючий суб'єкт мусить не лише обрати відповідну організаційну систему аналізу, але приєднувати всі служби до активної участі.

Застосування такого підходу дозволяє уникнути прийняття поспішних рішень та допомагає ефективно адаптуватися до будь-яких змін.

Згідно із рисунком 4.3 у системному підході аналіз зобов'язань проводиться як система, що складається з різних компонентів, які взаємодіють між собою із зовнішнім середовищем.

Щодо оперативності, вона вимагає проведення аналізу негайно після отримання інформації про зобов'язання, з метою оперативного сповіщення про можливий негативний вплив, при раптовій появі, на стан господарюючого суб'єкта.

Щодо систематичності, вона повинна здійснюватися регулярно, оскільки зобов'язання залежать від часових факторів і можуть суттєво змінюватися протягом короткого періоду.

За принципом пріоритетності, фактори, що впливають на поточні зобов'язання, мають аналізуватися в інтенсивному порядку.

Об'єктивність передбачає, що результати діяльності господарюючого суб'єкта повинні відображатися точно.

Дієвість передбачає, що результати діяльності підприємства мусять ефективно впливати на нього. Передостанньою вимогою є наочність, яка визначається легкістю розуміння та доступністю результатів діяльності господарюючого суб'єкта для всіх користувачів.

Ефективність, як остання вимога, характеризується тим, що витрати на проведення аналізу поточних зобов'язань повинні бути обґрунтовані отриманими результатами.

Для ефективного проведення аналізу важливо мати достовірну та неупереджену інформацію про поточні зобов'язання. Саме тому фінансова звітність виступає основним джерелом для аналізу поточних зобов'язань.

У фінансовій звітності обмежена кількість доступної інформації, що ускладнює отримання багатьох деталей. Наприклад, у неї не включені дані про надійних постачальників або банки, що можуть надавати вигідні кредити. З цієї причини, окрім фінансової звітності, важливо використовувати інші джерела даних, такі як первинні документи, облікові реєстри та інші.

Щоб здійснити економічний аналіз поточних зобов'язань використовують чотири методи аналізу, які зображені на рисунку 4.4.

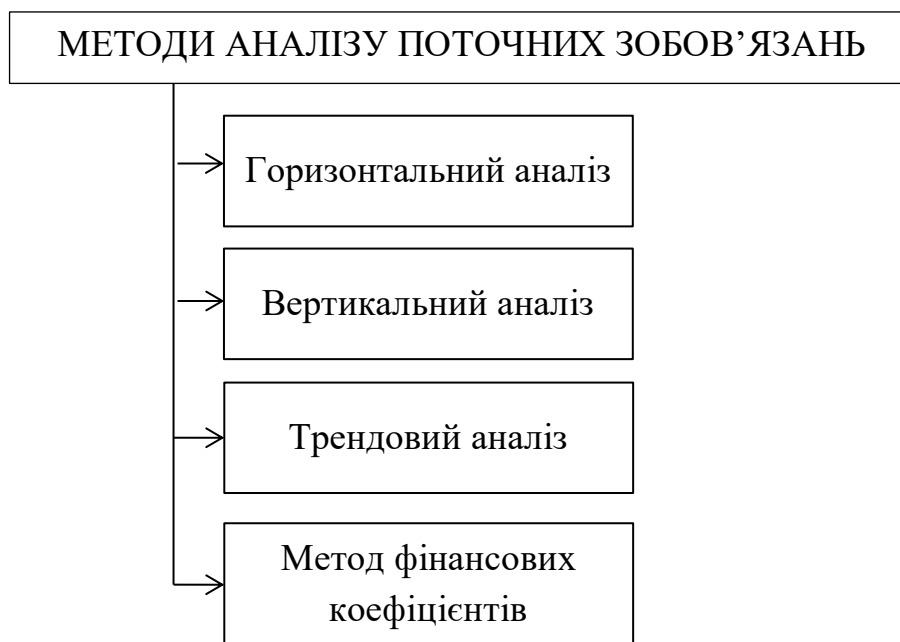


Рисунок 4.4 – Методи аналізу поточних зобов'язань

Завдяки горизонтальному аналізу відбувається спостереження за різними позиціями, коефіцієнтами або факторами, протягом кількох періодів для визначення рівня змін та їх тенденцій.

Горизонтальний аналіз поточних зобов'язань порівнює виокремлені коефіцієнти, статті та фактори, які пов'язані з боргом підприємства за різні періоди часу. Основна мета - визначити рівень зміни обсягу та структури поточних зобов'язань.

Цей аналіз допомагає керівництву та аналітикам зрозуміти динаміку зобов'язань компанії та їх вплив на фінансовий стан протягом різних періодів.

Вертикальний аналіз також має іншу назву – структурний. Включає аналіз структури зобов'язань, тобто вивчення відсоткового співвідношення окремих складових у фінансовому звіті.

Основна відмінність між горизонтальним та вертикальним аналізами у тому, що вертикальний - фокусується на взаємозв'язку чисел у межах одного фінансового періоду або в конкретний момент часу. З іншого боку,

горизонтальний аналіз розглядає окремі позиції, показники або фактори протягом кількох періодів для визначення рівня змін та їхніх тенденцій.

Наступним методом аналізу поточних зобов'язань є трендовий аналіз, який включає в себе порівняння кожного елемента фінансової звітності із попередніми періодами та визначення основного напрямку динаміки показників, враховуючи при цьому вплив індивідуальних особливостей окремих періодів.

Метод фінансових коефіцієнтів допомагає розрахувати низку коефіцієнтів, які відображають різні аспекти функціонування господарюючого суб'єкта, а також зважає на зміну як внутрішніх, так і зовнішніх факторів на фінансовий стан організації.

Отже, проведення аналізу поточних зобов'язань є складним та важливим процесом. Цей аналіз виконується за допомогою методів наведених на рисунку 4.4. Однак, найбільш частіше користуються двома методами: вертикального та горизонтального аналізу на основі даних балансу. Для більш глибокого розгляду поточних зобов'язань варто використовувати відносні показники.

Навіть показники на конкретну дату не можуть достатньо точно відобразити всю картину ефективності використання поточних зобов'язань, фінансову стійкість господарюючого суб'єкта та зробити прогноз його поведінки у майбутньому. Тому важливо аналізувати кожен з показників у динаміці. З огляду на велику кількість факторів, які можна врахувати при оцінці поточних зобов'язань підприємства, користувачі інформації повинні вибирати ті показники, які для них є зрозумілими та інформативними.

Аналіз поточних зобов'язань не лише дозволяє вести моніторинг, але й визначає вплив заборгованості на фінансовий результат та загальну ефективність організації. Систематичний та своєчасний аналіз сприяє уникненню небажаних проблем, таких як значні витрати чи навіть банкрутство.

Управління поточними зобов'язаннями на ТОВ «Ласий кошик» не є достатньо систематичними та контрольованими. Компанія недостатньо приділяє уваги стратегічному плануванню для майбутнього розвитку своєї діяльності, фінансовому стану та іміджу на ринку.

4.2 Аналіз складу і структури поточних зобов'язань

Аналіз поточних зобов'язань - це складний та важкий процес. Ефективне управління поточними зобов'язаннями підприємства вимагає комплексного аналізу, включаючи використання системи взаємодоповнюючих показників, які розділені на три категорії: кількісні, якісні та показники покриття поточних зобов'язань.

Запропонована система коефіцієнтів для проведення такого аналізу наведена на рисунку 4.5.

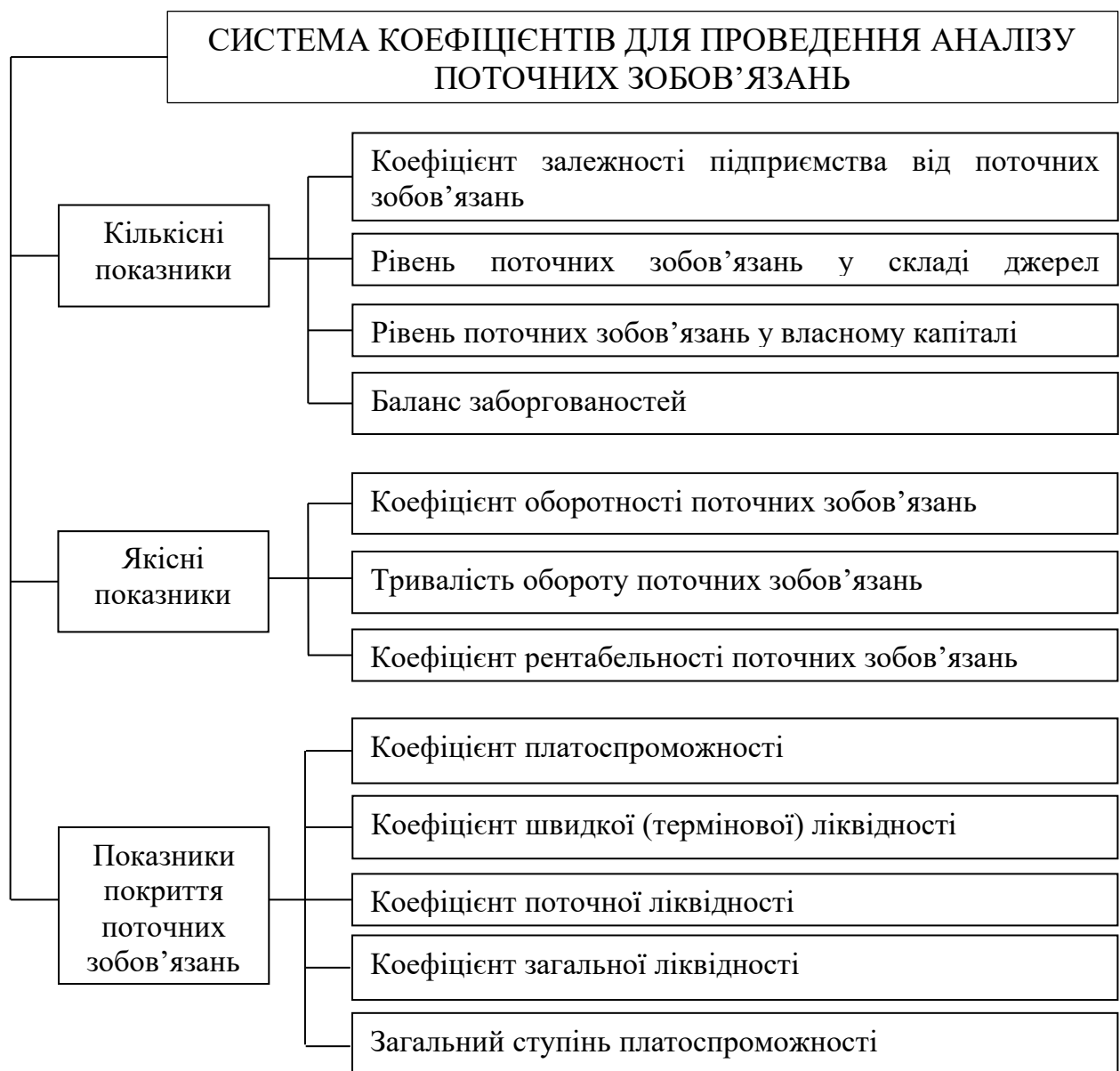


Рисунок 4.5 – Система коефіцієнтів про проведення аналізу поточних зобов'язань

Описані вище показники допомагають відобразити поточну заборгованість підприємства, а також надають можливість здійснити аналіз фінансового стану. Однак, окремі коефіцієнти регулюються установленими нормативами, а інші розглядаються в динаміці протягом конкретного періоду. Докладніші відомості про них подано в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Показники аналізу кредиторської заборгованості підприємства

Показник	Розрахунок	Характеристика	Нормативне значення
1	2	3	4
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Відношення суми закупівель за рік та середньої кредиторської заборгованості	Показник ділової активності, який вказує на кількість оборотів, які здійснила КЗ протягом року	Зростання означає збільшення швидкості оплати заборгованості, зниження – зростання покупок у кредит
Коефіцієнт покриття	Відношення середньої кредиторської заборгованості та суми закупівель за рік	Характеризує суму кредиторської заборгованості, що припадає на одну гривню обороту із закупівлі сировини та матеріалів	Позитивним є зниження даного показника в динаміці
Період погашення кредиторської заборгованості	Відношення тривалості періоду та КОКЗ	Вказує на період, протягом якого підприємство використовує кошти своїх постачальників та підрядників	Позитивним є зниження цього показника у динаміці

1	2	3	4
Середній дохід від реалізації продукції на одного працівника	Відношення чистої виручки від реалізації та середньої кількості працівників	Показник характеризує яка частка доходу від реалізації припадає на працівника підприємства	Єдиного нормативного значення не існує. Позитивним є його збільшення в динаміці
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Відношення дебіторської та кредиторської заборгованостей	Показник характеризує якість політики комерційного кредитування компанії та враховує вплив КЗ та ДЗ на ліквідність та платоспроможність	Оптимальне значення показника наближене до одиниці. У такому випадку компанія може кредитувати своїх покупців за рахунок постачальників

Через такі напрямки розглядаються головні аспекти аналізу кредиторської заборгованості:

1. Аналіз складу та динаміки показників кредиторської заборгованості.

Завдяки цьому аналізу можна визначити прогностичний розмір кредиторської заборгованості в майбутньому та головні тенденції змін. За результатами проведеного аналізу легше прийняти управлінські рішення щодо контролю цієї заборгованості.

2. Аналіз структури кредиторської заборгованості.

Через цей вид аналізу здійснюється розрахунок питомої ваги кожного виду кредиторської заборгованості до її загальної суми (обчислення відбувається як за фактичним звітом, так і за планом). У результаті можна охарактеризувати відхилення у структурі КЗ, встановити фактори, які вплинули на зміни компонентів, за рахунок порівняння цих даних. Зазначений аналіз служить для

ідентифікації виявлених проблем щоб у подальшому мати змогу прийняти необхідні засоби.

3. Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованостей.

За рахунок здійснення цього аналізу можна виявити:

- обсяг обґрунтованої та необґрунтованої заборгованості;
- зміни досліджуваного періоду;
- дійсні суми ДЗ та КЗ;
- фактори формування ДЗ.

Кінцевим підсумком порівняльного аналізу є розкриття двох ситуацій на господарюючому суб'єкті:

1. Якщо сума дебіторської заборгованості перевищує суму кредиторської заборгованості, у першому випадку це може свідчити про високий рівень коефіцієнта ліквідності. З іншої сторони, така нерівність також може вказувати, що оборот кредиторської заборгованості значно швидший за оборот дебіторської.

2. Якщо сума кредиторської заборгованості перевищує суму дебіторської заборгованості, це свідчить про зростання ризику для фінансової стабільності підприємства. У результаті, це може спричинити виявлення фінансової кризи для стану суб'єкта господарювання, коли грошові резерви, короткострокові цінні папери та ДЗ не здатні покрити його зобов'язань перед кредиторами та простроченими позиками.

На ТОВ «Ласий кошик» аналіз структури та динаміки зобов'язань виконується за допомогою вертикального та горизонтального аналізів, повний опис яких наведено у підпункті 4.1.

Для проведення більш детального аналізу поточних зобов'язань використовують відносні показники.

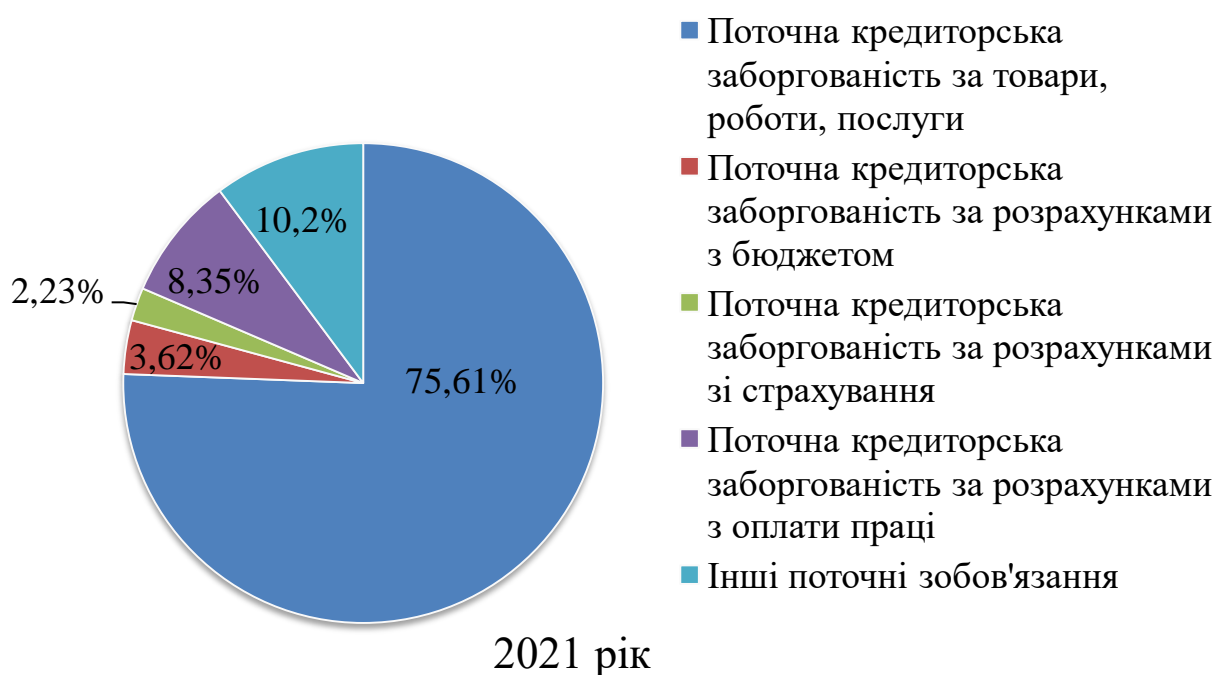
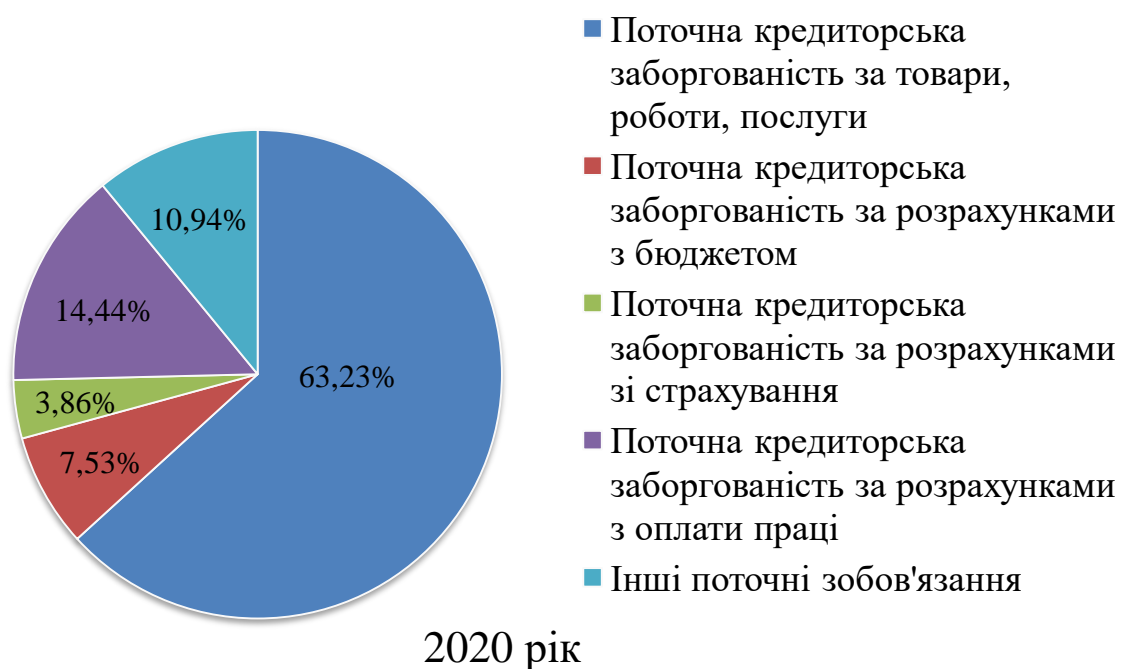
Згідно з цим, варто аналізувати ці показники в динаміці. Однак, існує велика кількість факторів за рахунок яких здійснюється оцінка поточних зобов'язань підприємства.

Аналіз структури та динаміки поточних зобов'язань ТОВ «Ласий кошик» за 2020 – 2022 роки наведений у таблиці 4.2.

Аналіз структури та динаміки поточних зобов'язань ТОВ «Ласий кошик» за 2020 – 2022 роки

Стаття балансу	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-)		Відхилення (+,-)		Темп зростання 2021/2020 %	Темп зростання 2022/2021 %
							2021/2020		2022/2021			
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %	в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8393	63,23	12933,7	75,61	899,3	23,24	4540,7	12,38	-12034	-52,37	154,10	6,95
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1000,2	7,53	619,4	3,62	646,4	16,71	-380,8	-3,91	27	13,08	61,93	104,36
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	512,4	3,86	380,7	2,23	143	3,70	-131,7	-1,63	-237,7	1,47	74,30	37,56
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1916,8	14,44	1427,9	8,35	546	14,11	-488,9	-6,09	-881,9	5,76	74,49	38,24
Інші поточні зобов'язання	1452,2	10,94	1744,4	10,20	1634,8	42,25	292,2	-0,74	-109,6	32,05	120,12	93,72
Всього	13274,5	100	17106,1	100	3869,5	100	3831,6	0,00	-13236,6	0,00	128,86	22,62

Загальна сума поточних зобов'язань ТОВ «Ласий кошик» протягом 2020 – 2021 років зросла на 3831,6 тис.грн., що є негативним явищем. Але його можна спростувати, тому що підприємство розширювало свою експансію на різноманітних сегментах ринку. За 2021 – 2022 роки показник зменшився на 13236,6 тис.грн., за рахунок скорочення обсягів виробництва, які були спричинені війсьними діями на території України. Структура поточної заборгованості ТОВ «Ласий кошик» за 2020-2022 роки представлена на рисунку 4.6.



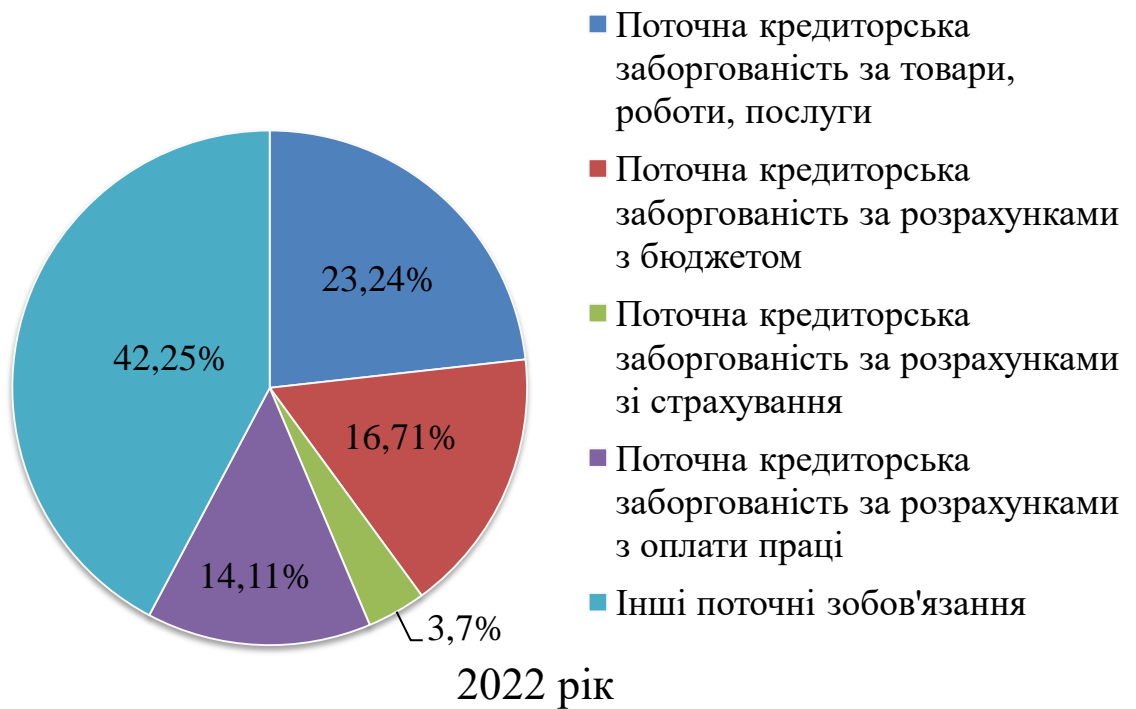


Рисунок 4.6 – Структура поточної заборгованості ТОВ «Ласий кошык» за 2020 -2022 роки

Найбільшу питому вагу у структурі поточних зобов'язань складає заборгованість за товари, роботи та послуги у 2020 – 2021 роках. Протягом досліджуваного періоду заборгованість має тенденцію до збільшення. У 2020 році питома вага показника становила 63,23%, у 2021 році відбулося збільшення на 4540,7 тис.грн., порівняно із 2020 роком. Зростання цього показника можна охарактеризувати як позитивне явище, оскільки відбувалося нарощення виробничих потужностей, що у майбутньому призведе до отримання прибутку. У 2022 році питома вага становила 23,24% відбулося зменшення на 12034 тис.грн. у порівнянні із попереднім роком, що також є позитивним, оскільки ТОВ «Ласий кошык» почав розраховуватись із постачальниками.

Кредиторська заборгованість за розрахунками (з бюджетом; зі страхування; з оплати праці) у 2020 році складала 3429,4 тис.грн., у 2021 році показник зменшився до 2428 тис.грн. У 2022 році також відбулося зменшення, яке становило 1335,4 тис.грн. Такий різкий спад відбувся через великі ризики у період воєнного часу для потенційних покупців та замовників, через це зменшилась

загальна кількість замовлень, що і стало причиною значного відхилення у останньому звітному році.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці протягом аналізованих років зменшувалась через постійне скорочення штатних працівників.

Зменшення заборгованості зі страхування за 2020-2022 роки свідчить про зменшення фонду оплати праці, відповідно до зменшення розрахунків із бюджетом в розрізі страхування.

Дивлячись на динаміку «Інших поточних зобов'язань» у 2021 році бачимо, що вони почали зростати, однак у 2022 році відбулося зменшення до 1634,8 тис.грн.

Таким чином, зобов'язання перед бюджетом, страхові обов'язки, оплата праці та кредиторська заборгованість за надані товари, роботи та послуги завжди наявні, поки підприємство функціонує. В аналізі поточних зобов'язань господарюючого суб'єкта за фінансовою звітністю виявлено, що їх загальна сума постійно змінюється у різних напрямках. Проте розрахунки показали, що ТОВ «Ласий кошик» не завжди регулярно розраховується зі своїми постачальниками.

Отже, аналізуючи співвідношення показників у 2022 році спостерігається перевищення кредиторської заборгованості (3869,5 тис.грн.) над дебіторською заборгованістю (2932,7 тис.грн.). Це явище свідчить про зростання ризику для фінансової стабільності ТОВ «Ласий кошик» і в майбутньому може спричинити фінансову кризу.

Щоб провести детальну оцінку оборотності кредиторської заборгованості потрібно використати коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, який розраховується за формулою:

$$\text{КОКЗ} = \frac{\text{Собівартість за період}}{\text{Середньорічна сума КЗ}}, \quad (4.1)$$

де КОКЗ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (2020 рік) = $71325,8 / ((15669,8 + 13274,5) / 2) = 4,93$ об./рік.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (2021 рік) = $81600,1 / ((13274,5 + 17106,1) / 2) = 5,37$ об./рік.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (2022 рік) = $46576,1 / ((17106,1 + 3869,5) / 2) = 4,44$ об./рік.

Підрахунки свідчать про те, що оборотність кредиторської заборгованості була стабільною протягом 2020-2022 років. Значення показника коливається в межах 4,44 - 5,37 оборотів у рік. Порівнюючи суму кредиторської заборгованості можна зробити висновок, що компанія використовує кредиторську заборгованість для фінансування власних дебіторів, а також частина цих коштів використовується для фінансування інших активів. Як результат ТОВ «Ласий кошик» повинен точно планувати та визначати оптимальну структуру капіталу згідно зі специфікою ведення своєї діяльності.

Кожне підприємство, включаючи ТОВ «Ласий кошик», прагне своєчасно погасити всі свої зобов'язання, щоб проявити стійкий фінансовий стан. Однак, часто виникають непередбачені обставини, не залежні від суб'єкта господарювання, які ускладнюють вчасне виконання всіх зобов'язань. Однією з таких ситуацій є форс-мажорні обставини, що виникли внаслідок військової агресії росії проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року. Це пов'язано з тим, що терміни погашення всіх видів зобов'язань за договорами настають, але фізично неможливо їх виконати.

4.3 Аналіз впливу поточних зобов'язань на платоспроможність та ліквідність підприємства

Аналіз показників поточних зобов'язань відіграє ключову роль при оцінці фінансового стану підприємства, особливо з урахуванням його здатності вчасно погасити ці зобов'язання. Для визначення чи здатне підприємство гасити поточні зобов'язання використовують показники платоспроможності та ліквідності.

Платоспроможність вказує на наявність достатньої кількості коштів та їх еквівалентів для вчасного розрахунку за поточними зобов'язаннями господарюючого суб'єкта. Показники ліквідності визначаються на засадах відповідності між оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями.

Із цих визначень видно, що концепція платоспроможності є більш широкою, ніж поняття ліквідності. Отже, платоспроможність господарюючого суб'єкта залежить від наявності коштів на його рахунках.

Ліквідність, у свою чергу, визначається сумою різноманітних видів оборотних активів господарюючого суб'єкта, які розподіляються за основними функціями, наведеними на рисунку 4.7.

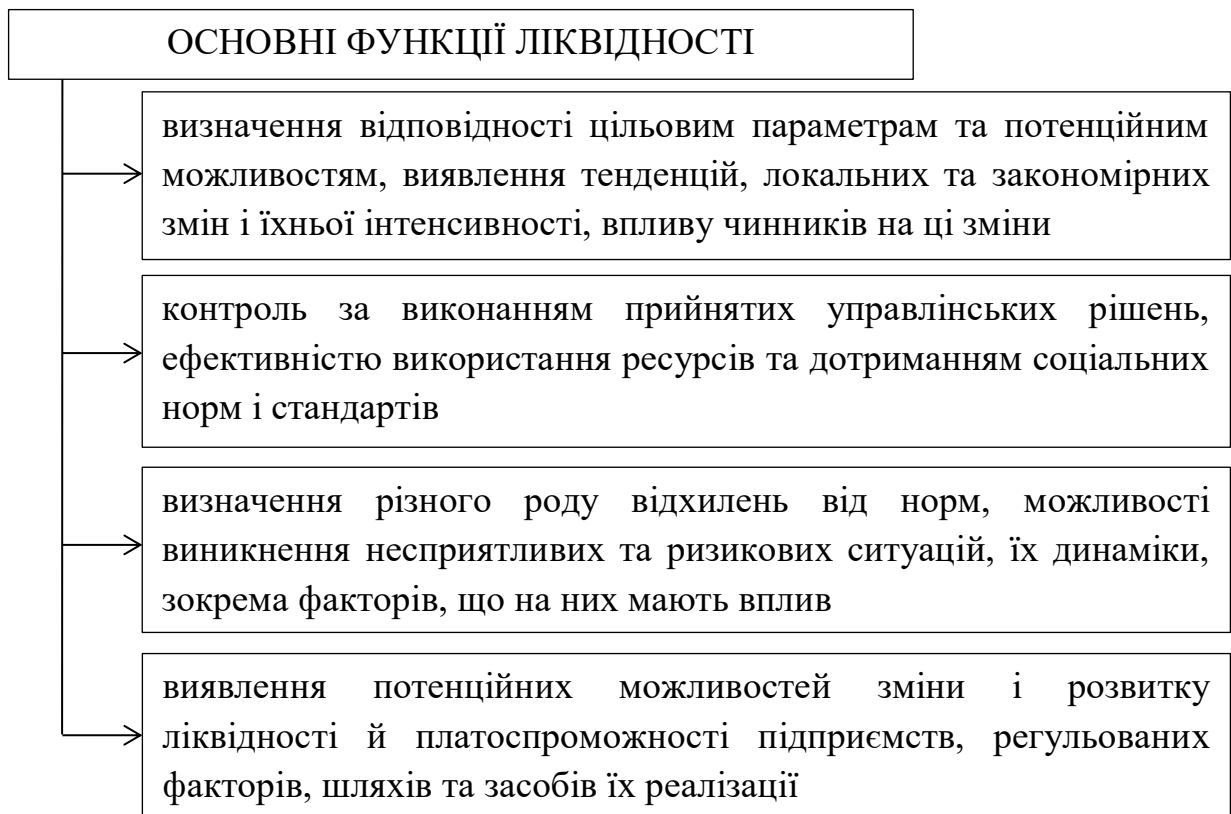


Рисунок 4.7 – Основні функції ліквідності

Поміж описаних переваг також слід враховувати наявність недоліків. До суттєвих недоліків можна віднести наступне:

- при розрахунку коефіцієнтів використовується загальна сума поточних зобов'язань, що складаються з різних видів заборгованостей з різними строками

погашення, починаючи від одного дня і закінчуючи роком. Внаслідок цього деталізовані відношення термінів платежів у складі зобов'язань не враховуються;

- деякі види активів господарюючого суб'єкта в балансі відображаються за фактичною собівартістю, а не за їхньою ринковою вартістю. З цього випливає, що розраховані коефіцієнти ліквідності можуть бути або завищеними, або заниженими, залежно від рівня рентабельності товарів, готової продукції.

Також суб'єкти господарювання використовують інформацію про середньомісячний дохід. Цей показник відображає стійкість та ділову активність, вказуючи на масштаб діяльності підприємства. Для повного та завершеного аналізу ліквідності та платоспроможності використовують різні коефіцієнти, які представлені на рисунку 4.8.

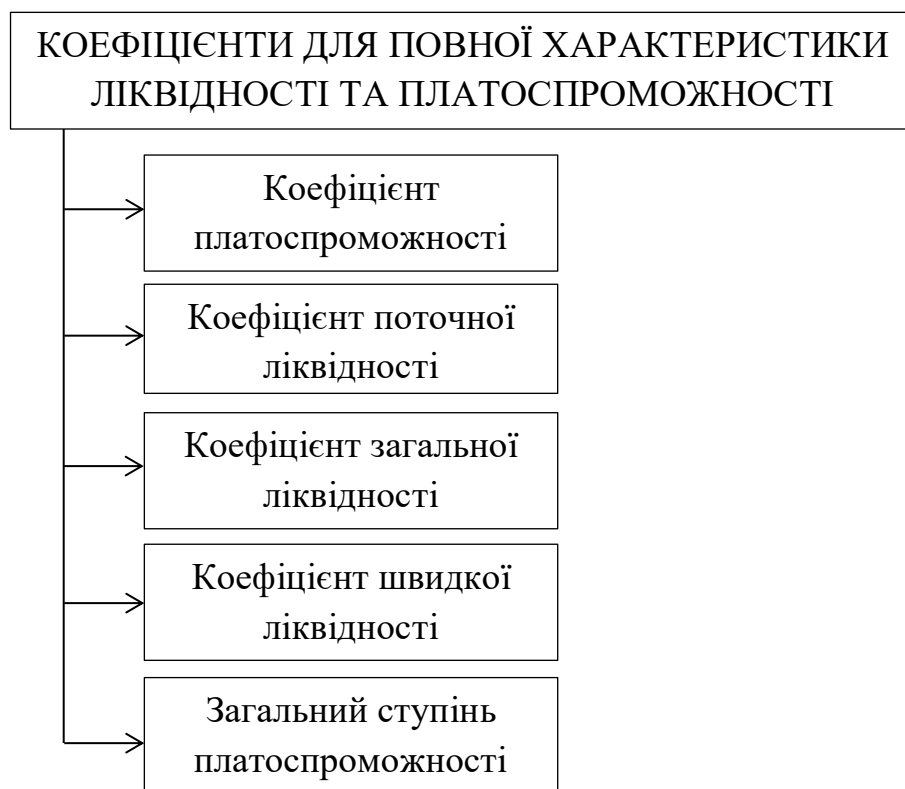


Рисунок 4.8 – Коефіцієнти для повної характеристики ліквідності та платоспроможності

За допомогою проведеного аналізу легко виявити вразливі позиції та визначити необхідні аспекти в діяльності господарюючого суб'єкта, що відкриває

можливості для знаходження шляхів удосконалення роботи та поліпшення фінансового стану.

Здійснюючи аналіз поточних зобов'язань на ТОВ «Ласий кошик» проводиться не лише оцінка чи пошук оптимальної структури. Ключовим елементом цього аналізу є розгляд, наскільки розсудливо забезпечені зобов'язання відносно власного капіталу. Регіональна специфіка також має важливе значення у контексті управління середовищем, в якому діє господарюючий суб'єкт. Оптимальний взаємозв'язок між зобов'язаннями та власним капіталом є визначальним фактором, який впливає на фінансовий стан.

У відповідь на цю проблему аналіз структури капіталу завжди досліджувався вченими. Визначити розумне співвідношення зобов'язання та власного капіталу може бути складно, оскільки воно залежить від багатьох факторів, які по-різному впливають на кожне підприємство.

Для точного результату при проведенні аналізу поточних зобов'язань, його варто здійснювати за схемою, яка наведено на рисунку 4.9.

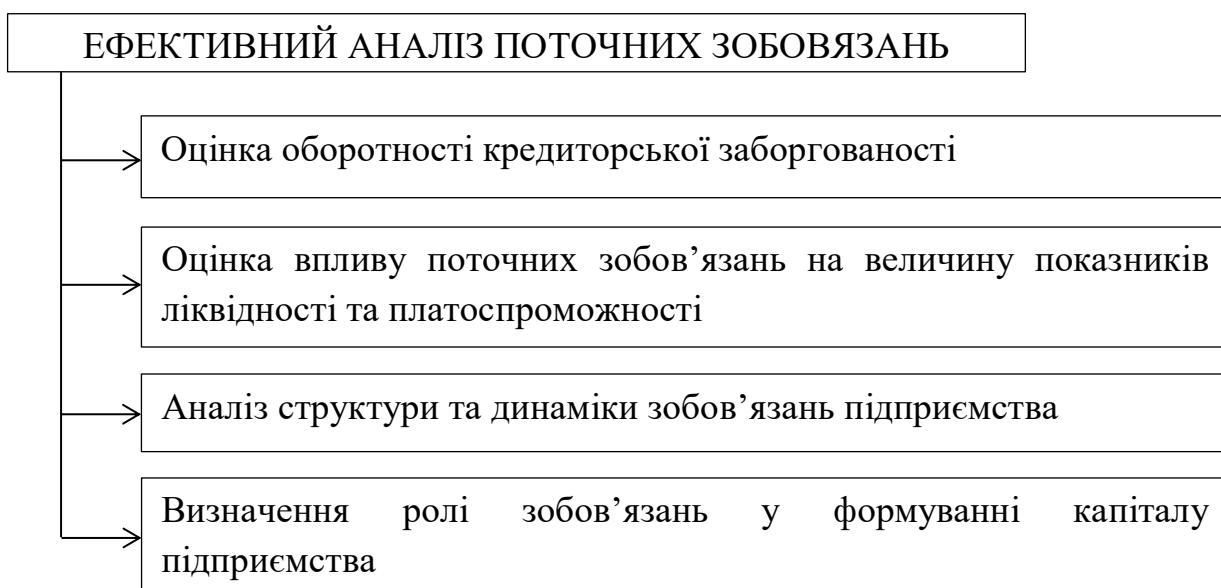


Рисунок 4.9 – Схема ефективного аналізу поточних зобов'язань

Отже, підприємство повинно ретельно планувати та визначати оптимальну структуру капіталу, враховуючи особливості своєї фінансово-господарської діяльності. Важливим є те, що при надто великому обсязі зобов'язань компанія

може втратити фінансову стійкість та платоспроможність. Ще однією ключовою складовою є збільшення власного капіталу. Якщо власник суб'єкта господарювання втручається у цей процес, він може втратити контроль над ним.

Існує безліч проблем, при використанні підприємством лише власного капіталу. Ці проблеми представлені на рисунку 4.10.

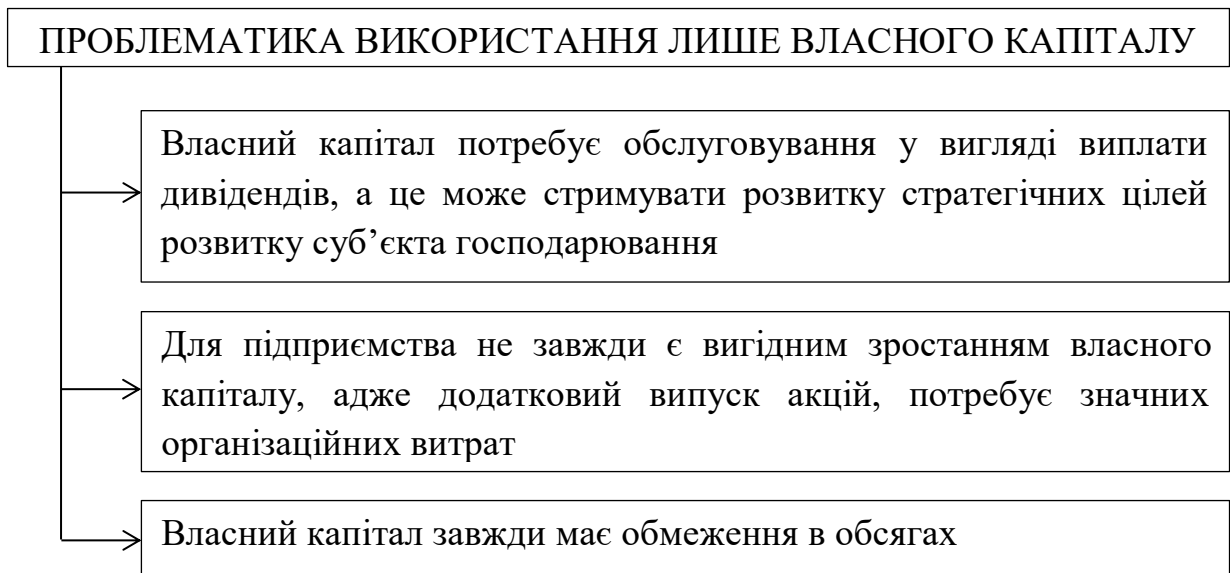


Рисунок 4.10 – Проблематика використання на підприємстві лише власного капіталу

Завдяки аналізу структури зобов'язань та власного капіталу на будь-якому підприємстві можна здійснити оцінку фінансової стійкості. У результаті інвесторам та кредиторам буде значно легше передбачити майбутні перспективи та зрозуміти, які резерви має суб'єкт господарювання.

Здійснюючи аналіз ліквідності легко визначити чи здатне досліджуване підприємство вчасно погашати свої зобов'язання на конкретно визначений період або дату. Цей аналіз вже був проведений у попередніх розділах цієї роботи. У результаті якого було розкрито головні проблеми фінансового стану Товариства.

Також, важливим елементом при проведенні аналізу поточних є встановлення платоспроможності та запобігання банкрутства підприємства. Цей алгоритм зображений на рисунку 4.11.



Рисунок 4.11 – Алгоритм проведення аналізу поточних зобов'язань з метою встановлення платоспроможності задля запобігання банкрутства

Перші два етапи наведеної структури проведення аналізу поточних зобов'язань мають організаційний характер.

Третій, четвертий та п'ятий етапи включають у себе проведення аналізу структури, оборотності та покриття поточних зобов'язань.

Мета - визначити вплив описаних факторів. У разі перевищення суми поточних зобов'язань над одержаною у підсумку граничною сумою, суб'єкт господарювання розглядається як неплатоспроможний та у майбутньому може опинитися на стадії банкрутства.

У результаті аналізу було розкрито головні проблеми фінансового стану ТОВ «Ласий кошик».

Підприємство за рахунок власних ліквідних активів не може покрити поточні зобов'язання (станом на кінець 2022 року коефіцієнт загальної ліквідності становить 1,7 при нормативі 2 - 2,5). Однак, у 2022 році цей показник зріс на 0,9, що є позитивним результатом.

Водночас оптимальним було б нарощення обсягів коштів для негайного покриття зобов'язань (коефіцієнт абсолютної ліквідності 0,1 станом на кінець 2022 року при нормативі 0,2 - 0,3). У деяких джерелах нормативним значенням вважається 0.1 - 0,2. Як результат, підприємство приймає відповідні управлінські рішення, оскільки у 2021 році цей коефіцієнт дорівнював 0. Щоб управління поточними зобов'язаннями було результативним, необхідно нарощувати обсяги власного капіталу.

Отже, після проведення аналізу системи контролю та вивчення поточних зобов'язань ТОВ «Ласий кошик» зробимо висновки. За рахунок ефективної організації внутрішнього контролю, система документування поточних зобов'язань є точною, реєстрація інформації в реєстрах проводиться своєчасно, а відображення даних у фінансовій звітності є достовірними.

Управління фінансовими активами Товариства проводиться ефективно, завдяки використанню системи, яка включає в себе аналіз поточних зобов'язань. Задля покращення значень коефіцієнтів ліквідності, важливо приділяти увагу строкам погашення поточних зобов'язань та оцінці вартості товарно-матеріальних цінностей.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Нинішні умови ведення господарської діяльності вимагають від підприємців оперативного реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовищ, які прямим чином впливають на прибутковість ведення бізнесу. Виокремлюють дві групи чинників, які мають прямий вплив на ефективну діяльність підприємств. А саме, зовнішні чинники, які не залежать від діяльності суб'єктів господарювання, такі як соціально-економічна та політична стабільність в країні; податкова, кредитна, інвестиційна політика держави та розвиток фондового і страхового ринків. Та внутрішні чинники: обсяг та структура активів підприємства; вартість і структура джерел їх фінансування; якість управління активами та капіталом; здатність формувати необхідний фінансовий результат.

Врахувати дію цих факторів можливо на основі здійснення всебічної оцінки фінансового стану підприємства, здійснивши підсумок її результатів та вчасного прийняття відповідних мір щодо його зміцнення. У кінцевому результаті ці заходи сприятимуть підвищенню ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Саме цьому і присвячена магістерська дипломна робота.

Дослідження ТОВ «Ласий кошик» дало змогу сформулювати наступні висновки щодо обліку, контролю, аудиту та аналізу поточних зобов'язань, які полягають у наступному:

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «Ласий кошик» було створено у 1996 році. Спершу мало назву ПрАТ «Роменський хлібокомбінат». Основною метою є здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку, максимізації добробуту та задоволення потреб споживачів.

2. Головним видом діяльності є виробництво хлібобулочних та кондитерських виробів, а також здійснення торгівлі власними товарами, як оптом, так і в роздріб (як результат, підприємство постійно відкриває нові точки збуту).

3. На чолі ТОВ «Ласий кошик» стоїть директор – Саєнко Олександр Іванович, який координує діяльність всієї організації. Підприємство має дієву організаційно-управлінську структуру, яка є лінійно-функціональною.

4. Структура бухгалтерії являє собою склад ланок, які виконують різні облікові функції, допомагають забезпечити економічну діяльність господарюючого суб'єкта. Головним бухгалтером є Кібець Світлана Володимирівна, яка відповідає за всю бухгалтерію та її ведення. Працівники бухгалтерії виконують особисті завдання та обов'язки, які зазначені в посадових інструкціях та узгоджені із головним бухгалтером.

5. ТОВ «Ласий кошик» використовує автоматизовану форму обліку, яка є найбільш ефективною для ведення господарської діяльності, через великий обсяг інформації, яка ведеться завдяки комп'ютерній техніці.

6. Перший етап дослідження фінансового стану підприємства – аналіз агрегованого балансу, який складається із активу та пасиву. Аналізуючи структуру активів протягом 2020 – 2022 років переважачу частку займають необоротні активи, найбільшу частку яких становлять основні засоби, які мали позитивну тенденцію до збільшення. Пасив підприємства складається із власного капіталу, довгострокових та поточних зобов'язань. Протягом досліджуваного періоду, власний капітал постійно збільшувався із 13922, 2 тис.грн. у 2020 році до 15433,5 тис.грн. у 2022 році. Переважну частку капіталу складають поточні зобов'язання і забезпечення, які у 2022 році зменшились за рахунок скорочення обсягів виробництва та погіршенням попиту на продукцію через воєнні дії на території України. Усі розраховані показники рентабельності у період 2022 року знизились. Дохідність у 2021 році змінилася на збитковість у 2022 році, як результат ТОВ «Ласий кошик» має нестійкий фінансовий стан, який залежний від кредиторів.

7. У дипломній роботі розглядалася тема поточних зобов'язань. Поточні зобов'язання – це заборгованість, яка виникла між двома суб'єктами господарювання. Поточні зобов'язання відображаються у III розділі Балансі «Поточні зобов'язання та забезпечення»

8. Укладені договори та зовнішньоекономічні контракти на ТОВ «Ласий кошик» містять умови, за рахунок яких можна звільнитись від відповідальності за невиконання зобов'язань або перенести терміни їх виконання.

9. На ТОВ «Ласий кошик» розрахунки за векселями не здійснюються, але цю форму розрахунків можна використовувати, оскільки вексель - комерційний кредит.

10. У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні, виплата заробітної плати регулюється особливими умовами. Незважаючи на ці умови, ТОВ «Ласий кошик» здійснює виплати зарплати персоналу двічі на місяць, з інтервалом не більше 16 календарних днів.

11. Аудит поточних зобов'язань – перевірка достовірності відображення інформації про поточну заборгованість господарюючого суб'єкта перед контрагентами. Здійснення аудиту поточних зобов'язань – складна задача, оскільки у цьому розділі може виникати велика кількість помилок, які зроблені умисно.

12. Завдяки методиці аналізу поточних зобов'язань виконуються такі етапи: аналіз структури і динаміки зобов'язань підприємства; вплив зобов'язань на формування капіталу господарюючого суб'єкта; оцінка оборотності кредиторської заборгованості.

Проаналізувавши фінансову діяльність ТОВ «Ласий кошик» варто надати пропозиції удосконалення:

1. Перейти на використання паливних карток, як способу розрахунків з постачальниками палива. Такі картки відокремлюють водія від готівки і додають йому мобільності.

2. Для покращення зовнішнього контролю за станом обліку, необхідно періодично проводити аудиторські перевірки.

3. Розширювати вживані форми обслуговування, знаходити нові нетрадиційні, які забезпечать: відносне скорочення трудових ресурсів, підвищать рівень торгового обслуговування, притягнуть нових покупців, а також у воєнний час зможуть надати хлібобулочні вироби більшій кількості споживачів.

4. Відмовитись від забороненої на території України бухгалтерської програми та встановити програму вітчизняного виробника.

5. Доручати аутсорсинговим фірмам роботу, яка знаходиться поза межами компетентності працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. No 30. Ст. 141.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. No 18, No 19-20, No 21-22. Ст. 144.
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. No 13-14, No 15-16, No 17. Ст. 112.
4. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. No 40-41, 42. Ст. 492.
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258 – VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 13.12.2023).
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/996-14 (дата звернення: 21.11.2023).
7. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2464 – VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (дата звернення: 13.11.2023).
8. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2374-III / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2374-14> (дата звернення: 21.11.2023).
9. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15 березня 2022 р. № 2136 – IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 13.12.2023).

10. Про підприємництво : Закон України від 7 грудня 1991 р. № 698-12 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12> (дата звернення: 20.11.2023).

11. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 2 грудня 1997 р. № 671/97-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.11.2023).

12. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення: 12.12.2023).

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій України : Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 11.12.2023).

14. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства Фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення: 14.12.2023).

15. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 р. №433 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення: 10.12.2023).

16. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства : Наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. №635 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення: 10.12.2023).

17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України

від 31 січня 2000 р. № 20 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 14.12.2023).

18. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 14.12.2023).

19. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» : Наказ Міністерства фінансів України від 28 жовтня 2003 р. № 601 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text> (дата звернення: 14.12.2023).

20. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 р. № 879 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 14.12.2023).

21. Міжнародні стандарти аудиту (МСА). URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu> (дата звернення: 10.12.2023).

22. Атамас П.Й. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 356 с.

23. Аудит : підручник / О.М. Брадул та ін.; за ред. В.І. Грушко. Київ : Ліра-к, 2019. 324 с.

24. Бруханський Р.Ф., Пуцентейло П.Р. Розвиток цифровізації обліку, оподаткування, аналізу і контролю в управлінні підприємствами : монографія. Тернопіль : ВПЦ «Університетська думка», 2021. 200 с.

25. Бухгалтерський фінансовий облік. Теорія та практика : навч. посіб. / С.М. Ільїна та ін. Київ : ЦНЛ, 2019. 536 с.

26. Виноградова М.О., Жидєєва Л.І. Аудит : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2019. 654 с.

27. Войнаренко М.П., Пономарьова Н.А., Замазій О.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 488 с.

28. Голов С.Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 534 с.
29. Гура Н.О., Мельник Т.Г. Облік на підприємствах малого бізнесу : підручник. Київ : ЦНЛ, 2019. 288 с.
30. Економічний аналіз : підручник / Н.А. Волкова та ін. Одеса : ППЦ «Белка», 2020. 240 с.
31. Електронна бухгалтерія : підручник / Плаксієнко В.Я., Назаренко І.М., Жадько К.С., Гаркуша С.А. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 344 с.
32. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюник Ю.М. Економічний аналіз : навчальний посібник. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
33. Загородна О.М., Серединська В.М. Формування механізму діагностики фінансового стану підприємства. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 235с.
34. Кононова О.Є. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. Дніпро : ДВНЗ ПДАБА, 2018.102 с.
35. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 608 с.
36. Лобода Н.О., Чабанюк О.М. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : Алерта, 2022. 210 с.
37. Мельник Т.Г. Бухгалтерський облік : практикум. Київ : Кондор, 2022. 320 с.
38. Михайлов М.Г. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 320 с.
39. Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т. Аудит : навч. посіб. Київ : Алерта, 2020. 852 с.
40. Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т., Рагуліна М.М. Внутрішній аудит : навч. посіб. Київ : Алерта, 2022. 390 с.
41. Правдюк Н.Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств : навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2020. 648 с.

42. Ткаченко Н.М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Алерта, 2020. 192 с.
43. Фінансовий аналіз / І.О. Школьник та ін. ; за ред. І.О. Школьник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
44. Фінансовий менеджмент / М.І. Крупка та ін. ; за ред. М.І. Крупки. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.
45. Чабанюк О.М., Лобода Н.О. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях : навч. посіб. Київ : Алерта, 2023. 212 с.
46. Шубіна С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 296 с.
47. Абрамович І.А. Маркетингова діяльність підприємства та контроль за її реалізацією. Агросвіт. 2020. № 10. С. 52-56.
48. Бабич Д.В., Проскуріна Т.В., Маковій Д.Д. Удосконалення організаційної структури управління як важливий механізм управління сучасним підприємством. Інфраструктура ринку. 2018. № 24. С. 91-95.
49. Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. Приазовський економічний вісник. 2020. № 2. С. 240–244.
50. Боденчук Л.Б., С.М. Кулікова. Управління та аналіз кредиторської заборгованості в умовах пандемії. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. № 4. С. 30-35.
51. Візіренко С.В., Мансурова А.Д. Організація та методика внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань. Сталий розвиток економіки. 2018. № 3. С. 162-169.
52. Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Кромбет А.Ю. Теоретичні аспекти обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. Економіка та суспільство. 2018. № 18. С. 874–880.
53. Гевчук А.В. Методика дослідження бухгалтерської звітності в процесі перевірки розрахунків з контрагентами. Інтернаука. 2019. № 6. С. 51- 69.
54. Горбунова А.В., Дойнов Р.С. Удосконалення управління рухом дебіторської й кредиторської заборгованості як інструмент формування джерел

- фінансування оборотних активів. Причорноморські економічні студії. 2019. No 40. С. 88-92.
55. Кривцова Т. О. Удосконалення аудиту зобов'язань підприємств. Бізнес Інформ. 2019. No 6. С. 201–209.
56. Кудінова М.М., Рибалка А.С., Чубач О.Р. Підвищення ефективності управління підприємством шляхом удосконалення організаційної структури. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. No 3(14). С. 199-205.
57. Литвин З.Б. Необхідність економічного аналізу в системі управління суб'єкта господарювання. Електронне науково-практичне фахове видання «Інфраструктура ринку» . 2019. No 36. С. 508-515.
58. Меліхова Т.О., Чакалова Н.С., Мисливка К.А. Удосконалення обліку доходів від реалізації товарів, як інструмент ефективного управління підприємством. Ефективна економіка. 2019. No 2. С. 78- 86.
59. Мервенецька В.Ф. Взаємозалік заборгованості як спосіб закриття розрахунків із контрагентом. Баланс-Агро. 2018. No 6. С. 10–15.
60. Мулик Я.І. Стан та перспективи розвитку аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. No 2. С. 106–115.
61. Оляднічук Н.В. Удосконалення обліку та аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2021. No 47. С. 86–92.
62. Онищенко О.В., Ткаченко І.В., Уфумов В.В. Особливості обліку поточних зобов'язань підприємств та шляхи його вдосконалення. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. No 6 (17). С. 718-722.
63. Подмешальська Ю.В., Парнюк О.В. Документальне забезпечення обліку товарних запасів на підприємстві. Агросвіт. 2020. No 22. С. 97-104.
64. Подмешальська Ю.В., Понякіна К.Ю. Облік та аудит зобов'язань на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2020. No 23. С. 64-70.
65. Пономаренко О.Г. Дискусійні аспекти обліку зобов'язань за кредитами банків. Економіка та держава. 2019. No 7. С. 50-54.

66. Савченко А.М., Коротаєва І.Р. Аналіз кредиторської заборгованості. *Modern Economics*. 2019. No 18. С. 174-180.
67. Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми. *Економіка харчової промисловості*. 2018. No 4. С. 66-78.
68. Чернікова І.Б. Теоретичні основи обліку поточних зобов'язань у системі управління. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2018. No 2. С. 41-51.
69. Баланюк І.Ф., Смушак М.В., Стефанишин М.В. Місце поточних зобов'язань у структурі підприємства. Проблеми та перспективи розвитку економіки: світові та національні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 18 листопада 2022 р. Івано-Франківськ, 2022. С. 291- 292.
70. Пилипенко К.А. Визнання форс-мажорних обставин для цілей обліку. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : матеріали III всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 31 березня 2020 р. Полтава, 2020. С. 109-112.
71. Малащук Т.О. Теоретичні основи поняття «Поточні зобов'язання» та підходи до їх визначення. Розвиток національних фінансово економічних систем в умовах глобальних викликів : матеріали II міжнар. наук.-практ. інтерн.- конф., м. Київ, 5 жовтня 2018 р. Вінниця, 2018. С. 313 – 316.
72. Тебенко Ю.М. Класифікація поточних зобов'язань для цілей обліку суб'єктів господарювання. Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали наук.-практ. інт.- конф., м. Суми, 22 листопада 2022 р. Суми, 2022. С. 145 – 147.
73. Ящук О.Й. Облік розрахунків з постачальниками та шляхи його вдосконалення. Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств : праці II міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 9 –10 листопада 2018 р. Одеса, 2018. С. 127–130.
74. «Україна буде з хлібом!». Робота хлібопекарської галузі в умовах війни. *Всеукраїнська асоціація пекарів*. URL: <https://vap.org.ua/news/ukraine-bude-z-hlibom-robota-hlibopekarskoi-galuzi-v-umovah-vijni/> (дата звернення: 10.12.2023).

ДОДАТКИ